



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnabrvngensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

IX. Canones Concilii Provincialis Coloniensis, celebrati anno Domini
MDXXXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

fuerint. Et, quoniam nonnullæ reperiuntur Religiones, post Constitutionem dictam exortæ & exemptæ, & quæ licet sint de Provincia Colonienfi, se comprehendi non putant, & periculofam Censuram parvi pendunt: Hinc Nos Apostolica autoritate decernimus, Statutum illud, in jam dictis per Nos casibus, cum sua pœna, ad omnes & singulas Religiones, tam exemptas quam non exemptas, etiam Cistercienses, ubilibet per Provinciam constitutos, extendi; ita tamen, quod non nisi anno revoluto pœna locum sibi vendicet. Præcipimus igitur omnibus Religiosis personis, exemptis & non exemptis, per Provinciam Constitutis, ut quanto citius ad Reformationem se adaptent, illam recipiant & continent. Quod si intra annum non fecerint, eo ipso in pœnam statuti prælibati, & alias Iuris & Regularum suarum pœnas, se sciant incidisse.

Per hanc tamen annalem pœnæ suspensionem, non credant secum dispensatum, quo minus ad votorum suorum observantiam, sub pœna peccati mortalis, semper sint adstricti. Datum Colonix sub Nostro sigillo, die octavo mensis Martii, anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Nicolai, Divina Providentia Papæ quinti, anno quinto.

Quocirca vestræ Fraternalitati omnia & singula, sic, ut præmittitur, facta, statuta & ordinata, insinuamus, publicamus, & notificamus, per præsentés.

Datum in Civitate Nostri Colonienfi, Nostro sub sigillo, præsentibus appenso, anno Domini M C C C C L I I, die nona mensis Martii.

Continuas
hic D.
Theodoricus inter-
sectam
paulo ant
stam ad
Episcopum
Leodiens.
Epistolam.

C A N O N E S

CONCILII PROVINCIALIS

COLONIENSIS,

Celebrati Anno M D XXXVI.

I N D E X

T I T V L O R V M

Principialium ac Capitulorum.

P A R S I.

DE MVNERE EPISCOPALI.

Officium Episcopi, post verbi prædicationem, consistit potissimum in impositione manuum, & visitatione Ecclesiarum.

DE impositione manuum, quæ est Ordinum Ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum. Cap. 1
Ad certum titulum, Ecclesie Ministros Canonice deligendos ordinandosque. 2
Manum nemini cito imponendam. 3
Humani adfectus, & venalitas in Beneficiis Ecclesiasticis, execrabiles. 4
Beneficia Ecclesiastica, priusquam vacent, nemini promittenda. 5
Dignis tantum Beneficia esse conferenda. 6
Idoneos tantum in Prælatos eligendos esse. 7

In eligendo ætas, mores, literatura, & sacer Ordo, spectanda. 8
Electio nem sinceram esse oportere. 9
In confirmatione Electionis, quæ expendenda. 10
Per Patronos, idoneos præsentari oportere. 11
Quid incumbat Archidiaconi. 12
Aliquot abusus Officialium inter visitandum corrigendi. 13
Omnes, qui de Beneficiis disponunt, sui officii admonendi. 14
Moderatio, Patronos Laicos respiciens. 15
De Officio Vicariorum in Pontificalibus. 16
Quid Episcopis potissimum curandum sit. 17
De ætate Ordinandorum. 18
Testimonium vitæ ac doctrine, per initiandos sacris, exhibendum. 19
De eruditione Ordinandorum inquirendum. 20
Videndum, quo affectu ad Ordines accedatur. 21
Quanto temporis spatio ante majorum Ordinum receptionem, initiandi se præsentare debeant. 22
Item & quid initiandi tum secum allaturi sint. 23
Quale testimonium afferendum. 24
Die Mercurii, proxima ante susceptionem Ordinum, examinandi, qui initientur sacris. 25
Neminem ab examinatione immunem esse oportere. 26

Cujus

Cujus admonendi sint, pridie Ordinationis, ini-
riandi sacris. 26
In minoribus Ordinibus conferendis, quæ cura ad-
hibenda. 27
Ab initiandis nihil exigendum. 28
Literæ dimissoriae nulli temere concedendæ. 29
Tituli Ordinandorum diligenter discutiendi. 30
Peregrini Clerici quomodo admittendi. 31
Odiosa Beneficiorum pluralitas in una eademque
persona. 32
Dispensationes inspiciendæ, ut occurratur abusi-
bus. 33
In resignationibus ac permutationibus Beneficio-
rum, quæ cura adhibenda. 34
Præstat, paucos esse bonos, quam multos inuites,
Sacerdotes. 35
De Visitatione ultimo loca dicendum. 36

P A R S I I.

DE Officio privato ac publico, vitæque ac mo-
ribus Clericorum, generatim. Cap. I
Vnde Clerici appellatio derivata. 2
Clericum suo Officio intentum esse oportere. 3
Duplex Clericorum ministerium. 4
Biblia à Clericorum manibus nunquam deponen-
da. 5
De Horariis precibus indies perlegendis, & refor-
mandis Breviariis. 6
Pro cuiuslibet affectu non facile novandum quid
in Ecclesiastico Officio. 7
Quo affectu Horarias preces persolvere oporteat. 8
Summa devotione Missæ sacrum celebrari oportere. 9
Arguuntur, qui polluta mente ad Altare Domini
accedunt. 10
Revidenda Missalia ac Breviaria. 11
Quæ omitti aut decurrari, vel Organorum vel
Cantorum concentu, hand debeant. 12
Quemadmodum Missa legenda. 13
Quid post elevationem Eucharistiæ agendum. 14
Organorum melodia quemadmodum temperan-
da. 15
Singulis Dominicis diebus, quæ ipsis peculiaria
sunt, officia dicenda. 16
Confessio, Missæ præambulum, devote recitanda. 17
Cur Sacerdos in Altari ministrum habeat. 18
Omnis cultus Divinus summa cum veneratione
peragendus. 19
De vitæ ac moribus Clericorum. 20
Ob quam causam Clerici male audiant, ac punian-
tur. 21
Præcipue causæ omnis mali, tres. 22
Ambitionem ac fastum Clericali Officio maxime
repugnare. 23
Omnis luxus Clerico interdicitur. 24
Clerico non licere vel cautionem agere, vel taber-
nas, nisi necessitatis causa, intrare. 25
Habitus seu exterioris corporis cultus modestia à
Clericis exigitur. 26

Mali exempli est, Sacerdotem se venditare in
Capellanum delicato Laico aut muliercula. 27
Suspecta mulierum cohabitatio Clericis interdi-
cta. 28
Avaritia in Clero execrabilis. 29
Honesto artificio victum quærere Clerico licet. 30
Clerici ne mercatores sint, multo minus faenerato-
res. 31
Dammantur Clerici superstitiosi, scurræ, curiosi
ac leviculi. 32

P A R S I I I.

DE Metropolitanis, Cathedralibus & Colle-
giatis Ecclesiis, & in his ministranti-
bus. Cap. I
De Officio Decanorum. 2
De Officiis in eiusmodi Ecclesiis ministrantium,
generatim. 3
De Canonicorum vitæ & officio. 4
Quemadmodum preces Horariæ, aliæque Divinæ
laudes, decantandæ. 5
Inter sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei
aut Ecclesiæ oculos offendat. 6
Decani Templi summi potestas in prævaricato-
res. 7
Quem oporteat esse vestitum ministrantium in
hisce Ecclesiis. 8
Decani undique advigilabunt. 9
Ante omnia vero, ut Canonici sacris adsint. 10
Vicarii, ut Divinis laudibus decantandis intersint,
adigendi. 11
Ad personalem residentiam cogendi, quibus hæc
per fundationes Beneficiorum est imposita. 12
Lucri tantum causa sacris adesse non oportere. 13
Capitula Disciplinae qualiter observanda. 14
Officium Decani in rebelles. 15
Contentiosi, ad pacem & concordiam per Decanum
& Capitulum revocandi. 16
Pœna adversus contentiosos pertinaces. 17
Quo tempore Capitulorum quotidianorum Con-
ventus observandi. 18
Volumina statutorum revidenda. 19
In Capitulis, à juramentorum facili exactione tem-
perandum. 20
Inter visitandum, de moderandis annis, qui expe-
ctantur appellatur, videndum. 21
Non oportere, a Canonico, recens admissio pecuniam
statutariam duplicatam, ob antecessorem, exigi. 22
Communi necessitati Ecclesiæ, communi contribu-
tione consulendum. 23
Tribunalia extra Tempia collocanda. 24
Optandum, ut decambulationes in hisce Ecclesiis
prohiberi possint. 25
Theatrales ludos non inferendos templis. 26
Cujusdam abusus abrogatio. 27
Processionum Collegiarum Ecclesiatarum, quæ ad
Majorem fiunt, moderatio. 28
De Processionibus non abrogatis. 29
Quomodo ad anniversaria Episcoporum in Majori
Eccle-

Ecclesia conveniendum sit. 30
Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda. 31

P A R S I V.

DE Parochis, ac eorum Vicariis, aliisque verbi ministris. Cap. 1
Qui admittendi. 2
Orandus Deus, ut mittat operarios in messem suam. 3
Vnde dignoscere oporteat Pseudoëcclesiastas. 4
Soli auctoritate ordinaria comprobati, ad verbi ministerium admittendi. 5
Quod ordinarii verbi ministri, sunt legitimi Parochi, & illorum Vicarii, modo tamen hi examinati prius & admissi sint. 6
Fratres mendicantes quatenus admittendi. 7
Quam modestam fratres Mendicantes in verbi prædicatione servare oporteat. 8
Non ferendi, qui in Iurisdictiones & potestates temere ad plebem invehuntur. 9
Abusus est, qui Parocho suo Officio interdicit. 10
Fratres Mendicantes his Synodalibus Constitutionibus erunt parentes. 11
Decet quoque, ut fratres eatenus ordinariæ potestati subjiciantur. 12
De semel certo loco destinatis ac admissis, non temere retrahendis. 13
Qui, nulla legitima auctoritate innixi, se verbi ministerio ingerunt, uti seditiosi comprimendi. 14
Prohibentur omnes Apostatæ, Monachi ignoti, ac peregrini spermologi. 15
De Terminariis, quatenus admittendi. 16
Privilegiis fratrum nihil derogatur. 17
Monachorum Ecclesiæ, per Seculares (ut vocant) Presbyteros gubernandæ. 18

P A R S V.

DE vita ac moribus Parochorum. Cap. 1
Vita ut doctrinæ in Parocho conveniat, necessarium. 2
Pastorem gregis exemplum esse oportere. 3
Vitanda Parocho imprimis avaritia. 4
Parochi familiam, irreprehensibilem esse debere. 5
Parocho luxus omnino cavendus. 6
Pudicitia servanda Parocho. 7
Quæ fugienda Parocho, & quæ sectanda. 8

P A R S VI.

DE disseminatione verbi. Cap. 1
Quid Parocho meditandum. 2
Fidelitas imprimis in Parocho requiritur. 3
Quis sit fidelis verbi dispensator. 4
Omnis Scriptura ad geminam charitatem exigenda. 5
Summa Evangelicæ prædicationis. 6
Parocho castissima solitudine in prædicatione verbi utendum. 7
Quemadmodum sermo temperandus. 8

Quid cavendum inter concionandum. 9
Nihil aut fabulosum aut suspectum adferendum. 10
Loquacitas vitanda. 11
Quemadmodum Parochum adversus hæreticos punire oporteat. 12
A scommatis & conviciis abstinendum. 13
In contentiosis dogmatibus quomodo docendus populus sapere. 14
Qualem oporteat esse Parochum in reprehendis criminibus. 15
Manifesta reprehensio utriusque potestatis vitanda. 16
Quomodo corripiendi Magistratus. 17
Admonendus populus, ut oret pro Magistratibus. 18
Notantur, qui secus docent. 19
Summa doctrinæ Christianæ in Enchiridion contrahenda. 20
Enchiridion quæ docebit. 21
Ordo concionandi, quem simpliciores sequentur. 22
Sanctorum historia quatenus attingenda. 23
Allegoriæ quomodo explicandæ. 24
Quomodo finienda concio. 25
Quid recitandum, finita concione. 26
Quomodo, finita concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis. 27

P A R S VII.

DE administratione Sacramentorum. Cap. 1
Instruendus populus, quid agatur in cuiuslibet Sacramenti exhibitione. 2
Quid agatur in Baptismo. 3
Cujus sint admonendi susceptores infantis. 4
Populus docendus, quid velint externa signa. 5
Quomodo accedendum ad Baptismum. 6
Baptismus in facie Ecclesiæ peragendus. 7
In Confirmationis exhibitione quid docendum. 8
Quomodo ad Sacramentum Confirmationis accedendum. 9
Cujus sint admonendi susceptores Confirmati. 10
De moderandis donariis, quæ susceptores donant. 11
Docendus populus de signis externis. 12
De sacrosanctæ Eucharistiæ. 13
Quid docendus populus in hujus Sacramenti ministrante. 14
Quibus persuasum est, utramque speciem Laicum participare oportere, quomodo docendi. 15
De veneratione sacrosanctæ Eucharistiæ. 16
Quomodo tantum miraculum in hoc Sacramento fiat, populus docendus. 17
Quomodo admonenda plebs, ad sumendam Eucharistiam accedens. 18
Qui ad hoc Sacramentum participandum admittendi. 19
Quatenus, alteri quam suo Parocho confessus, ad Eucharistiam admittendus. 20
Intra annum saltem semel communicandum. 21
Quorum admoneri populus, hoc Sacramentum parti-

participaturus, maximè debeat. 22
 Docendus quoque, cur hoc Sacramentum sub specie panis & vini institutum sit. 23
 Quomodo singulis Dominicis diebus plebs ad audiendum Missam se preparabit. 24
 Docendus populus generatim, quid agatur in Missa. 25
 Corripiendus abusus eorum, qui ante finitam Missam irreverenter discedunt. 26
 Docendus populus, quare sit Missæ Sacrificium. 27
 Exequiæ ac Missæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebrande. 28
 Qui ad exequias evocandi. 29
 De penitentia partibus. 30
 Prima penitentia pars, Contritio, in suggesto semper petra standi. 31
 Neminem non ad penitentiam invitari. 32
 Presbyter, qui a Confessionibus est, qualis esse debeat. 33
 Quid confitentem docebit Presbyter Confessarius. 34
 Remedium pro ratione morbi adhibendum. 35
 Nimis anxii quomodo tranquillandi. 36
 Moderatio in casibus reservatis. 37
 Publicæ Penitentia usus in Ecclesiam revocandus. 38
 Recitata Confessione, quid agendum per Parochum. 39
 In Matrimonii Sacramento quid agant. 40
 Quemadmodum n. onendi sunt, qui Matrimonium contrahere affectant. 41
 Matrimonium tria complecti. 42
 Pium votum, & in clandestine contrahentes censura. 43
 Coniunctio conjugum in facie Ecclesiæ peragenda. 44
 Peregrinos & ignotos sine legitimo testimonio non jungendos. 45
 In orationibus Consanguinitatis & Affinitatis, Concilium generale observandum. 46
 Ludicra tollenda. 47
 De sacro Ordine dictum esse prius. 48
 Cur adhibeatur extrema Unctio. 49
 Quomodo impendenda Unctio extrema. 50
 A sepultura nemo, in communi decedens, repellendus. 51
 Quam admonitionem in sepulturis & exequiis fieri oporteat. 52

P A R S V I I I .

DE victu Parochorum. Cap. I
 Parochis victus necessarius suppeditandus. 2
 Vicariatos, quos vocant, ex præventibus Ecclesiæ congruam sustentationem recepturos. 3
 Qui Ecclesias unitas habent, Vicariis perpetuis portionem congruam assignare oportere. 4
 Vbi reditus non suffecerint, quid agendum. 5
 Denarius consuetus, sed duplicatus, pendendus. 6
 Laudabilem consuetudinem Agrippinæ Colonie, per hæc non derogari. 7

P A R S I X .

DE constitutionibus ac consuetudinibus Ecclesiasticis. Cap. I
 Ieiunia, ab Ecclesia indicta, reverenter observanda. 2
 Irrifores Ecclesiasticorum jejuniorum reselluntur. 3
 Ecclesiæ constitutionem charitati cedere. 4
 Quid in jejunio potissimum spectandum. 5
 Redarguuntur, qui Quadragesimæ observationem contemnunt. 6
 Litanie & Rogationes cur institutæ: & quomodo populus admonendus sit. 7
 Processiones intra septa Ecclesiarum peragenda. 8
 Admonendus populus, cur ferie institutæ. 9
 In feriis soli Deo vacandum. 10
 Dies dedicationis templi extra Coloniam, uno die ubique celebrandus; & quomodo sit admonendus populus. 11
 Cur templa & Altaria consecrentur. 12
 Populus docendus, quid agatur & significetur in consecratione Templorum & Altarium. 13
 Cur benedicantur Cæci panes. 14
 Docendus populus, ut signatis potius quam signis inhereat. 15
 Quicquid in caerimoniis ad abusum spectat, caute ac diligenter cavendum. 16
 Cur reconcilietur Templum aut Cæmeterium. 17
 Quæ pollutio reconciliationem requirat. 18
 Quorum sumptus & expensis reconciliatio facienda. 19
 Immunitatem Ecclesiasticam in duobus potissimum sitam esse. 20
 Quemadmodum Fraternitates reformandæ sint. 21

P A R S X .

DE vita ac conversatione Monastica. Cap. I
 Neminem Monachismi professione temere alligandum. 2
 Admonendi parentes, ne liberos invitos in Monasterium detrudant. 3
 Quo affectu Monastica vita amplectenda. 4
 In Monasteriis habendus, qui doceat legem Domini. 5
 Verbi prædicatorem in Monasteriis esse oportere. 6
 Monachi bonæ indolis, ad Academias mittendi. 7
 Moniales non esse alligandas, ut nulli quam suo (ut vocant) Patri aut Præposito confiteantur. 8
 Mutatam esse paulatim faciem Monasteriorum; ac usurpatum hospitii Ius, simul cum accessu, moderandum. 9
 Visitatio Monasteriorum necessaria. 10
 Sumptuosi Monialium Præpositi rogandi, & frugales æconomi constituendi. 11
 In Monasteriis Monialium, victum ac mensam communem esse oportere. 12

De Prepositis, solitarie commorantibus.	13
Visitandæ domus Fratrum Teutonorum, divi Ioannis Baptistæ, & Antonitarum.	14
De vita & conversatione Monachorum.	15
Monachorum studia atque exercitationes quales esse oporteat.	16
Monachos vagos, sub custodiam revocandos.	17
Litteras privatas, Monacho aut Monachæ, injussu Abbatis, resignare non licere.	18
Canonissarum secularium mores reformandi.	19

P A R S X I.

DE Hospitalibus & Orphanotrophiis, aliisque id genus piis locis.	Cap. 1
In hospitalibus imprimis animæ curandæ, deinde corpus.	2
In hospitalia qui recipiendi.	3
In hospitalia pauperes ejus loci, ubi constituta sunt, potissimum recipiendos, maxime contagiosis morbis implicitos.	4
Mendicantibus validis hospitalia clausa & mendicitatem interdictam esse oportere.	5
Magistrorum hospitalium pravi affectus damnantur.	6
Quam graviter peccent, qui ex pauperum victu se ditant.	7

P A R S X I I.

DE Scholis, Typographis, ac Bibliopolis.	Cap. 1
Scholæ inter visitandum repurgandæ, ac instituendæ.	2
Apud singulas Ecclesias habendus vir eruditus, qui Clericos ejus Ecclesiæ instruat.	3
Qui huic viro victum suppeditabunt?	4
Quomodo Academia instaurari, ac studia ali possint.	5
Pium votum, ad studia sublevanda.	6
Decretalem Honorii Tertii, quoad ejus fieri potest, renovari, æquum esse.	7
Quid curandum in Academicis.	8
Nihil imprimendum aut vendendum, nisi revisum prius.	9

P A R S X I I I.

DE Jurisdictione Ecclesiastica contentiosa.	Cap. 1
Excommunicationis origo & præcipuus usus.	2
Quæ passim in omnes inobedientes Excommunicationis censura distingi cæperit.	3
Usus Excommunicationis in publicè criminosos, in lucem revocandum.	4
Quid cavendum in decernenda Excommunicatio-	

nis censura.	5
Excommunicatos vitandos.	6
Non passim, contra omnes delatos, per Fiscales inquirendum.	7
Manifeste criminosi pro questu nequaquam ferendi.	8
Clerici, gravissimorum criminum rei, secundum Canonicas sanctiones puniendi.	9
De Testamentis insinuandis, approbandis, ac exequendis.	10
Bona Presbyteri, ab intestato defuncti, in piam causam convertenda.	11
Portio, quæ Archiepiscopo solvitur, minimè gravis.	12
Inventorum facilis exactio, in judicii referenda.	13
Formula inquirendi hæreticos, delineanda.	14

P A R S X I V.

DE visitatione ac Synodis Archiepiscopalibus, Archidiaconalibusque.	Cap. 1
Quo ordine visitatio instituenda.	2
Quæ ubique corrigere oporteat.	3
Inprimis reformandos esse Decanos.	4
Inquietos, & Prælatos rebelles, corripiendos.	5
In Monasteriis quomodo abusus percipiendi.	6
In visitatione Parochiarum quid agendum.	7
Habenda concio per Visitatores.	8
Interrogandus Parochus, quo titulo ministerium gerat.	9
De vita, moribus, & doctrina, inquirendum.	10
De habitu, tonsura, ac reliquis externis, videndum.	11
Num hæresis quæpiam serpat, diligenter investigandum.	12
Num agantur alia, quæ cum Dei & Ecclesiæ institutis pugnent, dispiciendum.	13
De puerorum institutione, & hospitalium cura, querendum.	14
Vitia, quibus assueverint Parochiani, acriter corrigenda ac refrenanda.	15
De Officio Parochi inquirendum.	16
Synodus Episcopalis anno bis habenda.	17
Quid agendum in Synodo Episcopali.	18
De Synodis Archidiaconalibus ac Ruralibus.	19
Officiales Archidiaconorum, & Decanos Rurales, viros graves esse oportere.	20
Synodi Archidiaconales antiquitatem quandam præ se ferunt.	21
Abusus in Synodorum Archidiaconalium ac Ruralium observatione.	22
Inter visitandum abusus corrigendi.	23
Procuratorem suo officio rectè fungentibus pendere æquum esse.	24

P A R S P R I M A.

D E M V N E R E E P I S C O P A L I.

Officium Episcopi, post verbi predicationem, consistit potissimum in impositione manuum, & visitatione Ecclesiarum.

Episcopi munus in duobus potissimum consistit. primum, in impositione manuum, quæ est Ordinum Ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum: deinde, in Visitatione Dioceseos. Vtrumque beatissimus Apostolus, ad Titum, dilectum filium, Cretæ Episcopum, scribens, complectitur: Hujus, inquit, rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ defunt, corrigas, & constituas per Civitates Presbyteros; sicut & ego disposui tibi. Alterum vero idem Apostolus, cum à Mileto discessum maturaret, profecturus Hierosolymam, ac certus quod amplius haud visurus esset faciem eorum omnium per quos transivit prædicans regnum Dei, vocatis illò ad se ab Epheso Ecclesiæ Presbyteris, Apostolica vehementia inculcat, cum ait: Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Et quoniam scio, inquit, quod intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipsis exurgent viri, loquentes perversa, ut abducant discipulos post se; propterea vigilate. Cui muneri ut ambo illa Apostolici ordinis eximia luminaria, nimirum Petrus ac illius collega Paulus, satisfacerent; alter transivit & invisit universos, alter perambulavit Syriam & Ciliciam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & Seniorum: nimirum non tantum verbo, sed & exemplo Episcopos commonentes, ut, qui speculatores in Dei Ecclesia constituti sunt ac appellantur, Provinciæ sibi mandatæ vigilantissime intendant, fidem, conversationem, mores & vitam singulorum explorent examinentque, ac provideant, ne alicubi quis in ea vocatione, ad quam à Deo vocatus est, torpescat.

C A P. I. De impositione manuum, quæ est Ordinum Ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum.

Impositio manuum, est ostium per quod intrant, qui Ecclesiarum gubernaculis admoventur. Proinde, quia ejulcemodi ostium dili-

genter custoditum non est, factum est ut tanta mala, quæ sentimus, agminatim in Ecclesiam Dei irruerint. Hujus januæ vigilantissimi custodes fuerunt Apostoli Christi, & quotquot ipsis successerunt Apostolici Episcopi. Inprimis verò divinius Paulus, qui, dilectissimis discipulis Timotheo ac Tito, ejulmodi custodiae formulam ex professo præscribit. Porro Apostoli, cum esset in locum Iudææ proditoris deligendus duodecimus collega, statuerunt duos ex his viris, qui cum ipsis congregati fuerunt in omni tempore, quo intravit & exivit inter eos Dominus Iesus, probatissimos, electionem alterutrius Domino committentes. Ad hæc, cum essent deligendi primi illi Ecclesiæ Diaconi, Apostoli, convocata discipulorum multitudine, dixerunt: Considerate fratres ex vobis viros boni testimonii, plenos Spiritu sancto ac sapientia, quos constituamus super hoc opus. Atque illi (cum placuisset hic sermo) coram omni multitudine elegerunt Stephanum, virum plenum fide & Spiritu sancto, ac reliquos sex, quos statuerunt ante conspectum Apostolorum: qui dein non temere, sed orantes, illis imposuerunt manus. Denique de Barnaba, per Apostolos ad Antiochiam destinato, refert Scriptura: Quoniam Apostoli miserunt Barnabam, quod esset vir bonus & plenus Spiritu sancto ac fide. Quibus exemplis edocemur, quanta cura ac delectu manus impositionem fieri oporteat. Beatus Apostolus inter alia Timotheum sic alloquitur: Commenda, inquit, quæ audisti à me per multos testes fidelibus, qui & idonei erunt alios docere. Et iterum: Manus nemini citò imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. A qua regula cum longè lateque discessum sit, affectibus privatis sibi omnia vendicantibus, morbus obortus est pluribus, atque ita radicans, ut vix spes mendendi relicta sit. Neque tamen, in mediis & exulceratissimis morbis, de remedio desperandum erit, sed tanto magis de pharmaco idoneo cogitandum providendumque.

C A P. II. Ad certum titulum, Ecclesiæ Ministros Canonice deligendos ordinandosque.

Quoniam verò primitivæ Ecclesiæ facies, quod ad institutionem ministrorum attinet, paulatim immutata fuit; nimirum dotatis templis, sacerdotiisque ac certis stipendiis, ministrantibus, constitutis: visum subinde

Tit. 1.

Act. 20.

Act. 9.
Act. 15.1 Tim. 3.
Tit. 3.
Act. 1.

Act. 6.

Act. 17.

2 Tim. 2.
1 Tim. 5.Ex Con-
cil. Laco-
ran. sub
Alex. 3.

sanctis Patribus non absque multa ratione fuit, ne quisquam sine certo titulo, qui illi vitium necessarium suppeditaret, ad majores, quos & sacros Ordines vocamus, ordinaretur; adhibita etiam non levi severitate in Episcopos, qui secus facere præsumpsissent. Quæ cum sic se habeant, reformationem ordiri hinc fuerit necesse. Videndum itaque in primis est, ut collationes Ecclesiasticorum Sacerdotiorum seu Beneficiorum, veluti electiones, præsentationes, & institutiones Clericorum ac ministrorum, maxime eorum qui curæ præficiuntur animarum, quæ scientia scientiarum merito appellanda est, rite ac canonicè fiant; utque maximi illi & terribili abusus & vitia, quæ in deligendis personis Ecclesiasticis, non vulgari cum detrimento Ecclesiæ, sæpenumero committuntur, quoad fieri potest, tollantur. Quod tunc demum futurum est, cum, repulsis ac submotis indignis, digni tantum ac idonei admittentur, qui & velint & possint Officium (propter quod Beneficium datur) gerere & explere. Scriptum est enim: Qui non laborat, non manducet.

2 Thess. 3.

CAP. III. *Manum nemini cito imponendam.*

Quamobrem omnibus, qui præficiendi Ecclesiasticis muniis ministros potestatem habent, illa (quam paulo ante retulimus) Paulina admonitio semper ob oculos verfabitur: Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Si enim ad honores mundi, sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est pervenire, & notari ambitus solent, quos prohibitis documenta non adjuvant; quam diligens & quam prudens habenda est dispensatio Divinorum munerum & cælestium dignitatum! Certe olim Excommunicatione percellerantur, qui Ecclesiastica Beneficia contulissent indignis.

1 Tim. 5.
S. Leo. c.
miramur.
61. dist.
Ex Cont.
Tole.

CAP. IV. *Humani affectus & venalitas in Beneficiis Ecclesiasticis execrabiles.*

Nulla itaque consanguinitatis ratio, nulla propinquitatis contemplatio, facere debet hoc, ut populi gubernatio alii quam meliori tradatur. Cessent omnes affectus humani, qui sua, non quæ Iesu Christi sunt, quærunt. Maxime vero Sacerdotiorum ac Beneficiorum venalitas execranda est, quod, qui sic præficiunt ac præficiuntur, inter ementes & vendentes columbas, quos Dominus flagello, de funiculis facto, è templo ejecit, ac mensas nummulariorum & cathedras vendentium columbas evertit, computentur. Si enim is dignus Sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur, re-

Hieron. in
Name.
Philip. 2.

Matth. 21.
Ioan. 2.
Marc. 11.
Luca 19.

stat, ut nihil sibi in Ecclesiasticis honoribus gravitas, nihil sibi defendat indutria, sed totum auri prophanus amor obtineat. Et, cum fides simul & vita in Sacerdotibus & ministris eligenda sit, quæ tandem vita & quæ opera Sacerdotis illius erunt, qui honores tanti Sacramenti, per præmium convincitur obtinere?

CAP. V. *Beneficia Ecclesiastica, priusquam vacent, nemini promittenda.*

Cum olim Conciliari institutione vetitum sit, ne ulla Ecclesiastica ministeria seu Beneficia promittantur alicui priusquam vacent; tum, ne quis mortem proximi, in cuius locum & Beneficium se crediderit successurum, desiderare videatur; tum, quod turpe sit Divinique plenum animadversione iudicii, si locum in Ecclesia Dei futuræ successiois expectatio habeat, quam ipse etiam seculares leges condemnare curarunt; idque vero quum nunc passim præter omnem personarum delectum, designatis etiam ex nomine Beneficis, in quæ stipulatores successuri sunt, pessimo exemplo fiat: tollendus abusus est, idque non aliter, quam secundum canonicam ordinationem, ne quis sollicitus sit, non tam de Officio, quam de Beneficio viventis.

Ex Con-
cil. Lateranensi.

CAP. VI. *Dignis tantum Beneficia esse conferenda.*

Qui Sacerdotia Ecclesiastica pleno (ut ajunt) jure potestatem conferendi habent, alium factæ à se manuum impositionis discusso rem non expectant. Præcipua ergo illis habenda cura est, idque maxime in præficiendis Parochis, ne Apostolici præcepti prævaricatores ac rei fiant. Quis enim non inteligit, quam gravi culpa se obstringat is, qui in causa est, ut cæcus cæco ducatum præstet, nimirum ambobus in foveam delabentibus? Despiciunt (inquit Malachias Propheta) nomen Domini, qui cæcum, qui claudum, qui languidum animal ad immolandum offerunt, & propterea graviter à Domino increpantur. Quis vero cæcum animal offert, nisi qui indoctum in docti locum ordinat, magistrum facit qui vix discipulus esse poterat; claudum vero, qui, lucra terrena quærentem, locat in dignitate, veluti pedem in diversa ponentem? cui potest inferri illud: Usquequo claudicatis in duas partes? languidum denique, qui vitiosum pro Religioso habet, quique tardum & pigrum probat patientem.

Matth. 15.
Luca 16.
Malac. 1.

Hieron. in
Malach.

3 Reg. 18.

CAP. VII. *Idoneos tantum in Prælatos eligendos esse.*

Sacris Canonibus saluberrime constitutum est, ut omnes Cathedrales Ecclesiæ, Collegia,

Ex Concil.
gener. c. no
pro dese-
ctio. de ele-
ctione.
Ex Concil.
Basiliensi
Hieron.
Symma.
ad Lau-
rent. c. vi-
lissimus.
I. q. I. Ex
Concil.
Basiliensf.

legia, & Conventus, ad Dignitates vacantes, ex sua congregatione idoneos eligant Prælatos; atque eos demum sacris administrationibus dignos esse existiment, quorum omnis ætas per disciplinas Ecclesiasticas cucurrisset. Iam, ut primitivæ Ecclesiæ censura mitigationem recipiat discretionis, is saltem aliorum curæ præficiatur, cujus comparatione grex cæteri merito dicantur. Quomodo enim fieri potest, ut non vilissimus reputetur, qui est honore præstantior, nisi quoque scientia & sanctitate præcellat? Atque utinam hic pensitetur, & nautis & navigio deferendis eandem imminere periclitandi necessitatem.

C A P. VIII. *In eligendo, ætas, mores, literatura & sacer Ordo, spectanda.*

Quapropter Electores solliciti sint, ut talem præficiant, qui Officio credendo fastidire possit; virum ætatis legitimæ, moribus gravem, literarum scientia præditum, atque in sacris Ordinibus constitutum: scientes, ipsis, in re tam gravi, vel dolo vel negligenter agentibus, non minorem, quam malis illis Pastoribus ac Prælatibus quos ipsi præfecerunt, in districto Dei iudicio imminere penam. Neque enim impunè peccatur in Spiritum sanctum, qui in omni electione, ut autor, invocatur. Neque inultum permittet Deus, si quis iurejurando, quod sub electionem præstat, frustra nomen Domini usurpaverit. Ut omittamus poenas Canonicas, quæ perperam eligentes manent.

C A P. IX. *Electiõnem sinceram esse oportere.*

Ab sit ergo omnis Simonia pravitas, omnium personarum respectus. Cessent potentiorum preces, quæ minis æquiparantur, omnisque impressio; cesset ambitio ac dominandi libido. Ad hæc, procul absint omnes illicitæ obligationes, quæ sub electionem aut paulo post, ab eligendo vel electo, haud præter Simonia labem extorquentur. Et procedat de vultu Dei opus ipsius; ut scilicet, qui præstantior est omnibus, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, hic eligatur.

C A P. X. *In confirmatione electionis qua expendenda.*

Electiõne facta, Nos & cæteri, qui confirmationis munus impendimus, officio Nostro, Deo volente, non deerimus; discussuri scilicet diligenter & formam electionis & electi merita, priusquam Nostras imponamus manus.

C A P. XI. *Per Patronos, idoneos præsentari oportere.*

Patroni, tum Ecclesiastici, tum Laici, quos hac de re diligenter admoneri curabimus, videbunt, ut idoneos (quemadmodum ante diximus) Archidiaconos præsentent. Comperitum siquidem habemus, quam hic supra modum peccetur. Sunt enim, qui tantum filios ac consanguineos, seu aliter ipsis addictos, citra ullum delectum aut discrimen scientiæ, morum ac ætatis, Beneficiis Ecclesiasticis admovent. Sunt, qui admotis nomen tantum relinquunt, censum autem atque Ecclesiasticos redditus sibi, ausu quodam sacrilego, (nihil minus quam de Ecclesiastico ministerio cogitantes) uturpant. Quæ omnia, cum Sanctorum Patrum sanctionibus damnentur, multorumque malorum in Ecclesia Dei causa sint, posthac non committi, sed sublata penitus esse, suamque vim Canonicis Regulis constare, ex animo cupimus.

C A P. XII. *Quid incumbat Archidiaconis.*

Archidiaconi Nostri, ad quorum curam inter alia pertinet, ut Nostro nomine Parochias ordinent, ac ministros Ecclesiæ, ipsis præsentatos ac oblatos, inquirent; scient, sui muneris esse, negligentiam Patronorum supplere. Cum enim oculi Nostri sint, dispiciant, ne quis, alioqui indignus, sub alicujus præsentationis prætextu irrepat ac admittatur. Nec contenti, quod post edicta, ter publicata, nusquam compareat qui præsentationem oppugnet; eorum etiam, qui ipsis præsentantur & ad instituendum offeruntur, vitam, mores, & eruditionem accuratè pervestigabunt; ac, nisi comperti illi fuerint, muneris, cui præfici postulantur, pares, fore nefas putabunt, stulte petentibus assentiri. Neque existimabunt, id temporis, quod huic Examine impendit, perdi; cum nequaquam possit collocari melius; maxime quod officium eorum, hoc ipsum ut fiat, magnopere requiratur.

C A P. XIII. *Aliquot abusus Officialium inter visitandum, corrigendi.*

Et, quoniam ad Nos quorundam querelâ perlatum est, nonnullos Officiales Archidiaconorum Nostrorum, investituræ nomine, plus æquo interdum petere, quosdam etiam institutionem ipsam, petentibus, vel temere negare vel saltem in longum differre tempus, quamlibet legitima sit præsentatio & idoneus is qui præsentatus est: curæ Nobis erit, inter visitandum de his diligenter inquirere, & quæ vitiosa comperientur, Archiepiscopali auctoritate, communicato tamen cum Archidiaconis

Alexand.
3. c. ex
sequen.
de iustit.

C. & c.
Ad hæc,
de offic.
Archidiacon.
c. finali. de
elect. in 6.

Deu. 5.

Hier. 8.
g. I. c. li-
cet, & c.
si ergo.

conis Nostris (ut par est) consilio, quoad ejus fieri poterit, corrigere.

CAP. XIV. *Omnes, qui de Beneficiis disponunt, sui Officii admonendi.*

Referre etiam non parum existimamus, omnes, qui de Sacerdotiis seu Beneficiis Ecclesiasticis quamcunque disponendi potestatem habent, speciatim ac diligenter admoneri, ut hisce Synodicis Canonibus per omnia obtemperent, nisi in eo ipso, in quo deliquerint, puniri velint.

CAP. XV. *Moderatio, Patronos Laicos respiciens.*

Atamen, quod ad Patronos Laicos attinet, hanc censuram eatenus moderamur, ut, si Archidiaconi Nostris presentatos ab eis, quod in idonei sint, instituere reculent, liceat ipsis, inutilium loco, alios iterum intra tempus legitimum presentare, modo tamen dolus absit.

CAP. XVI. *De officio Vicariorum in Pontificalibus.*

Postquam de illorum officio diximus, qui Sacerdotiis seu Beneficiis Rectores admovent, Ecclesiasticis Ordinibus initiandos; restat, ut de Vicariis Nostris in Pontificalibus, qui huic muneri (in partem sollicitudinis Nostræ vocati) potissimum delegati sunt, paucis dicamus. Nobis quidem, uti cæteris omnibus Pontificibus, in Aaronis persona loquutus est Deus: Homo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus: si cæcus fuerit, si claudus, si vel parvo vel grandi vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabiem in corpore, vel herniosus: omnis qui habuerit maculam, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. Quid per allegoriam sermo divinus significare voluerit, maximus ille cælestium rerum peruestigator Paulus, in Epistolis, quas Timotheo ac Tito, ambobus nascentis Ecclesiæ Episcopis, inscripsit, gravissime explicavit. Quum enim mandasset, ut per Civitates Presbyteri constituerentur, statim subjecit, quales substitui vellet & oporteret. Oportet (inquit) constitutum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem; non superbum, non iracundum, non violentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignum, prudentem, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Diaconos similiter, pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe

Levit. 21.

Tit. 1.

1 Tim. 3.

lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et, ut iterum nos officii nostri commonefaceret, subjecit: Et hi probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes.

CAP. XVII. *Quid Episcopis potissimum curandum sit.*

Incumbit itaque Nobis, ut probemus primum eos, qui Ordinibus, maxime sacris, initiari desiderant. Curæ ergo erit Vicariis Nostris in Pontificalibus, manus impositionem auspicaturis, ne hic quid desit, neve Ordines sacros aliter quam secundum regulam Evangelicam impartiantur. Ut adjutores in hoc examinationis munere habeant, non repugnemus; modo primæ sollicitudinis partes apud eos sint, nec, quæ ipsis ante omnia agenda erant, in alios penitus relegent, interim ipsi de omnibus incerti: per hæc tamen Suffraganeis Nostris nihil præjudicantes, quo minus ipsi, quemadmodum videbitur opportunum, de hujusmodi examine faciendo dispiciant. Ut vero summatis multa complectamur, dispicient de Ordinandorum ætate, vita, scientia & affectu.

CAP. XVIII. *De ætate Ordinandorum.*

Olim Diaconus ante xxv, Presbyter vero ante xxx ætatis annos, non ordinabatur. In Viennensi vero Concilio, sub Clemente quinto, Ordines sacri minori etiam ætati concessi sunt; nempe Subdiaconatus xviii, Diaconatus xx, Presbyteratus denique xxv ætatis annum nato. Num ad antiquos Canones regredi referat, futurum Concilium despiciet. Nos interim admonemus, Viennense Concilium, tum ex aliis Canonibus, tum ex seipso interpretandum: nimirum ut ætas quidem illa sufficiat, modo tamen cætera quoque, quæ Canones plus quam ætatem respiciunt, haud desint; nempe literarum scientia, & morum gravitas.

CAP. XIX. *Testimonium vitæ ac doctrinæ, per initiandos sacris, exhibendum.*

De doctrina, vitæ, ac moribus, Suffraganeus Noster testimonium præceptorum, qui ipsos in literis instituerunt docueruntque, eorum quoque apud quos, sacris initiandus, potioris vitæ partem transgessit ac diversatus est, exigere non omittet, ne manifeste criminosi irrepant; idque ad certam formulam, quam delineari curabimus. Dùm enim priscam Ecclesiam respicimus, summo desiderio tangimur, priscos illos sanctissimos mores, non tantum verbis sed & re ipsa, in Ecclesiam, quod

Ex Conc. Arelat. 3.
Ex Viennensi Concilio.
Clem. generalium de a. & g. qualitat. Ex eodem Concilio.
Clem. eodem titulo.
Ex Lateran.

Ex 3. Caribuz.
quod

quod in Nobis est, reducendi. Illa certe vult, ne Episcopus, sine testimonio Clericorum & plebis, Clericos ullos instituat. Hinc illæ interrogationes solemnes præambulæ: Sunt iusti? sunt casti? atque aliæ similes. Neque frustra scriptum legimus, quod, quanquam Dominus de constituendo Iosue Principe præcepisset, eundemque elegeret, nihilo secius tamen convocari Synagogam voluisse.

Hieron. in Levit.

CAP. XX. De eruditione Ordinandum inquirendum.

DE eruditione quoque & scientia disquiret, ne statim à stiva ad Ecclesiastica munia confugiatur. Per Prophetam Dominus dixit: Quoniam tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Substantia siquidem Sacerdotii, sunt eloquia divinitus tradita, uti Dionysius ille Magnus apposite dixit. Quæ vero in Parochis, quæ in cæteris, eruditio requirenda sit, post dicemus.

Osee 4.

S. Dionys.

CAP. XXI. Videndum, quo affectu ad Ordines accedatur.

QVO denique affectu ac proposito accedant Ordinandi, videndum, accurateque investigandum est; nam videlicet Dei causa tantum, an potius suæ commoditatis gratia, ad Ordines capeffendos adspirent, quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. Quid enim est sua quærere & non quæ Christi sunt, nisi, cum tales non gratis Deum diligunt, non Deum propter Deum quærunt, temporalia commoda sequentes, lucris inhiantes, & honores ab hominibus expetentes? Quisquis ergo talis est, non Dei filius, nec ovili Christi idoneus Pastor futurus, sed mercenarius est. Vbi que Deus hominis intentionem & mentem spectat, quam Christus in Euangelio lucernam corporis atque oculum vocat. Qui si simplex fuerit, totum corpus lucidum erit: sin autem fuerit nequam, totum corpus tenebrosus erit. Quare, si lumen (quod in initiando est) tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt?

Phil. 2.

Aug. 8. qu. 1. c. sunt in Ecclesia.

Matth. 6.

CAP. XXII. Quanto temporis spacio, ante majorum Ordinum receptionem, initiandi se presentare debeant. Item, quid initiandi tum secum allaturi sint.

VT autem hic animus Vicariis Nostri in Pontificalibus eo explorator sit, (neque enim qualicumque assertioni statim tuto creditur,) operæ precium existimamus, ut, qui ad sacros (quos vocamus majores) Ordines capeffendos adspirant, Quatuor temporibus, ut vocant, quæ tempus impertitionis ejusmodi Ordinum proxime præcedunt, Vicariis Nostri in Pontificalibus sese repræsentent, qui eos

(quemadmodum diximus) rogabunt, quid eos huc permoveat, an expenderint quid in hac vocatione præstare oporteat, an huic vocationi se sentiant posse respondere, & an sperent, se, adjutore Deo, continere posse ac velle; item, an affectu carnis huc ducantur, ut videlicet in otio & suaviter vivant, opesve & honores parent. Admoneantur quoque, ut bene seipsos explorent excutiantque, ne, quum ad capiendos Ordines reverli fuerint, Spiritum sanctum fraudent.

Eo ipso etiam tempore, Ordinandi testimonium vitæ ac conversationis secum afferent, ut Vicarii Nostri in Pontificalibus, cum ex responsione, tum vita præcedente, colligere possint, an admittendi videantur; & num referat, diligentius de vitæ testimonio, ante appetens Ordinationis tempus, inquirere.

CAP. XXIII. Quale testimonium afferendum.

QVI Civitatem aut oppidum, Senatus; qui verò pagum aut vicum incolit, Iudicii ejus loci, literas sigillatas, quæ gratis dantur, secum feret. Quæ ne cuiquam vel per invidentiam vel alium minus sincerum affectum denegentur, prohibemus. Alioqui, adferens documentum factæ requisitionis & denegati testimonii, nec tamen inculpatus criminis vel defectus, ac idoneus per Vicarios Nostros in Pontificalibus repertus, nihilo secius admitteatur. Qui vero non in oppidis aut pagis, in quibus titulum nacti ac ministraturi sunt, sed in longinqua regione, moram traxerunt, hi Canonicis satisfaciant institutis.

CAP. XXIV. Die Mercurii, proxima ante susceptionem Ordinum, examinandi, qui initiantur sacris.

ET ut hæc omnia eo accuratius observentur, visum Nobis est, ut Ordinandi, maxime ad Sacerdotii gradum, quod die Sabbatino ex more Ecclesiastico fieri solet, die Mercurii proxime præcedente, ad Nostros Civitates, ubi Vicarii Nostri in Pontificalibus Ordines ipsos sacros impartient, sese conferant; quo duobus dehinc sequentibus diebus, videlicet Jovis & Veneris, quos ejusmodi disquisitioni peragenda deputamus, Vicariis Nostri, ipsisque Nostri autoritate in eo munere adjunctis Theologis, se repræsentent, examinationique eorum submittant.

CAP. XXV. Neminem ab Examinatione immunem esse oportere.

QUA quidem neminem excipimus, etsi magisterii titulum prætexat, nisi quem publicum sit & vitam integram egisse, & ea, quæ

quæ Ordo impertiendus requirit, facile calle-
re. Quamobrem non solum Clerici, qui se-
culares appellantur, sed & Religiosi, cuiusli-
bet etiam professionis fuerint, hanc censuram
experientur.

C A P. XXVI. *Cujus admonendi sunt,
pridie Ordinationis, initiandi
sacris.*

Pridie Ordinationis, admonebit Vicarius
Noster in Pontificalibus iterum omnes,
quo se quisque discutiat; ne Officio se alliget,
cui non possit satisfacere; neve mentiat
Spiritu sancto, aut impœnitenti corde accu-
rat, sed ore confessus ac spiritu contritus hu-
miliatusque, post perceptam sacrosanctam
Eucharistiam, Deo totus deditus accedat.

C A P. XXVII. *In minoribus Ordi-
nibus conferendis, qua cura
adhibenda.*

Quamquam, qui minores vocantur Ordi-
nes, tam exactam curam non requirant;
suo tamen modo, pro gradu & excellentia
Ordinis, omnium eorum, quæ diximus, ratio
habenda est. Quid enim indecorum magis,
quam admoveri infantibus, qui non intelligant
quid agatur, immo ne capiant quidem quid
Clerici nomen & reliqua minorum Ordinum
vocabula significant? Quid turpius, quam
quod penitus analphabeti, ac interdum flagi-
tiosi (qui, ut legum civilium censuras ac pœ-
nas eludant, sese impudentissime ingerunt,
in maximam Ecclesiastici Ordinis ignomi-
niam, sacris initiantur? Qua de re nemo post-
hac Ordinibus hisce insigniendus est, nisi
quem & vita commendat, & literaturæ æta-
tisque sit, pro ratione suscipiendi Ordinis,
sufficientis, ac rectæ sinceræque voluntatis.

*Hieron. ad
Nepot.*

Qui enim in Clerum alleguntur, rem profi-
tentur minime ridiculam; nempe, se peculiari-
ter in sortem Domini ascitos, quibus posthac
omnia terrena sordeant, ac solus Dominus
fors ac pars hæreditatis futurus sit. Cujus quo-
que, priusquam ordinentur, diligenter admo-
neri debent.

C A P. XXVIII. *Ab initiandis
nihil exigendum.*

VT autem Ecclesiastici Ordines summa
sinceritate, omni quæstus suspicione,
omnis mali specie quam longissime submota,
conferantur; nolumus, ut ab initiatis quic-
quam, vel sigilli nomine, à Vicariis Nostri-
bus in Pontificalibus exigatur, sed tantum Scribis
earum literarum, quæ Formatæ appellantur,
unus Albus solvatur: nam eos sumptus, quos
antehac Vicarius Noster in Dicecesi Colo-

nienfi Choraulium causâ facere consuevit,
Nos deinceps pendemus. Non dubitamus in-
terim, Suffraganeos Nostros suis Vicariis in
Pontificalibus ita provisuros, ne quis justam
querendi causam inveniatur.

C A P. XXIX. *Literæ dimissoria
nulli temere concedenda.*

Prohibemus quoque, ne Officiales Nostri
literas dimissorias, quæ vulgò Licentiatô-
ria Ordinandi vocantur, alicui temere conce-
dant. Illarum enim prætextu, qui suæ rudita-
tis & incitiæ sibi conscii sunt, Nostrorum
Vicariarum in Pontificalibus disquisitionem
subterfugiant, ac aliò demigrant, ubi nullus
Canonicæ traditionis respectus habetur.

C A P. XXX. *Tituli Ordinandorum,
diligenter discutendi.*

Tituli quoque Ordinandorum discuti-
antur. Plerique enim inventi sunt, qui, fi-
ctis & emendicatis titulis, ad Sacerdotii di-
gnitatem evecti, eandem turpiter prostituere
postea coacti sunt, vendibiles, quodcumque
dolosi spes refulserit nummi. Quorum nu-
merum, quod nihil fere aliud quam numerus
sint, imminui, plurimum referret. Inter hos
siquidem est, qui in plateis mendicat infelix
Clericus, & servili operi mancipatus, publi-
cam deposcit Eleemolynam: qui eo magis
à cunctis despicitur, quod miser ac desolatus,
justè putatur ad hanc ignominiam devenisse.
Inter hos est, qui in divitum ac nobilium do-
mibus scurram aut mimum aut morionem
agit; quem ab Officio retrahendum, Cartha-
ginense Concilium decernit.

*Hieron. ad
Rust. c.
Diat. 93.
diss.*

C A P. XXXI. *Peregrini Clerici
quomodo admittendi.*

Peregrini Clerici, Romæ aut alibi ordina-
ti, priusquam de Ordinatione sua ritè ade-
pta, deque vita, moribus, eruditione ac titu-
lo, fidem fecerint, ac commendaticias suorum
Episcoporum, suæque Ordinationis literas,
exhibuerint, repellantur. Quanta enim per
hos, qui evagandi licentia abutuntur, scanda-
la, animarumque pericula, & in Clero & in
populo frequenter eveniant, nemo est qui non
videat.

*Ex Agath.
c. 25. de
Cle. pe-
regri. c. 10
titulo 61,
62, 63.
diss.*

C A P. XXXII. *Odiosa Beneficio-
rum pluralitas in una eadem-
que persona.*

Odiosa semper apud veteres fuit pluri-
um Sacerdotiorum ambitiosa cupiditas, ne-
que semel generalibus Conciliis damnata.
In Chalcedonenfi enim inter alia cautum
est,

*Ex Chal-
ced.*

est, Clericum in duabus Ecclesiis conscribi non oportere; quod difficile videatur ut unus vicem duorum sustineat, & absurdum si promiscuis actibus rerum turbentur officia. Id vero in primis noxium est, ubi plures Parochiæ seu Dignitates uni Presbytero committuntur, quod solus per omnes Ecclesias nec Officium persolvere nec rebus earum necessariam curam impendere valeat. Quare tam eos qui de Sacerdotiis ejuscemodi disponendi potestatem habent, quam qui ea, cæca cupiditate ducti, ambiunt, communitos volumus, ut suos affectus Canonicis institutis submittant; qui vero Dispensatione Apostolica adversus hæc se tueri velint, ut causam dispensationis obtentæ, Deo comprobent. Neque enim sublimes atque admodum literatas personas suo privilegio nudamus, modò illo recte & secundum Deum utantur.

CAP. XXXIII. *Dispensationes inspicendæ, ut occurratur abusibus.*

Quam impudenter plerique diplomatibus ac dispensationibus, apud Sedem Apostolicam extortis, præter summi Pontificis mentem (qui & vult & debet potestate sibi concessa, non ad destructionem, sed ad ædificationem uti) abutantur, nullus est qui ignoret. Non prohibeo (inquit quidam vir pius) dispensare, sed dissipare. Dispensatio quidem credita est: sed hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Quamquam apud illos maxima culpæ pars resideat, qui, vel nulla vel minus legitima vel etiam ficta causa supplicatoriis precibus inferta, dispensationis testatorum tandem eliciunt, quos apud Deum, qui renes & corda scrutatur, omnemque hypocrisim ac fraudem execratur, securos quis dixerit? Nemo tibi (ait idem ille quem jam citavimus) de dispensatione Apostolica blandiatur, cujus conscientiam Divina sententia tenet alligatam. Sed, quia pauci sunt in quorum conspectu est Deus, plerique vero qui sacra autoritate pro sua libidine passim abutantur; fit, ut Lugdunensis Concilii, sub Gregorio X celebrati, non insalubre decretum, adversus insolentiam ejuscemodi hominum, in usum revocare cogamur: quo subnixi, cunctis, qui talibus diplomatibus sibi blandiuntur, necessitatem impone-

mus, literas suas Nobis exhibendi, visuris, num rite impetraverint, ac recte impetratis utantur. Et, ut quam maximè robustæ sint dispensationes istæ, curabimus tamen, ut menti Canonis ac summi Pontificis satisfiat: videlicet, ne animarum cura in his Ecclesiis, Personatibus, seu Dignitatibus, quas sub hoc prætextu occupant, negligatur, nec Beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur.

CAP. XXXIV. *In resignationibus ac permutationibus Beneficiorum, quæ cura adhibenda.*

Postremo, quum Nobis haud clam sit, in resignationibus permutationibusque Beneficiorum, multa ancipitia perjuria committi ab his, qui frequenter subito ac non præmeditati, aut ipsi aut per suos Procuratores (id quod ejusdem reatus ac culpæ est) jurejurando ante manus impositionem testantur, in hujusmodi resignationibus seu permutationibus nullam Simoniam labem aut aliam illicitam intervenisse corruptelam, cum res crebro longe secus habeat, per quod illi gravem in se Dei iram procul dubio provocant: majori cura, diligentiorique, quam antehac fieri consuevit, pervestigatione prævia, hæc juramenta recipi convenit.

CAP. XXXV. *Præstat, paucos esse bonos quam multos inutiles Sacerdotes.*

Et ut cum Divo Clemente hoc caput concludamus, Melius est Episcopo, paucos habere Sacerdotes ac Ecclesiæ ministros qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles qui onus grave Ordinatori adducant.

CAP. XXXVI. *De Visitatione ultimo loco dicendum.*

De Visitatione (quæ est altera muneris Nostri Episcopalis pars) hic dicendi locus non fuerit importunus. Expedientius tamen erit, hanc partem in ultimam harum Synodaliū institutionum classem rejicere, quod illic tractetur commodius majorique cum fructu, nimirum traditis jam atque expositis regulis, ad quas oporteat, veluti ad amissim quandam, Visitationem redigere, ordiri atque peragere.

PARS SECUNDA.

CAP. I. *De Officio privato ac publico, vitæque ac moribus Clericorum generatim.*

Qui exacte volet cognoscere Clericorum officium & vitam, is Divum Hieronymum ad Nepotianum, ac cæte-

ros Patres, non minus eruditione quam vitæ sanctimonia claros, qui de hac re ex professo justis voluminibus scripserunt, perlegat. Sat Nobis in præsentiarum erit, carptim quædam delibare, ex quibus Clerici Nostri summatim deprehendant, quam longe lateque à recta

semita

Ex Tol. c. unio. IO. q. 3.

Ex Conc. gen. c. de multa. de Prabend. & Dignit.

I Cor. IO.

Ber. ad Eug.

I Cor. 4.

Psal. 7.

Ber. ad Nepot.

Ex Conc. Lug. c. ord. de offi. ord. lib. 6.

femita declinaverint, subindeque erronei ipsi, tam periculose digressionis commoniti, pedem in viam mandatorum Domini referant. Quod ab illis pientissimus simul ac iustissimus Deus, quum, verbo hactenus adhortans, parum profecerit, innumeris plagis iustissime immisissis commonens, manifesto requirit.

I Cor. II.

CAP. II. Vnde Clerici appellatio derivata.

Neminem fugit, unde Clerici appellatio derivata sit; nempe à κληρῆς, quod fortem sonat. Propterea enim (si divo Hieronymo credimus) Clerici dicuntur, quia de sorte Domini sunt, vel quia ipse Dominus, fors (id est, pars) eorum est. Quia ergo vel ipsi pars Domini sunt, vel Dominum partem habent, tales se exhibere debent, ut & ipsi possideant Dominum, & possideantur à Domino, quum cum Propheta confidenter dicant: Dominus pars hereditatis meae. Non quidem quod à sorte Domini Laicos secludamus, (omnes enim, qui Christo per baptismum & fidem incorporati sumus, populus acquisitionis ejus sumus, de quo Propheta dixit: Pars autem Domini populus ejus, Jacob funiculus hereditatis ejus;) sed quod Clerici, peculiari quadam ratione, ministerio Dei & Ecclesiae dedicati sint. Omnis quidem multitudo sanctorum erat, attamen Dominus Tribum Leviticam suo ministerio peculiariter delegit, quam in terra Israel praeter primitias, decimas, partesque immolatorum, ac reliqua quae ipsis peculiariter lex dedicavit, nihil proprium possidere, nec habere partem inter fratres voluit. Dominus enim ipse est hereditas ejus; quam in hoc elegit ex omnibus tribubus, ut staret & ministraret nomini ejus. Habet Evangelium suam Magdalenam, habet & Martham: & secrevit quosdam Christus, quos dedit Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem Corporis Christi. Breviter, à condito orbe, & ab Ecclesiae, quae in Adam cepit, crepundiis, semper videntur ex hominibus assumpti quidam, constituti pro hominibus in his quae sunt ad Deum. Semperque visum est genus humanum à duobus ministris Dei optime regi; quae sunt, Sacerdotalis autoritas & regia potestas. Quibus quandiu inter se convenit, bene actum est de repub. Dei: quum secus, omnia in diversum repente mutata sunt. Pone ob oculos sermo divinus pleraque exempla, huc spectantia, perpetuo memorabilia. Sed quid attinet antiqua repetere, quum nostri temporis exempla non minus insignia, non in aures tantum, sed in oculos ipsos, influant? quae nimis abunde docent, quantum malorum in Ecclesiam Dei invexerit, sacra prophanis miscuisse,

Hier. ad Nepot.

Psal. 15.

Deut. 32.

Num. 18. Deut. 18.

Luca 10. I Cor. 12. Ephes. 4.

Hebr. 5. Gela. Pont. ad Anast. Aug.

CAP. III. Clericum suo Officio intentum esse oportere.

Omnia mali seminarium, cupiditas semper fuit. Nam, dum nemo suum peragit officium, alienis semper intentus, nempe Clericus quae Laici, Laicus quae Clerici sunt, (ut deteriora sileamus,) usurpat; fit, ut Ecclesiae harmonia diutius constare non possit. Obtestatur Paulus Apostolus Timotheum, quin potius contestatur simul omnes quotquot erant Timotheo successuri: Tu, inquires, vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistae, ministerium tuum imple.

I Tim. 5.

2 Tim. 4.

CAP. IV. Duplex Clericorum ministerium.

Clericis, & inprimis Ecclesiae Presbyteris, duplex ministerium, divinis & humanis legibus, est junctum. Alterum, ut, in commissum sibi populum, Deum propitium habere, cunctis rationibus enitentur: quod non tantum sacrificiis solemnibus efficitur, sed etiam precibus, quae à pio corde proficiuntur, teste Iacobo; qui nos ad precandum cohortans: Orate, inquit, pro invicem, ut salvemini; multum enim valet deprecatio iusti assidua. Omnibus quidem dictum est: Petite, & accipietis. his vero, ut semper petant, nec pro semetipsis tantum, sed & pro tota Ecclesia Dei, ut vincat populus, qui sub ipsis est, hostes illos invisibiles, impugnantem eos qui volunt pie vivere in Christo; ut stent, sicut Moyses, levatis semper interioribus animi manibus in caelum, in contradictione, in conspectu Domini, ad averendum iram ejus, ne disperdat populum suum assidue precantem; deinde, ut offerant dona ac sacrificia pro peccatis; quemadmodum scriptum est: Quoniam sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen ejus, incensum enim Domini & panes Dei sui offerent, & ideo sancti erunt. Alterum, ut sint Religionis magistri, proindeque ut in lege Domini meditentur die ac nocte, ut judicia Domini vera, justificata in semetipsis, desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum, dulciora super mel & favum, totis praecordiis amplectantur, exquirant, scrutenturque; idque non propria praesumptione, aut humano sensu, sed Spiritu sancto dictante, qui abscondit haec à sapientibus & prudentibus in oculis suis, & revelat ea parvulis. Vnde scriptum est: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est. Qui in hoc secundo munere praestant, gregi Christi pacendo admovendi sunt: de quibus suo loco dicemus.

Iac. 5.

Matth. 7.

Exodi 17. Psal. 105. Hebr. 5.

Levit. 21.

Psal. 18.

Ex decret. d. Clemens. Matth. 11.

Mal. 2.

CAP. V.

CAP. V. *Biblia à Clericorum manibus nunquam deponenda.*

Hic satis est admonuisse omnes pariter Ecclesiasticis muniis consecratos, ipsos precibus supplicationibusque publicis Deo persolvendis mancipari. Quas ut non tantum ore murmurent, sed & corde persolvant, nunquam à manibus eorum liber Legis (hoc est Biblia) deponatur. Nam ut, quæ legunt & canunt, discant intelligere, tota vita vix suffecerit: si tamen quid est in literis sacris, quod totum humanus intellectus assequi possit, aliis subinde divitiarum fonticulis ex eodem fonte semper scaturientibus.

CAP. VI. *De Horariis precibus indies perlegendis, & reformandis Breviariis.*

Veteris ergo instituti, quo sancitum est, ut Clerici, sacris initiati, vel Sacerdotiis præsidentes, singulis diebus perlegant Horarias preces quas Canonicas appellamus, causæ multæ, & potissimum eæ quas jam commemoravimus, videri solent. Hic multo jam ex tempore, pio (ut spes est) animo, desideravimus repurgari Breviaria. Nam cum olim à sanctissimis Patribus institutum sit, ut solæ Scripturæ sacre in Ecclesia recitarentur, nescimus qua incuria acciderit, ut in earum locum successerint alia, cum his neutiquam comparanda; atque interim historiæ Sanctorum tam inculte ac tam negligenti iudicio conscriptæ, ut nec auctoritatem habere videantur nec gravitatem. Deo itaque autore, deque Consilio Capituli Nostri ac Theologorum aliorumque piorum virorum, reformationem Breviariorum meditabimur.

CAP. VII. *Pro cujuslibet affectu non facile novandum quid in Ecclesiastico officio.*

Sunt in Clero, zelum quidem Dei habentes, sed non secundum scientiam, qui, privati quibusdam affectibus ducti, vel testamento vel (ut vocant) foundationibus efficiunt, ut nova festa, præter Ecclesiæ auctoritatem, solemniter subinde celebrentur. Quo interim fit, ut preces Horariæ, ac reliqua publice recepta, pro affectu cujuslibet facile noventur. Id quod nobis non satis probatur; neque enim errarunt Patres; à quorum institutis, in dicendis precibus, utinam tam longe discessum non fuisset. Quod si hic singulorum affectibus indulgebatur, tandem antiquus ritus penitus evanescet.

CAP. VIII. *Quo affectu Horarias preces persolvere oporteat.*

Non suffecerit autem, preces istas Horarias utcumque permurmurasse: sed, ut conciliari constitutione cautum est, Presbyter ex intimo affectu, elevataque mente in solum Deum, nocturnum hoc diurnumque suæ servitutis pensum exsolvat. Maledictus enim, qui facit opus Domini negligenter. Alioqui in precantes competet: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me. Quam maxime verò orantem cavere oportebit, ne aliò respiciat quam ad Deum, Quod si externæ gloriæ aucupandæ aut lucri gratia, denique potius ex more quam mente orare instituat, pars ejus inter hypocritas reputabitur, de quibus Dominus in Evangelio pronuncia- vit, quod ament in Synagogis & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus, proindeque mercedem suam receperint. Et alibi ipsis interminans: Væ, inquit, vobis, Scribæ & Pharisei hypocritæ, qui comeditis domos viduarum, oratione longa orantes: propter hoc amplius accipietis iudicium. Alibi quidem Dominus ait, oportere semper orare, ac nunquam deficere; sed alia prorsus ratione, quam precabantur Pharisei: nempe, secundum divi Pauli sententiam, qui divini numinis clementiam sibi conciliare volent orando, oculis interioribus in cælum semper intentis, orabit spiritu, orabit pariter & mente; psallet spiritu, psallet & mente: quemadmodum de Anna Samuelis matre legimus, quod, multiplicans preces, coram Domino loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur; effudit enim animam suam in conspectu Domini. Denique curandum est, ut pœnitenti animo, ac corde contrito humiliatoque, gratiæ Deo dicantur, ac psallatur. ut enim divinus Psalter ait: Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas? & ea quæ sequuntur. utque oculi inter orandum ab omni vanitate avertantur.

CAP. IX. *Summa devotione, Missæ sacrum celebrari oportere.*

Iam si tanto mentis ardore quælibet preces dicendæ sunt, quanta (putamus) devotione sacrosanctum Missæ ministerium, in quo Corporis & Sanguinis Domini Sacramenta tractantur conficiunturque, peragendum est? Certe graviter dolemus, atque animo inhorrescimus, ubi videmus passim, tantis mysteriis indignos, ac conductitios illos ac indignos Sacerdotes, publicis etiam ac manifestis criminibus contaminatos, sese (idque irreverenter, & interdum magis lucelli ac stipis, quam Dei causâ) sacris ingerere, quorum instat interitus,

M & per-

Ex Conc. Agathensium Presbyter. Ex eodem Conc. gen. c. dolenter, de celeb. Miss. Hier. 48. Esaiâ 29.

Matth. 6.

Matth. 23.

Luca 18.

I Cor. 14.

I Reg. 1.

Psal. 49.

Hieron.

In Com. Afric.

Rom. 10.

I Cor. II. & perditio non dormitat. Probet (inquit Paulus) se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Atque ideo (ut subdit) inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Nam, si nos ipsos dijudicarem, non utique iudicaremur.

CAP. X. *Arguuntur, qui polluta mente ad Altare Domini accedunt.*

Math. 7. **T**erret, nec immerito, nos sermo Dominicus, qui vetat nos sanctum dare canibus, & margaritas nostras projicere ante porcos; quum quosdam leviculos Sacerdotes, illotis manibus pedibusque (ut in proverbio est,) audacius in hæc sacratissima mysteria, quam in prophana, irrumperere comperimus. Quales sunt, qui humano affectu tantum, & potius ex more quam devotionis ardore, ad Altare accedunt; quorum polluta est & mens & conscientia; quos merito horrendum Euangelii exemplum (quod Joannis 13 legimus in hæc verba: Et postquam accepisset buccellam, introivit in eum satanas; & cætera quæ sequuntur) ad meliorem vitæ frugem, altioremque tanti mysterii contemplationem, revocaret.

CAP. XI. *Revidenda Missalia ac Breviaria.*

Peculiariorum Missarum argumenta, recens præter veterum institutionem inventa, etiam Patribus displicuerunt; quod tantum mysterium pro affectu cujuslibet tractari non debeat. Profas indoctas, nuperius Missalibus cæco quodam iudicio inventas, prætermittere per Nos liceret. Videbimur ergo operæ precium facturi, si Missalia perinde atque Breviaria pervideri curemus, ut, amputatis tantum superfluis & quæ superstitiosius inventa videri possint, ea tantum, quæ dignitati Ecclesiæ & priscis institutis consentanea fuerint, relinquantur.

CAP. XII. *Quæ omitti aut decurtari vel Organorum vel Cantorum concentu haud debeant.*

Iam & illud non recte fit in quibusdam Ecclesiis, ut, ob Cantorum & Organorum concentum, omittantur aut decurtentur ea quæ sunt præcipua. Cujus generis sunt, recitatio verborum Prophetiarum aut Apostolicorum quam Epistolam vocamus, Symbolum fidei, Præfatio quæ & gratiarum actio, atque precatio Dominica. Quamobrem hæc tota distinctissime ac intelligibiliter, uti cætera omnia (si tamen non levis decurtandi causa subfit) decantentur. Sit quoque cantus, quo Presbytero respondetur, æqualis, nec præcipitatus.

CAP. XIII. *Quemadmodum Missa legendæ.*

Qui legit Missam, cum reverenda modestia, clare, distincte, & exerte, legat omnia usque ad Canonem; ut, qui audiendi sacri causa adstat, quod legitur, intelligat, atque ad pietatem excitetur.

CAP. XIV. *Quid post elevationem Eucharistiæ agendum.*

Post Elevationem consecrati Corporis ac Sanguinis Dominici, in nonnullis templis canunt Antiphonas pro pace, aut contra pestilentiam & mortalitatem; cum potius tum videretur silendum, & ab omni populo mortis Dominicæ commemoratio habenda, prostratisque humi corporibus, animis in cælum erectis, gratiæ agendæ Christo Redemptori, qui nos Sanguine suo lavit, morteque redemit. Cantiones vero illæ contra mortalitatem seu eladem, aut pro pace, satius post finitam Missam canuntur. Quæ ut ad Deum dirigantur, excerptæ ex Canonica Scriptura plus placuerint; quales sunt Antiphonæ, Media vita; ac, Da pacem Domine; & similes: sic tamen, ut illis etiam, quæ gloriosæ Virgini Matri dicatæ sunt, suus honos ac locus servetur.

CAP. XV. *Organorum melodia, quemadmodum temperanda.*

Organorum melodia in templis sic adhibebitur, ne lasciviam magis quam devotionem exitet, neve, præter hymnos Divinos ac cantica spiritualia, quicquam resonet ac præsentet.

CAP. XVI. *Singulis Dominicis diebus, quæ ipsis peculiariora sunt, Officia dicenda.*

Mos inolevit non admodum improbandus, ut diebus Dominicis, toto ferme anno, Officium Missæ vel de sacrosancta Trinitate, vel de Spiritu sancto, dicatur. Nobis satius videtur, ut, quæ prisca Ecclesia singulis Dominicis peculiariora fecit, observentur. Quod si illorum loco alia usurpanda erunt, videbitur, quod de Resurrectione Domini est, diei Dominico magis convenire; quod dies illa potissimum Resurrectioni dedicata sit. Neque ignoramus, non absque causa Concilio Triburiensi constitutum, ne, propter Missas peculiariores, Missa, quam de feria vocamus, prætermittatur.

CAP. XVII. *Confessio, Missæ præambulum, devote recitanda.*

Confessio illa, Missæ præambulum, devote cum ministris, uno aut pluribus vicissim

Ephesi. 5.

De Conf. dist. 3. Sabbato. 1. 2. de feriis.

Ex Conc. Triburi. 1. 2. de eccles. Miss.

ciffim confitentibus, ac Sacerdotis abfolutionem in verbo Chrifti, plena poenitentis cordis erga Dei pietatem fiducia, recipientibus, recitanda. Ad omnes enim, Sacro adfantes, ea abfolutio refertur, ut digne tantis myfteriis valeant interefle. Quamobrem, dum hæc fiunt, non fit minifter accendendis luminaribus, aut aliis mentem avocantibus, (quæ prius facta oportuit,) intentus.

CAP. XVIII. *Cur Sacerdos in Altari miniftrum habeat.*

Ex Conc. Tolet. c. II. c. ut illud de confef. dift. I.

NEc fine magna ratione in Concilio Toletano conftitutum fuit, ut habeat quifque, canens Deo atque facrificans, poft fe vicini folaminis adjuvorem, ubi temporis, loci, five Cleri copia fuffragatur; idque propter morbos & calus diverfos qui occurrere poffunt; quo is, qui impleturus Officia accedit, fi aliquo cafu turbatus vel in terram elifus fuerit, à tergo femper habeat, qui ejus vicem & Officium intrepidus exequatur. Aliis infuper Canonibus cavetur, ne Presbyter, nifi duobus teftibus præfentibus, celebret. Quæ decreta in quam defuetudinem abierint, in aperto eft; nimirum Presbyteris frequenter celebrantibus, talibus tantum adhibitis, qui vix ipfi refpondere, nec, quid agatur, fciant.

De Conf. dift. I. hoc quoque.

CAP. XIX. *Omnis cultus Divinus fuma cum veneratione peragendus.*

Ex concor. Lud. fub Greg. X.

IN fuma, cultus Divinus, quem Sacerdos in domo Dei exhibet, debita cum veneratione peragendus eft, ut & Deo gratus fit, & infipientibus placitus; qui confiderantes non folum inftitrat, fed & reficiat. Monet fiquidem diviniffimus Paulus, ut omnia nofta ordinate ac honefte fiant; ac acerrime increpat Corinthios, quod irreverenter convenirent in unum, ad cœnam Domini manducandam.

I Cor. I4.

I Cor. II.

CAP. XX. *De vita ac moribus Clericorum.*

Col. 3.

NVnc, de vita ac moribus, paucis videamus. De vita inftituenda, fic præcepit Paulus, nedum Clericis, fed omnibus Chriftianis: Mortificate, inquit, membra veftra quæ funt fuper terram; fornicationem, immunditiam, libidinem, concupifcentiam malam, & avaritiam, quæ eft fimulacrorum fervitus; propter quæ venit ira Dei in filios diffidentia. Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam de ore veftro, expoliantes vos veterem hominem cum actibus fuis, & induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem fecundum imaginem ejus qui creavit illum, qui eft omnia & in omnibus Chriftus. Induite verò vos ficut electi Dei,

fancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeftiam, patientiam. Super omnia autem hæc, charitatem habete; quod eft vinculum perfectionis; & grati eftote: verbum Chrifti habitet in vobis abundanter. In omni ſapientia docentes & commonentes voſmetipſos, in Pfalmis, hymnis & canticis ſpiritualibus, in gratia cantantes & pfallentes in cordibus veftris Deo. Omne quodcunque facitis, in verbo aut opere, omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chrifti, gratias agentes Deo & Patri per ipſum. Non ad oculum fervientes, quaſi hominibus placentes, fed in ſimplicitate cordis, timentes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus. Orationi inſtate, vigilantes in ea in gratiarum actione. Sermo vefter ſemper in gratia fale fit conditus; ut ſciatis, quomodo oporteat vos unicuique reſpondere. Omnis autem fermo malus ex ore veftro non procedat: fed, ſi quis bonus, ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Et nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei. Modeſtia veftra nota fit omnibus hominibus. De cætero, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque juſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ; hæc cogitate; & Deus pacis erit vobifcum.

Ephes. 5.

Coloff. 3.

Col. ult.

Philip. 4.

CAP. XXI. *Ob quam cauſam Clerici male audiant, ac puniantur.*

OLim Clericis, hæc Apoſtolica præcepta tenentibus, pax ſuper illos erat. Quo ergo non tantum vinea, fed & vineæ cultores facti funt in direptionem? Ecce (inquit Ezechiël, ad Hieruſalem verba faciens) hæc fuit iniquitas Sodomæ, fororis tuæ; ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & ocium ipſius & filiarum ejus; & manum egeno & pauperi non porrigebant, & elevatae funt; & fecerunt abominationes coram me; & abſtuli eas, ſicut vidifti.

Galat. ult.

Iſa. 3.

Ezec. 16.

CAP. XXII. *Præcipua cauſa omnis mali tres.*

PRæcipua ergo cauſa omnis mali funt, factus, luxus, & avaritia; à quibus Clerici potiffimum male audiunt.

CAP. XXIII. *Ambitionem ac factum Clericali officio maxime repugnare.*

VT omnem ambitionis radicem Chriftus diſcipulorum cordibus eximeret, parvulum in medio illorum ſtatuit, deque primatu certare prohibuit. Qui major (inquit) eſt in vobis, fiat ſicut junior; & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. Nam quis major eſt? qui recumbit? an qui miniſtrat? nonne qui recumbit? Quis vero ignorat, Clericum in medio Eccleſiæ eſſe

Matt. 18.

Luca 22.

tanquam eum qui ministrat? Quare meminerimus potius officii nostri, quam dignitatis. Neque enim ad dominationem vocati sumus, sed ad opus. Non immerito Hieronymus, ut pestem quandam, fugiendos Clericos ait, qui, à speluncis domorum paternarum abstracti, & post in Ecclesia sublimati, ac Sacerdotiis ditati, vanæ gloriæ & superbiæ stimulis efferruntur.

Hieron.

CAP. XXIV. *Omnis luxu Clerico interdictus.*

Hieron. in Mich. c. 2.

BEatus Hieronymus, Ecclesiæ præfectos, qui luxu ac deliciis affluunt, Micheam describere asserit, quod ejiciendi sint de spatiosis domibus, lautisque conviviis, & multo labore conquistis epulis, in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium. Vivere quidem de Altario Sacerdoti licet, luxuriari non permittitur. A crapula itaque & ebrietate, à comotationibus illis ad haustus æquales, à luxu, ab alea, ab immoderatis sumptibus & comestationibus, Concilium generale Clericos revocat universos, sequutum veteris Testamenti institutum, quo ministris Templi vinum & ficera prohibebatur, ne ebrietate gravarentur corda eorum, & ut sensus eorum semper vigeret & esset tenuis. Et Apostolus ait: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria; sed impleamini Spiritu sancto. Et iterum: Non in comestationibus & ebrietatibus; & quæ sequuntur. Atque alibi Salomon: Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.

Matth. 8. 13. 22. 25.

Ex Conc. gen. de vit. & ho. Cleric. c. A crapula.

Ephes. 5.

Rom. 13.

Prov. 20.

CAP. XXV. *Clerico non licere vel cauponem agere, vel tabernas, nisi necessitatis causa, intrare.*

OLim tanta honestas desiderabatur in Clero, ut ne nuptialibus quidem conviviis ipsis interesse liceret, nec immisceri spectaculis ac cœtibus, ubi amatoria cantantur, aut obscœni motus corporis, choreis, & saltationibus efferuntur; ne auditus & intuitus, sacris mysteriis deputatus, turpium spectaculorum atque verborum contagione pollueretur. Quid, si videret Ecclesia illa præca, Clericos nostri temporis tabernarios, tabernisque (quasi domos non haberent) noctu diuque alligatos? quam execraretur facinus! Posthac ergo non solum nullus ex Clero sordidissimum cauponem aut tabernarium agat, sed ne ad tabernas quidem, nisi necessitatis causa, divertat: alioqui pœnæ Canonice imminent ei, qui Ordini suo hanc ignominiosam notam inurere tentaverit.

Ex Conc. Agath. Laodic. Carib. uli.

Ex Concilio Vienne.

CAP. XXVI. *Habitus seu exterioris corporis cultus modestia à Clericis exigitur.*

BEatissimus Paulus habitus modestiam & in mulieribus desiderat; quem vult verendum esse, non in tortis criminibus, aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa; sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Itidem Apostolus Petrus eas commendat, quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei loquax. Quam turpis ergo putanda est in Clericis, tanto gradu sublimioribus, deformissima illa ac frequentissima nostræ tempestatis habituum variatio, quam ne inferiori quidem vasculo Apostolorum Principes permittendam duxerunt! Ex veste apud homines sanctimoniam opinionem aucupari prohibuit Christus, qui, in omnibus operibus nostris, id quod intus est, primum respicit, mundarique jubet; deinde, quod de foris est; Væ illud horrendum Pharisæis hypocrisis interminans, qui, ut viderentur ab hominibus justi, dilatabant phylacteria sua, & magnificabant fimbrias, cum essent intus pleni rapina & immunditia. Interim tamen Evangelium non temere vestimentum Joannis Baptistæ, quod illius professioni ac menti respondebat, de pilis camelorum contextum, celebrat; ac ipse Christus vestium mollitiem ac lenitatem aversatur; Ecce, inquit, qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Quæ omnia huc spectant, ut velimus Clericos, præter indictam tonsuram, vestes quoque suo Ordini congruentes deferre, quemadmodum olim generali Concilio cautum est. Pudet siquidem nos; cum videmus prodire Clericos, perinde atque sæculi milites, amictos, vel qui sint ut foemina compti. Itidem pannosi Clerici ac vestibus laceri displicent. Neque enim affectatæ sordes, aut exquisitæ deliciae, laudem pariunt.

I Tim. 2.

I Petr. 3.

Matth. 23.

Matth. 3.

Matth. 11.

Ex Conc. gen. c. Cler. de vita & hon. Clericorum. Hieron.

CAP. XXVII. *Mali exempli est, Sacerdotem se venditare in Capellanum delicato Laico aut muliercula.*

Magna eorum levitas est, in magnam Cleri ignominiam redundans, qui se Laicis, atque adeo delicatis foeminis, ventris causa, in Capellanos (ut appellant) atque Anteambulones venditant. Qui enim debebant esse gregis Duces, rediguntur in caudam, & sordidissimis quibusque negotiis alligantur. Proh nefas.

Hieron.

CAP.

CAP. XXVIII. *Suspecta mulierum cohabitatio Clericis interdicta.*

N Iceno Concilio, neque Episcopo neque Presbytero neque Diacono neque ulli Clericorum omnium, habere secum mulierem extraneam, permittitur; nisi forte mater aut foror aut avia vel amita vel matertera sit. Nos (si tamen hæc tempora tantam severitatem pati non videntur) saltem suspectam cohabitationem prohibemus.

CAP. XXIX. *Avaritia in Clero execrabilis.*

E X quo in Ecclesia Dei avaritia crevit, perit lex de Sacerdote, & visio de Propheta; quemadmodum divus Hieronymus ad Rusticum Narbonensem ait. Nec mirum, quod nemo possit servire Deo & Mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Vbi est enim thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Habentes autem alimentum & quibus tegamur, quisque secundum suæ vocationis rationem, his contenti simus.

CAP. XXX. *Honesto artificiolo victum quærere Clerico licet.*

Q Vibus non suppetit ex Sacerdotio, honesto artificiolo victum quærant, se-

quiti divi Pauli exemplum: sic tamen, ne fordidam aliquam artem, Sacerdotio ignominiosam, exercent.

*Alto. 18.
Ephes. 4.
1 Cor. 4.
2 Tim. 2.*

CAP. XXXI. *Clerici ne mercatores sint, multo minus fœneratores.*

N Emo, militans Deo, implicet se negotiis secularibus; ut ei placeat cui se probavit. Quare multa providentia olim vetitum est, ne Clerici vel Monachi, mercatores (tacemus fœneratores) sint, lucri causa.

*In Conc.
Mogunt.
c. 1. Ne
Cler. vel
mo. c. 10.
eo tit.*

CAP. XXXII. *Damnantur Clerici superstios, scurræ, curiosi, ac leviculi.*

R Eperiuntur, qui superstitioni divinationibusque ac fortibus dediti sunt; quos damnamus. Sunt, qui scurras in conviviis divitum ac potentum agunt; qui, quum male fecerint, gloriantur & exultant in rebus pessimis: qui digni non sunt, ut Clerici appellentur. Sunt curiosi & leviculi, qui in foris, in compitis, in plateis, in vicis obambulant, vagis oculis, effreni lingua, petulante fluidoque incessu, & levitatem animi impudentiamque mentis ostendunt: quos averfamur. Eos vero tantum & re & nomine Clericos reputamus, qui legem Dei die noctuque meditantur, minus susceptum debite exequuntur, ac vitam agunt Sacerdotio dignam.

*In Conc.
Agat. 7. ca.
quam sit
grave. de
excess.
Prælat.*

*13. dist.
c. 110.*

PARS TERTIA.

CAP. I. *De Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, & his ministrantibus.*

Q Vum Metropolitana seu Cathedralis Ecclesia Sedes sit Episcopi, principemque locum in Clero obtineat, nequaquam postremum in Reformatione locum obtinere debet. Nisi enim ea Ecclesia præluceat omnibus quæ in tota Provincia aut Diocesi constitutæ sunt, frustra intendimus redigere in ordinem Ecclesiasticæ disciplinæ cæteras.

CAP. II. *De Officio Decanorum.*

P ORRò, quum Collegiatæ Ecclesiæ secundariæ sint post Cathedrales, & instar illarum (quod ad ordines ministrantium, Divinamque cultum, attinet,) constitutæ; utrobique Decanis curæ erit, ut Cleros suos ad observationem piorum rituum provocent ac reducant; ut, ad agendam vitam Clericis dignam, perpetuo cohortentur ac impellant; ut à negotiis, à tumultibus mundanis revocent, ne magis seculi quam Christi milites videantur; ut comessationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdiciant; denique, ut suo officio satisfacere compellant.

CAP. III. *De Officiis in ejuscemodi Ecclesiis ministrantium, generatim.*

S Vnt in hisce Ecclesiis diversi ministrantium gradus; nempe Præpositi, Decani, Archidiaconi, Scholastici, Cantores, (qui & Chori-episcopi,) Theaurarii, (qui & Sacristæ seu Custodes,) Canonici, Vicarii, atque id genus alii. Interpretetur quisque vocabulum suum, & curet esse quod dicitur, secundum veterem Patrum institutionem ac regulam. Atque eo solo fecerint, ut, cum Nostræ, tum omnium piorum expectationi magna ex parte respondisse videantur.

CAP. IV. *De Canoniorum vita & officio.*

V T de Canonici dicamus paucis; respondeat nomini: sint re ipsa, ut sunt nomine, Canonici, id est,

Ahor. 4. id est, Regulares. Neque enim clam est, primam eorum originem Monasticæ disciplinæ fuisse. Imitentur Apostolos & nascentis Ecclesiæ ministros, quorum erat cor unum & anima una; qui quotidie (ut in Actis Apostolicis legimus) perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, fumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, perseverantes in orationibus, collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. De tali conventu Psaltes dixit: Ecce quam bonum & quam jucundum, habitare fratres in unum. Qui &, compellens ac provocans ejuscemodi conventum, ait: Ecce nunc benedicite Domino, omnes servi Domini; qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. Porro Ecclesiæ istæ Collegiatæ quandam vetustatem spirant, & Ecclesiæ primitivæ institutum præ se ferunt; quod vel formæ ædificiorum ostendit, quæ Canonicos, prope templum, in unum pene habitaculum collocavit, ut, procul à promiscua multitudine separati, Divinis pariter laudibus jugiter infisterent.

C A P. V. *Quemadmodum preces Horariae, aliæque Divinae laudes, decantandæ.*

Ex Concil. Agath. c. Presbyter. e. dolentes. de cele. Missar.

STatis ergo ac debitis horis laudes Divinæ, non cursum ac festinanter sed tractim, non truncate sed integre, distincte, devote, reverenterque, ab omnibus decantentur persolvanturque. Et, quum psallendi gratia conveniatur ibidem, muta aut clausa labia nemo tenuerit; sed omnes pariter, senes cum junioribus, laudent nomen Domini, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulantes: sic tamen, ne boatus confundat recitationem. Nemo tum, cum publice vel preces Horariæ vel Missæ sacrum cantando peraguntur, legat vel dicat privatum Officium: nam is id, cui obnoxius est, choro subtrahit, atque alios vel psallentes perturbat vel à psallendo retrahit. Quem tamen aliud officium Ecclesiasticum aut publicum aliud statim rapiet, ut, nisi legens, preces Horarias tempeſtively absolvere haud possit, hac lege teneri nolumus. Quam autem à vero aberrant, qui existimant, sese non alicujus Officii in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiae tantum causa, Canonicatus esse adeptos: perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis, admodum ignavis, tenui precio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde ejuscemodi mercenarii, non servatis temporum interstitiis, syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.

C A P. VI. *Inter sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei aut Ecclesiæ oculos offendat.*

Longe vero abominabile est, quod quidam tum, cum Divina aguntur, inter sese de rebus prophanis tractant, musitationes, colloquia, risus & cachinnos intermiscunt. Quidam, aut in aliquem Chori angulum se recipientes, de nugis, ne quid gravius dicamus, commentantur; aut foris per templum magno cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem convertunt, atque sacra loca foedant, positi in lapidem offensionis & petram scandali. Hac lege nullum excipimus, sive claris sit natalibus prognatus, sive plebejus. Quin potius, qui genere præstant, meminerint, se illic Canonicos agere, & conversari, non in aulis, sed in scholis virtutum ac Ecclesiasticæ disciplinæ.

C A P. VII. *Decani templi summi potestas in prævaricatores.*

Facimus quoque Decano Ecclesiæ Nostræ potestatem, personas Ecclesiasticas, ex aliis Collegiatis Ecclesiis, interdum magis curiositate rerum novarum quam devotionis causa, ad templum summum se recipientes, ac inibi, præter omne decorum, sæpe etiam Ecclesiastico habitu non amictas, inter Laicos sursum ac deorsum inambulantes, pœna Canonica, nimirum suspensionis temporariæ, aut majori etiam, pro ratione culpæ, coercendi.

C A P. VIII. *Quem oporteat esse vestitum ministrantium in hisce Ecclesiis.*

DE vestitu Clericorum ante diximus, qui in his tanto debet esse decentior, quanto sunt altiori loco, perindeque atque in speculo quodam constituti. Sit ergo chorum ingredientibus vestis talaris, sint pilei, (quæ bireta vocamus,) sint camisiæ, sint denique calcei pariter & caligæ tales, in quibus non fastus, jaçtantia, elationis vitium, vel mentis levitas, sed Clericalis Ordinis honestas & modestia, deprehendatur. Siquidem ita semper visum est majoribus nostris, externum habitum, quid intus crepet, designare; adeo ut & leges Civiles injuriam, matronæ, habitu meretricio utenti, illatam, non vindicent; ac Canones Clericum, non alligatum conjugio, habitum ac tonsuram Clericales deferentem, post tertiam monitionem; Clericum vero conjugatum, statim, Privilegio exuant Clericali: adeo ut, sic in maleficiis deprehensi, animadversionem civilium Magistratuum non evadant. Ne autem posthac quispiam excusationem non factæ aut præviæ monitionis prætexat; hac Nostra Synodali consti-

Agat. 20.

Homo. 3. c. ex parte de priv. & excess. privile.

constitutione omnes (quotquot sunt in Nostris Dicecesibus constituti) Clericos, qui habitu minus decenti utuntur, monemus, ut intra tres menses, quorum singulos pro singulis dilationibus, tertium vero uti peremptorium terminum præfigimus, habitum qui Clericos deceat, reassumant; alioqui ipso facto, nulla posthac alia monitione expectanda, in censuras ac pœnas constitutionum Canoniarum incurfuri.

CAP. IX. *Decani undiquaque advigilabunt.*

QVo ergo hæc, quæ diximus, repurgentur, ac debite simul cum omnibus aliis, ac Divini Officii prosecutionem ac Chori disciplinam spectantibus, observentur, Decanus diligenter invigilabit, hinc & hinc circumspiciens, ne quid inordinate fiat.

CAP. X. *Ante omnia vero, ut Canonici sacris adsint.*

CVi ante omnia curæ erit, ne quis Canoniorum sacris absit, sed ut, qui emolumentum ferre volent, Officium quoque suum, propter quod beneficium datur, in Ecclesia gerant. Aurelianensi Concilio cavetur, Clericos, qui Officio adesse contemnunt, Ecclesiasticam disciplinam arbitrio Episcopi recepturos. Sed facile castigabitur hic lapsus, si negligentes, subtractione proventuum seu distributionum, mulctentur. Quare, qui ab Epistolæ lectione, exinde toti Missæ, & à primo psalmo, singulis horis Canonicis integris, ac minime truncatis, ac minime interpellatis (nisi forsân necessitate avocante, petitaque ac obtenta licentia,) non interfuerit, justum est, ut hic illius Horæ aut Officii stipendio in totum careat.

CAP. XI. *Vicarii, ut divinis laudibus decantandis intersint, adigendi.*

QVi Vicarii dicuntur, in quibusdam Collegiis se in libertatem quandam potius carnis, quam spiritus, vindicare contendunt, nolentes Choro, decantandisque, simul cum Canonicis, Divinis laudibus ac sacris, esse addicti: sed hi respiciant, ac incipiant intelligere, cur Vicarii dicantur; Superpelliceis quoque utantur. Cujus enim vices gerent, nisi Canonicis adjutores accedant? horum nimirum vice, qui, vel adversa valetudine detenti, vel negotiis necessariis avocati, interesse non possunt. Cur tandem superpelliceis utentur, qui Chori sacris se mancipatos non agnoscent? In ordinem ergo Disciplinæ redigantur; suspensionisque pœna, etiam à fructibus, nedum quotidianis illis qui distribuuntur, sed

à grossis etiam, pro culpæ modo, animadvertendum in non parentes.

CAP. XII. *Ad personalem residentiam cogendi; quibus hæc per fundationes beneficiorum est imposta.*

QVorum fundationes personalem residentiam requirunt, illi aut ipsi resideant, aut a proventuum perceptione suspendantur, & fructus illi in alios pios usus convertantur; nisi qui Reipub. causa ex autoritate Nostra abfuerint.

CAP. XIII. *Lucri tantum causa sacris adesse non oportere.*

V Tinam optando à Deo Opt. Max. confequi possimus, ne quisquam lucri causa divinis interesset, alioqui non accessurus sacra; veluti quem nummi magis, quam Dei amor in templum trahit; quæritum pietatem esse putans: qui, non dubium, ex numero eorum est, de quibus Esaias dixit: Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Nec multum is abest (uti plerisque doctissimis viris placuit) ab horrendo crimine Giezi, qui existimavit, divinum munus pecunia redimendum. Quare viderint Clerici Nostris, ut eorum mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum David confiteantur Deo in directione cordis, ac in labiis suis pronuncient omnia judicia oris ejus: in via etiam testimoniorum Domini delectentur sicut in omnibus divitiis. Optandum, ut Psalmus ille centesimus decimus octavus, qui toties non sine causa in Ecclesiis replicatur, ore simul & correspondente singulis verbis mente decantetur; & cum eodem Psalte ex animo dicatur: Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Non adimit Christus, sed decernit, operanti, suam mercedem: Dignus est enim operarius mercede de sua. Et qui Altario deservit, de Altario & vivet. Sed interim cogitare debet Clericus, se vivere non ut edat, sed edere ut Christo vivat, habereque semper mente reconditum Christi verbum: Primum quærite regnum Dei, & justitiam ejus; & hæc omnia adjicientur vobis.

Isaia I.

4 Reg. 5.

Psal. 118.

Psal. 53.

1 Cor. 9.

1 Tim. 3.

Matth. 6.

CAP. XIV. *Capitula disciplinæ qualiter observanda.*

CAPitula vero Disciplinæ (quæ vocant) multo majori diligentia observentur, atque hæcenus. Id ita fiet, si non tam prophænæ quam res sacræ in his tractentur; si de moribus inquiretur; si vita expendatur singulorum; & quod olim sancti Patres fecisse dignoscuntur, extemporali oratione interdum commonerentur fratres, & imprimis ad

Joan. 4.

M 4 sacras

April. 25.

20.

3.

11.

11.

facras literas capeffendas inftigarentur, atque, ut in his optimas horas collocarent, incitarentur; quod hic reperiatur fons vitæ fcaturiens, ex quo qui haurit, non fitit in æternum; hic thefaurus Euangelicus, propter quem oportet vendere univerfa, reconditus fit, ex quo prudens ille paterfamilias profert nova & vetera.

Matt. 13.

C A P. XV. *Officium Decani in rebelles.*

Ex Concil. Agat. c. 2.

1 Tim. 4.

1 Theff. 5.

Innocent. Pap. II. Gregor. ad Man. Imp. c. illa II. c. 3.

SI quos Decanus rebelles cernat, fi divini Scultus atque fui Officii negligentiores, fi rixofos, fi litigiosos, fi percuffores, fi aleatores, fi fcora foventes, aut aliis publicis criminibus irretitos, atque hi fraternam correptionem audire recufaverint, agat in his Capitulis quod jubet Paulus: Peccantes, coram omnibus argue. Tum, fi refipifcere nolint, arceat a facris, prohibeat participare fructus, donec ad meliorem vitæ frugem revertantur; fic tamen, ut hic fervetur regula Apostolica: Corripite inquietos, consolamini pusillanimes; patientes eftote ad omnes. & neque ira, neque odium, neque rancor ulla sibi partes vendicent. Nam illa præpofitorum folicitudo eft utilis, illa cautela eft laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor nihil sibi vendicat. Ira enim fèpe etiam innocentes ad crimen inducit. Dum enim iufto amplius irafcimur, & volumus aliena coërcere peccata, graviora committimus. Per hæc tamen Noftros ac Ecclefiarum Provinciæ Noftre privilegii ac legitimis confuetudinibus, & præfertim mori ac confuetudini quæ in aliquibus Ecclefiis eft, nempe ut caufæ difciplinæ per Diaconos dijudicentur, nihil præjudicamus: modo tamen Diaconi, ad requifitionem Decani, fuo officio gnaviter ac ftrenue incumbant ac fatifaciant. Quod fi Decanus & Capitulum, negligentibus aut eisdem criminibus irretiti fuerint, ad iuris communis difpofitionem redire neceffe erit.

C A P. XVI. *Contentiofi, ad pacem & concordiam, per Decanum & Capitulum revocandi.*

Gen. 4. Gen. 37.

Ioan. 13.

INvidia detractioque vitium, longe omnium peffilentiffimum, in Collegiis non eft novum; quod humani generis hostis inter fratres ferere femper conatus eft; quemadmodum de Abel & Cain, de Iofeph & fratribus ejus legimus. quin parum aberat ab omnium fanctiffimo illo Collegio, nempe Apostolico, ni fi pacificator Chriftus Iefus interceffiffet, ac Satanam repente eieciffet. Hinc fæpenumero in Clero rixæ, jurgia, & injuriæ nascuntur. Hinc multæ falſæ criminationes, æmulationes, obtrectationes & delationes oriuntur. Et fit lingua, ordinata in laudem Dei, inquietū ma-

lum, plena veneno mortifero. fit denique, ut, in qua benedicimus Deum & Patrem, in ipſa maledicantur homines qui ad imaginem & fimilitudinem Dei facti funt; atque ex eodem ore procedat benedictio & maledictio. Non oportet, inquit divus Iacobus, fratres mei, hæc ita fieri: fed, qui fapientes & difciplinati inter vos, oftendant ex bona converfatione operationem fuam in manfuetudine fapientia. Nam, fi zelum amarum habetis, & contentiones funt in cordibus veftris, nolite gloriari & mendaces eſſe adverfus veritatem. Non enim eft iſta fapientia de furſum, defcendens à Patre luminum, fed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus & contentio eft, ibi inconfantia & omne opus pravum. Quæ autem de furſum eft fapientia, primum quidem pudica eft, deinde pacifica, modèſta, fuadibilis, bonis confentiens, plena mifericordia & fructibus bonis; non iudicans; fine fimulatione. Fructus enim iuſtitia, in pace feminatur facientibus pacem. Proinde, fi quis putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam fuam, fed ſeducens cor ſuum, hujus vana eſt religio. Hæc ille.

Iac. 3.

C A P. XVII. *Pæna adverſus contentioſos pertinaces.*

AGathenſi Concilio conſtitutum eſt, ut, quicumque odio aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem revocari nequiverint, primitus arguantur; qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de Eccleſiæ cœtu juſtiſſima excommunicatione pellantur. Decanus ergo, ubi viderit, intercedere inter fratres diſſenſionis materiam quæ fraternam dirimat charitatem, hujus Canonis autoritate utatur; ac, pro pace ſarcienda conſervandaque, Capituli ſui conſilium atque auxilium imploret; quod invicem libenter præſtabunt, cujuſcunque odio vel amore longe poſtpoſito.

Ex Concil. Agat. c. 31.

C A P. XVIII. *Quo tempore, Capitulorum quotidianorum Conventus obſervandi.*

QVotidiani Capitulorum Conventus, aut maturius ſub ſumman Miſſam, aut ſtatim poſt illam, ſervandi funt, ne ob illos Divinum Officium vel ſuſpendatur vel præcipitur, vel denique ab ipſis Canonicis negligatur. Debet enim Dei cauſa omnibus aliis anteponi.

C A P. XIX. *Volumenta ſtatutorum revidenda.*

HAbent fere, quotquot funt Cathedrales ac Collegiatæ Eccleſiæ, ſuum volumen peculiarium ſtatutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuſlibet augentur ac creſcunt.

scunt. Inter hæc reperias quamplura, quæ quæstum magis quam pietatem respiciant, & ad inæqualitatem potius quam æqualitatem faciant; unde discordia inter fratres (uti fieri solet) frequenter alitur, concordia vero scinditur laceraturque. Et, quantumvis pleraque inter hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omnes, qui recens admittuntur, ut ad ejusmodi statutorum observationem (etiam penitus ignari, quid contineant illa,) citra ullum delectum jurejurando sese alligent; quum tamen juramentum non debeat esse iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. Operæ precium itaque Nobis videtur, hujuscemodi statutorum volumina inter visitandum excutere, & quæ Evangelicæ puritati, atque fraternæ charitati, denique disciplinæ Ecclesiasticæ, minus consentanea reperta fuerint, referre; cavereque, ne posthac ulla nova statuta in ejusmodi Ecclesiis (nisi tamen Noster accesserit calculus) edantur.

CAP. XX. In Capitulis, à juramentorum facili exactione temperandum.

c. I. de jur. in 6.

Matth. 5.

c. si Christus. de jur. in 6.

Ecl. 32.

1 Cor. 11.

ET quum Christus tam serio jurandi facilitatem prohibuerit, ut, nisi necessitate veritatis, alioqui periclitandæ, cogamur, omnino non jurare debeamus; coercenda est illa immoderata in Capitulis juramentorum exactione, per quam necesse est ut multi in ancipitia perjurio corruant; quorum non tantum illi qui pejerant, sed & qui causam perjurii temere exigendo præstant, rei sint. Nam Christi verbum est: Sit sermo vester, Est, est; Non, non; quod his amplius est, à malo est. Et in Ecclesiastico legimus: Vir, multum jurans, replebitur iniquitate; & non discedet à domo ejus plaga. Si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.

CAP. XXI. Inter visitandum, de moderandis annis, qui Expectantiæ appellatur, videndum.

NVM annos, qui Expectantiæ appellantur, moderari possimus, videbimus inter visitandum; quando Nobis vel id maximè curæ erit, ut, qui recens accesserunt Canonici, aliquot annis, de consensu Capitulorum suorum, bonarum ac potissimum sacrarum literarum studiis, in Academia aliqua publica & bene Christiana, incumbant; utque consequantur illos interim redditus Præbendarum suarum, quotidianis distributionibus tantum exceptis, aut portione ejusmodi personis, juxta Ecclesiarum statuta & consuetudines, assignata. Multum enim refert, viros doctos esse in Ecclesia Dei, qui veluti splendor firmamenti fulgeant, & tanquam stellæ in perpetuas æ-

ternitates mansuri, ad justitiam plurimos valeant erudire. Indignum ergo, studio tam frugifero intentos, ac in vinea Domini operantes, diurno denario fraudari; modo tamen testimonium exhibeant magistrorum, quod totos illos annos rectis operam dederint disciplinis. Per hæc tamen Canonis inducias, quæ se latius porrigunt, nolumus coarctare.

Hono. 3. 5. super/pecul. de magist.

CAP. XXII. Non oportere, à Canonico, recens admissio, pecuniam statutariam duplicatam, ob antecessorem, exigi.

NEC ferendus Nobis diutius videtur mos ille irrationabilis, quo, ad unam Præbendam receptus, ob suos in eadem Præbenda antecessores non receptos, (à quibus Ius non habet, sed potius à conferente vel instituyente,) pecuniam statutariam sæpius exsolvere compellitur. Nec ignoramus, quosdam Decanos & Capitula in eo esse, ut hæc pecuniaria onera (qua, recens recepti, contra sacrorum Canonum dispositionem gravantur,) indies novis quibusdam adinventionibus graviora, ac tandem importabilia efficiant, quod penitus improbamus.

c. non debet. de reg. jur. in 6.

CAP. XXIII. Communi necessitati Ecclesiæ, communi contributione consulendum.

QVOD si fabricæ aut alia necessitas Ecclesiæ immineat, satius est, ut, quod in communem vertetur utilitatem, ex communibus redditibus desumatur, quam ut quis privatim gravetur. Evangelicum præceptum est, in quo universa lex consistit & Prophetæ: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et: Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, hæc & vos facite illis. Ad hanc regulam, veluti ad Lydium quendam lapidem, omnes actiones suas, cum omnes Christianos, tum viros Ecclesiasticos, redigere, æquum est pariter ac necessarium.

Matth. 7.

CAP. XXIV. Tribunalia extra templa collocanda.

CVM in quibusdam Nostri templis, jurisdictionis Ecclesiasticæ Officiales pro tribunali sedeant, ad quod interdum multo cum tumultu concurritur delitigaturque; visum Nobis est, ut hæc tribunalia foris, intra tamen Ecclesiarum pomœria, collocentur. Cordi siquidem Nobis est, ut, quæcunque Divinum Officium perturbare possunt aut Divinæ Majestatis oculos offendere, è templis eliminentur; ne, ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi.

Ex Cone. Lugdu. c. de cet. de imm. ec. Cle. lib. 6.

CAP. XXV.

CAP. XXV. *Optandum, ut deambulationes in hisce Ecclesiis prohiberi possint.*

Atque utinam commode deambulationes ac Collegiatis Ecclesiis sola rerum novarum curiositate ducti confluunt, ibidemque nihil minus quam de rebus sacris, quæ inspectantibus illis aguntur, cogitant, submovere possimus. Grande equidem putamus piaculum, tam veneranda mysteria, quibus adstat Deus, & inter quæ Christi-Corpus & Sanguis conficitur, tam irreverenter haberi. Tacemus, quod domus Dei contemnitur, de qua Christus ejecit ementes & vendentes, & non sinebat ut quis transferret vas per templum, & dicebat docens: Nonne scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum? Duplici cura hic videbitur opus; tum, ut prædicatores verbi Dei ex suggestis populum ab istis deambulationibus ex Scripturis deterreant, tum ut Magistratus civiles huic rei corrigendæ Officium accommodent. cum quibus hac de re agemus.

Marc. II.

CAP. XXVI. *Theatrales ludos non inferendos templis.*

Inno. 8. c. cum deo-rem. de vita & ho. Cleric.

olim theatrales quoque ludi & larvarum ludibria inferebantur templis; pessimo quidem exemplo, adeo ut provisione Canonica, qua hic teterrimus abusus aboleretur, opus fuerit: quem ex nostris Dicecesibus jam, ut speramus, ejectum gaudemus.

CAP. XXVII. *Cujusdam abusus abrogatio.*

In quibusdam Collegiatis Ecclesiis ad summum Altare, non ordinarii sed mercenarii Clerici, Presbytero, sacra peragenti, ministraturi adjunguntur; qui tamen Officio suo satisfaciunt minus, quum ab Altari ad subsellia ex quibus succinitur, à subsellis rursus ad Altare, multum in composita subinde discurrunt. quod fieri non oportuit, maxime in Ecclesiis illis, quæ ordinariis personis abundant, & quorum ministri copiosis redditibus sunt ditati. Nam omnis occasio contemptus & scandalii, promiscuo vulgo adimenda est.

CAP. XXVIII. *Processionum Collegiatarum Ecclesiarum, quæ ad majorem fiant, moderatio.*

Agatha: 63. & 64.

Processiones Ecclesiarum Collegiatarum ad summum templum, quæ diebus maxime celebribus ac festis fiunt, proculdubio infirmitatis sunt causa conveniendi illuc ad Missas

Episcopales, desiderioque recipiendi communionem, vel benedictionem Episcopalem. jam, quum isti conventus, speciem quidem antiquitatis, & nihil præterea, repræsentent, immo perniciosæ evagationis materiam & crapulæ occasionem diebus illis sacratissimis præstent; illas Nobis eatenus abrogare visum est, ut Collegia in Civitate Nostra Colonienſi, in quatuor illis summis anni festis, ac diebus celebribus sequentibus, quæque in suis Ecclesiis Divinum Officium statis horis reverenter solemniterque concelebrent ac peragant; neque his diebus, nisi quum Nos in summo templo Nostro præsentemur, collegialiter accedant. Nam, quantula sit devotio Collegiorum quæ tum accedunt, quis Dei cultus ac veneratio, satis in aperto est. Tacemus, quod interim apud ipsas Collegiatis Ecclesias, hisce diebus maxime insignibus, sollempne Officium præmittitur; aut, si quod dicitur, verius præcipitur ac truncatur, quam celebratur.

CAP. XXIX. *De Processionibus non abrogatis.*

Reliquas autem Processiones more antiquo observari volumus: jubemus tamen, ut Clerus Civitatis Nostræ, abusus, qui hæcenus irreperunt, matura consultatione prævia, tollere pergat.

CAP. XXX. *Quomodo, ad anniversaria Episcoporum, in majori Ecclesia conveniendum sit.*

Um Vigiliæ in anniversariis Episcoporum, in summo Nostro templo, convenientibus illuc Collegiis, persolvuntur; incunctinns atque adeo specie ipsa non satis pius ac devotus cantus editur. Quare Nobis visum est expedientius, ut Collegia singula in suis templis Vigilias hæc devote absolvant, dein Ecclesiam Nostram majorem ad Sacrum tantum accedant, illic tantisper facturi moram, donec id compleatur; singulis interim animum ad Deum ac piis precationibus conversuris; quemadmodum superiori articulo diximus.

CAP. XXXI. *Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda.*

Antiquissimis Canonibus, in plerisque etiam Conciliis, sancitum est, ne Laici sæculari ministerio inter Clericos ministrarent, neve in sacra ministeria licentiam habeant ingrediendi in sacrarium, (quod Græci Diaconium appellant,) neve vasa Dominica contingant. Præterea, ne Reliquiæ Sanctorum & vestimenta Ecclesiastica, quæ honesta esse decet, nisi tantum à sacris ministris, attrectentur: adeo, ut ne sacratis quidem Deo feminis ac monachis

Ex Cento Mogunt. de vit. & ho. Cleric. c. non licet.

Ex Conc.
Agat. c. de
sacr. 23.
distin.

nachabus aut Lectoribus, etiam sacra vasa vel sacratas pallas contingere, vel incensum circa Altare præferre licuerit, verum id folis Diaconis permiffum fit, expressim autem Laicis vetitum, ne pallas, Ecclesiæ vela, ac Altaris ornamenta abluant. Neque Patres hîc Scripturis destituuntur. Iam verò eò ventum est, ut quatuor illi minores Ordines, nempe Ostiarii, Exorcistæ, Psalmistæ ac Lectores, non temere ab Ecclesiâ instituti ac recepti, præter nomen nihil in Ecclesiâ retinuerint, illorumque loco tenues aliquot homines Laici, qui per Ecclesiæ prælatos, minoris compendii gratia, subrogantur, illorum Officiis sese ingerant, idque indecore; quippe nullo penitus

Clericali habitu amicti; inter quos sunt, quos appellamus Campanarios, quos ad minimum (cereis accendendis aliisque in Choro ministracionibus intentos) deceret superpelliceis indui. Ne interim prætereamus, abluionem pallarum, vestimentorumque Altarium, breviter, sacrorum custodiam, talibus per Custodes seu Thesaurarios nostri temporis committi, quos, hæc contingentes, antiquitas nefarii criminis simul cum surrogantibus damnasset: quare cautius posthac agendum, ne ob talem præsumptionem Dominus iratus, plagam populo, qua simul innocens cum nocente involvatur, immitat.

P A R S Q V A R T A.

C A P. I. De Parochis, ac eorum Vicariis, aliisque verbi ministris.

Ititulus hic, cum generalis sit, in plerosque alios scinditur. Primum enim, videndum est, qui ad verbi ministerium & regimen Ecclesiarum admittendi sint: deinde, de vita ac moribus eorum: post, de officio; quod in duobus potissimum situm est, disseminatione verbi, & administratione Sacramentorum: postremo, de ipsorum victu, de quibus speciatim despiciemus. Ante omnia tamen Lectorem admonitum esse volumus, hos esse locos, quos Ecclesiarum jubar divus Paulus in Epistolis ad Timotheum ac Titum accuratissime tractat. Nam huc illi potissimum spectant, ut sciant Timotheus ac Titus, quomodo oporteat eos in domo Dei conversari, quæ est Ecclesiâ Dei viventis; nisi quod articulus administrationis Sacramentorum, & qui de victu est, alibi fusius explicantur. Porro, cum hæc Paulinæ epistolæ merè aureæ sint, & nulli non Parocho cognitu imprimis necessariæ; idcirco ad verbum ediscendæ, memoriæ mandandæ, ac opere complendæ erunt. Ex quibus & aliis Evangelicis Apostolicisque scripturis ac Patrum sanctionibus, Nos quædam decerpemus; quo dilucidius fiat, in quibus hætenus magno cum Reipub. detrimento peccatum, & quid de cætero Parochis factò opus sit.

C A P. II. Qui admittendi.

Quoniam Christus Iesus, Pastor ille bonus, ac Pastorum Princeps, qui posuit animam suam pro ovibus suis, circuiret omnes Civitates & Castella, docens in Synagogis eorum & prædicans Evangelium regni, & curans omnem languorem & omnem infirmitatem:

quum, inquam, is, qui venit requirere & servare quod perierat, vidisset turbas, misertus est eis, quia erant vexati & jacentes sicut oves, non habentes pastorem; dicebatque discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.

Matth. 6.
Lucæ 10.

C A P. III. Orandus Deus, ut mittat operarios in messem suam.

Nvim, quæso, putamus, necdum tempestivum esse, interpellare Dominum messis, ut mittat operarios in messem, ac Pastores, non quoslibet, sed secundum cor suum, nimirum ovibus miserè dissipatis ac balantibus requirendis? Quis, nisi in media luce cæcus, non persentiat, nos in ea periculossima tempora incidisse, in quibus prædictiones Christi, & Apostolorum scripturæ, omnino atque omni ex parte complentur? Quis enim non videt, venisse irrepsisseque, numerosâ admodum catervâ, ad nos, falsos illos Prophetas in vestimentis ovium, qui sint intrinsecus lupi rapaces, qui non introierint per ostium in ovile ovium, sed ascenderint aliunde, fures ac latrones? Non enim venerunt, nisi ut furerentur & mactent & perdant; quos videntes mercenarii, & qui non sunt Pastores, venientes, fugiunt & dimittunt oves; & lupi rapiunt & dispergunt eas. Fugit enim mercenarius, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus. Poterant direptores isti sub exuvio ovino aliquandiu delitescere, nisi Christus eos prodidisset; Ex fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos; quod non possit arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala fructus bonos. Ex fructu enim suo unaquæque arbor cognoscitur.

Matth. 7.

Joan. 10.

Matth. 7.

C A P. IV.

CAP. IV. *Vnde dignoscere oporteat Pseudoeccelestas.*

2 Pet. 2.
Iuda.
Ad Ti-
motib. &
Titum.
2 Tim. 3.
1 Tim. 1.

Q Vos qui velit penitus agnoscere, is 2 Petri epist. legat cap. 2. & quæ ejusdem argumenti est, Iudæ Apostoli unicam, & eas potissimum divi Pauli Epistolas, quas ad Timotheum ac Titum coepiscopos suos præscripsit; in quibus illos eodem, quo Dominus, nomine appellat lupos rapaces, non parcentes gregi: ex nobis quidem suboriturus, sed perveria loquentes, ut abducant discipulos post se; homines, seipos amantes, cupidos, elatos, superbos, blasphemos, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, protervos, reprobos circa fidem; à sine præcepti, quæ charitas est de corde puro & conscientia bona & fide non ficta, toto cælo aberrantes, in vaniloquium conversos, seductores, proficientes in pejus, errantes, & in errorem mittentes, magistros prurientes auribus, & in fide (quod bonam conscientiam repulerint) naufragos; verbis contententes, sanis vero sermonibus & ei, quæ secundum pietatem est, doctrinæ neutiquam acquiescentes, superbos, languentes circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemix, suspiciones, malæque conflictationes hominum mente corruptorum, ac proinde ad nihil utiles, nisi ad subversionem audientium; quorum sermo ut cancer serpit. Nunquid poterat Apostolus, futurorum conscius, hosce Pseudoeccelestas apertius aut dilucidius designare? quos nullus profecto Apelles tam expressim suis coloribus depingere potuisset.

1 Tim.
3. 4.

2 Tim. 2.

CAP. V. *Soli autoritate Ordinaria comprobati, ad Verbi ministerium admittendi.*

Adversus hos Pseudochristos & Pseudo-prophetas, nos præmunivit Christus: Videte, inquit, ne seducamini. multi enim venient in nomine meo, dicentes, Ego sum Christus, & multos seducunt, ut in errorem (si tamen fieri potest) inducantur etiam electi. nolite ergo ire post eos. Vos ergo (uti subjecit commonens) videte; ecce prædixi vobis omnia. Christi ergo præceptum, quantum nobis ipse concedit, sequentes, quo lupos, tam pestilentes, ab ovilibus ac Diocæsisbus Nostri abigamus, visum Nobis est operæ precium fore, antiquos innovare Canones, quibus præcipitur, ne ulli ad Verbi ministerium seu prædicationis Officium, nisi missi autoritateque ordinaria approbati sint, admittantur.

Rom. 10. Quomodo enim (secundum Apostolum) prædicabunt, nisi mittantur?

Matt. 24.
Luce 21.

Marc. 13.

Rom. 10.

CAP. VI. *Quod legitimi & ordinarii Verbi ministri, sunt Parochi & illorum Vicarii; modo tamen hi examinati prius & admissi sint.*

Ordinarii ergo verbi ministri, Ecclesiarum Parochialium legitimi Rectores ac Parochi sunt. quos etiam personaliter apud easdem Ecclesias, secundum Canonicas sanctiones, perpetuo residere volumus; nisi tamen eos magna ratio, veluti quod vel majoris ac publicæ utilitatis causa absint, quæ & Nostro calculo approbari debet; vel quod soli, ob Parochiæ amplitudinem, gubernationi tantæ non sufficiant, excusaverit. Tum enim, qui per illos delegabuntur, Vicarii seu Vicecurati, (modo tamen hi etiam examinati, & tam quod ad vitæ integritatem, quam Christianæ eruditionis puritatem & zelum, attinet, idonei reperti fuerint) Nostro permisso, eodem Officio perfungentur. Qui vero deinceps in Vicecuratores assumuntur, Vicarii nostri in Pontificalibus, ac Theologorum, ei per Nos adjungendorum, in Diocæsisbus vero Suffraganeorum Nostrorum, illorum, quibus hoc muneri committendum duxerint, censuram (num videlicet obeundo muneri apti seu idonei sint vel minus) expectabunt.

Ex licet is
etiam de
ele. lib. 6.

CAP. VII. *Fratres mendicantes quatenus admittendi.*

Aliquot retro seculis in Ecclesiam recepti sunt quatuor Mendicantium Fratrum Ordines, quò Parochorum in verbi ministerio cooperarii forent. Quos absit ut repellamus; si tamen intra Concilii Viennensis, sub Clemente V celebrati, aliarumque Canonicarum constitutionum cancellos se continuerint; nec ante accesserint, quam per ipsorum Prælatos, ut viri inculpatæ vitæ, discreti pariter ac modesti, ac verbi Divini probè gnari, judicentur, atque ad hoc munus deligantur; deinde etiam Vicariis Nostri in Pontificalibus præsentati, tales inventi fuerint ac permitti.

Ex Conc.
Vienn.
Cle. divi
dum de
sepul.

CAP. VIII. *Quam modestiam fratres mendicantes in Verbi prædicatione servare oporteat.*

Qui tamen, quum in subsidium tantum vocati sint, ordinariis Ecclesiarum Rectoribus molesti esse desinent; ita videlicet, ne eosdem (quum suo munere fungi ipsimet velint) præoccupent, neve, quos in excolenda vinea Domini juvare debent, in concionibus virulenta ac detractoria lingua carpant; uti nonnulli hujus generis solent, qui, inflati ac incompositi, populi auribus demulcendis student, suam

Ex decr.
Ponti.
Ponti.

suam non Christi gloriam ambientes; tam ignari omnis Ecclesiasticæ disciplinæ, ut ignorent, Parochos, si forte ceciderint, suos habere iudices, non ipsos Fratres censores, multo minus promiscuam plebem; quam, exploratum est, mutuis Ecclesiasticorum viro- rum amarulentis detractionibus adeo non emendari, ut scandalizetur multo magis. Nec audiendi sunt isti, si servos Dei acculare se dicant ut meliores fiant, quum potius invidiæ stimulis adulationisque quam charitatis studio agitati convincantur; id ipsum vel propria eorum conscientia attestante; quod sciant, nul- lum vel in seculo, ne dicamus in eorum Mo- nasteriis, inveniri, qui velit suum servum ab alio, quam à se, judicari; adeo ut, si quis secus facere præsumpserit, hunc & multa sequatur indignatio & ulciscendi cupiditas. Quin Paulum audiant dicentem: Nolite iudicare invicem; sed hoc iudicate magis, ne offendi- culum detis fratri.

CAP. IX. *Non ferendi, qui in Iuris- dictione & potestate temere ad plebem invehuntur.*

Multo minus ferendi sunt, qui, ut auram venentur popularem, in Iurisdictione Episcopales ac Ordines Ecclesiasticorum pariter & civilium magistratum invehentes, te- mere vociferantur ad populum; non intelli- gentes interdum, neque de quibus loquuntur, neque de quibus affirmant. Quo nihil aliud efficiunt, quam ut plebem, alioqui satis in Clerum irritatam, irritatiorem reddant, ac gliscenti seditionum igni oleum submini- trent. Iurisdictiones ac Magistratus esse oportet. Quod interdum, personarum non Ordinis seu Magistratus vitio, peccatur, aliâ providentiâ purgandum est, non cæco plebis iudicio expendendum. Fraternali correptione opus erat, non accusatione aut laceratione ex suggestis. Et, ut omnia non statim ad vivum usque repurgentur, quod fieri vix po- test; non gravabuntur isti oculati in se quo- que descendere, ac suos erratus inspicere, quo tandem æquiores fiant, divinisque iudiciis etiam quædam relinquunt. Si enim omnia (ut scite Anacletus ait) in hoc seculo vindicata essent, locum divina iudicia non habe- rent. Sed de his satis.

CAP. X. *Abusus est, qui Parocho suo officio interdicit.*

EX his, quæ diximus, consequitur, eum morem, qui alicubi irrepit, penitus irra- tionabilem, ne dicamus execrabilem abusum esse, quo legitimi Ecclesiarum Parochi adi- guntur iurejurando affirmare, sese in suis Ec-

clesiis Fratres mendicantes ad verbi ministe- rium (etiam si ipsimet, pro ratione suscepti ac concediti muneris, eo fungi velint) perpe- tuo admissuros. Quid enim hoc more aliud agitur, quam ut Parocho Officium, quo se Christo & Ecclesiæ obstringit, adimatur, ac in alium relegetur? Id vitium, ut spes est, cura- bimus.

CAP. XI. *Fratres mendicantes his Synodalibus constitutionibus erunt parentes.*

Æquum quoque censemus, ut, qui ex Fratribus huic muneri accingi velint, Nostri Vicariis in Pontificalibus serio promittant, sese hisce Synodalibus institutis om- nino obtemperaturos, quo sermo Dei pure, sincere, ac sine offensione decurrat.

CAP. XII. *Decet quoque, ut Fratres eatenus Ordinariæ potestati subjiciantur.*

QVI ut Ordinariæ Nostre potestati, quod ad ejusmodi functionem attinet, sub- jiciantur, & eatenus Monasticæ professionis Regulis obligationibusque eximantur, non decens tantum sed & justum putamus.

CAP. XIII. *De, semel certo loco destinatis ac admissis, non temere retrahendis.*

QVI vero semel præsentati & admissi fue- rint, ut certo loco hoc ministerio fun- gantur, non debent temere seu præter No- strum assensum à suscepto munere retrahi. Nam frequentem personarum mutationem, periculosam putamus: ut interim fileamus, sæpe minus idoneum in idonei locum sur- rogari.

CAP. XIV. *Qui, nulla legitima auctoritate nixi, se Verbi ministe- rio ingerunt, uti seditiosi compri- mendi.*

EXtraordinarios Parochos, illorumque legitimos cooperarios, nemo deinceps, neque suggestum occupet neque conventicu- la vel in privatis domibus vel vicis faciat, aut quovis tandem modo usurpet. Quod si quis secus agere præsumpserit, & inobediens per- turbare Ecclesiam Dei (quæ foris est) perse- veraverit, hunc tanquam seditiosum corripi oportet.

Ex decre-
Annale.

Rom. 14.

1 Tim. 1.

Matt. 18.

Ex Ca-
non. Ana-
cleti.

Ex Conc.
Antioch.
c. 5.

CAP. XV. *Prohibentur omnes Apostatae, Monachi ignoti, ac peregrini spermologi.*

Quamobrem prohibemus omnes Apostatas, Monachos ignotos, item istos ac peregrinos spermologos, quorum neque doctrina neque vita ulli perspecta est: eritque proinde curæ civilibus magistratibus ac præsidibus, ut de his inquirent diligenter; & quos Nos proscipimus, eos illi, cum receptoribus ipsorum, doli mali conscis, excedere Provincia compellant: nisi quid severius culpa horum prævaricatorum in ipsos statuere postulerit. Iam ut inveniatur quispiam (quod absit) qui aliter quam legitime Parochiam occupaverit, hunc abjici statim oportet; quantumvis plebs, quam corruptit, cum retinere contendat.

Ex Conc. Sardi. 1. & 18. Laodi. 13.

CAP. XVI. *De Terminariis, quatenus admittendi.*

Ex Ordine Mendicantium, qui oppidatim soli commorantur, quos Terminarios appellamus, vitam interdum agere Monachismo plurimum dissimilem, cognovimus, proindeque multis esse invisos: hos potius, quam Officio prædicationis statis illis diebus perfuncti essent, elemosynasque collegissent, statim ad Monasteria sua regredi, ibidemque quieti operam dare, atque observare jejunia & orationes juxta Ordinis sui institutum, malumus, quam viam communem, ne dicamus licentiosam, inter civium turmas ducere. Vbi tamen Monasteria ab oppidis aut vicis tam

Ex Chal. Concilia.

longe distita fuerint, ut unius diei itinere repeti non possint, nolimus Terminarios istos hac lege teneri; modo tamen viri graves & annosi, vitæ quoque ex omni parte integræ, ac sanæ doctrinæ, comperti fuerint. ac id etiam visitatione potius quam constitutionibus cavebitur.

CAP. XVII. *Privilegiis Fratrum nihil derogatur.*

Nolumus autem, per prædicta, privilegii, Ordinibus Fratrum Mendicantium rite & legitime concessis, præjudicare.

CAP. XVIII. *Monachorum Ecclesie, per Sæculares (ut vocant) Presbyteros gubernanda.*

Adem ratione decens est, ut Monachi, qui Parochiales Ecclesiis, curâ animarum apud ipsum Monasterium, non personam, relicta, incorporatas (ut vocant) Monasteriis suis habent, non per Religiosos, quos in Monasteriis perpetuam vitam agere convenit, sed per Vicarios, Presbyteros Sæculares, modo haberi possint, ad eundem modum quem supra diximus, examinandos admittendosque, gubernari procurent. Quibus etiam de Ecclesiæ proventus tantum assignare obligati erunt, unde & jura Episcopalia persolvere, & congruam sustentationem habere possint: quod ut fiat, Nobis curæ erit. Non tamen tam duri hinc erimus, quo minus interdum viros Monasticos, quos singulari vitæ exemplo & doctrinæ salutaris disseminazione insignes comperiemus, apud Ecclesias Parochiales relicturi & confirmaturi simus.

de Monachis de Prob. c. 1. de capis mon.

P A R S Q V I N T A.

CAP. I. *De vita ac moribus Parochorum.*

Quamquam de vita ac moribus Clericorum supra dixerimus, videtur tamen hic locus postulare, ut speciatim aliquid de conversatione ac moribus Parochorum dicamus; quod horum vita & Officium divo Paulo præcipuè curæ fuerint; adeo ut, his rectè se habentibus, de reliquis non admodum magnam sollicitudinem habuisse videatur. Nec immerito: res enim ipsa declarat, ac prisca secula meminerunt, quam tranquilla, quam florens, quam fructificans, quam denique felix Ecclesia fuerit, dum talibus esset Parochis insignis, qui, Evangelicis Apostolicisque institutis sanctorumque Patrum Regulis addicti, non tantum vocabulo, sed & facto, præsta-

bant quod dicebantur. Contra vero, in quantos ætus, tempestates, procellas, ac pericula, ob eisdem sensim in diversum mutatos ac varicantes, Ecclesiæ navicula misere coniecta sit, Nos sentimus. Ex quibus rursus emergere quum certo certius non possimus, nisi Nos (quibus gregem suum Christus pascendum commisit) vias Domini rectas, à quibus variando excidimus, inambulare pergamus: quid tandem aliud consilii capiendum nobis, quam ut singuli, quales esse debemus, tales & simus; atque hoc insigne Christi verbum, quod hinc discedens, Petroque oviculas suas committens, post tertiam demum dilectionis stipulationem promissionemque, uti ultimum elogium ac memoriale, fidelissime diligentissimeque inculcavit, & mente & opere teneamus, quod est, Pasce agnos meos? Id fecerimus, si gregem Christi post Christum unice

Joan. ult.

unice diligamus, atque eundem tam verbi doctrina, quam operis exemplo, pascamus, Divinorumque Sacramentorum dispensationem tueamur defendamufque.

CAP. II. *Vita ut doctrina in Parocho conveniat, necessarium.*

V Bique ferme, cum de Parochis sermo incidit, Scriptura vitam doctrinae copulat: nimirum, quod, qui vitam agit doctrinae contrariam, plus exemplo destruit, quam aedificet verbo. Oportet enim & fieri sermonem, non tantum dici: alioqui competet in Parochum, quod Seneca Platoni objectum fuisse refert, Aliter loqueris, aliter vivis; & quod Christus Pharisaïs imputat: Dicunt enim, & non faciunt; alligant autem onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros, digito autem suo nolunt ea movere. Apponatur ergo manus ori necesse est, ne sit vox quidem vox Iacob, manus autem manus Elau. Porro, vox operum fortius sonat, quam verborum. Intendus nobis Pastorum Princeps est, cujus tota vita, sua doctrina est; qui cepit primum facere, post docere; siquidem potens opere & sermone; qui discipulos Ioannis, de adventu Messiae rogantes, ad opera remisit, dicens: Ite, dicite Ioanni, quae vidistis & audistis, qui denique non solum vocat oves suas nominatim, sed & vadit ante eas, & eum tantum, qui sic docuerit & fecerit, magnum in regno caelorum fore pollicetur.

CAP. III. *Pastorem, gregis exemplum esse oportere.*

Q VARE beatissimus Paulus, Ecclesiae minister institutus: Exemplum, inquit, esto fidelium, in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate. Itidem ad Titum 2: In omnibus teipsum praebere exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate; verbum sanum, irreprehensibile, ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Sal enim terrae & lux mundi, praedicator Evangelii dicitur; & lucerna, super candelabrum posita, ut luceat omnibus qui in domo sunt, sic, ut videant homines opera illius bona, & glorificent Patrem qui in caelis est. Quod si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? ad nihilum enim valet ultra, nisi ut projiciatur foras, & conculcetur ab hominibus. Apostolus itaque hoc praecipit commendat Timotheo, ut militet bonam militiam, habens non tantum fidem, sed & bonam conscientiam; quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt; ex quibus tum erant Hymenaeus & Alexander; quos tradidit Satanæ, ut

dicerent non blasphemare. Interea vero ex eodem numero omnes haeretici fuere.

CAP. IV. *Vitanda Parocho imprimis avaritia.*

I AM quae Clericis vitanda erunt, supra diximus. Ea ipsa potissimum Paulus quam longissime à Parochis esse vult, & quae illis opposita sunt, in ipsis quam maxime elucere. Primum scilicet, ut abstineant ab omni avaritia. Hospitales enim erunt, non turpis lucri cupidi, non opes, sed animas, venantes, non auri sed hominum piscatores: alioqui ex Pastoribus fient mercenarii, & vertentur in lupos; audientque Dominum, per Ezechielem exprobrantem: Lac comedebatis, & lanis operiebamini; quod crassum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis; quod infirmum fuit, non consolidastis; & quod aegrotum erat, non sanastis; quod contractum est, non alligastis; & quod abjectum est, non reduxistis; & quod perierat, non quaesivistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia; & caetera quae sequuntur. Qui enim volunt divites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quae mergunt homines in interitum & perditionem. Radix quippe omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes, erraverunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu vero, o homo Dei, haec fuge: sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, & mansuetudinem.

CAP. V. *Parochi familiam irreprehensibilem esse debere.*

I NTERIM erit domui suae bene praepositus, ut non tantum ipse, sed & sua familia, irreprehensibilem vitam agat. Qui enim domui suae praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit? Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat & in laqueum diaboli, 1 Timot. 3.

CAP. VI. *Parocho luxus omnino cavendus.*

D E INDE, procul absint Parochi ab omni luxu. Sobrium enim vult Parochum esse Paulus, nec multo vino deditum, ac vino, potius ad necessitatem, quam ad voluptatem, utentem; quemadmodum ipse Timotheo praecipit, ne aquam adhuc bibat, sed modico vino utatur, propter stomachum suum & frequentes suas infirmitates. Nesciat ergo Parochi domus comestiones crapulosas, excretur comotationes illas, ad aequales haustus obligatorias. Sit procul à symbolorum (ut vocant)

dationibus. Turpissimum putet, nisi causa necessitatis, intrare tabernam; quasi domum non habeat ad edendum & bibendum. Breviter; vitet omnia, quæ Pastoralem auctoritatem aut dedecorant aut imminuunt.

CAP. VII. *Pudicitia servanda*
Parocho.

Detestetur quoque omnem libidinem. Nam oportet Parochium esse pudicum, 1 Timoth. 3. & se præbere exemplum in castitate, 1 Timoth. 4. ne in eum verè dicatur: *Rom. 2.* Qui alium doces, teipsum non doces: qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. per quod blasphematur nomen Dei inter gentes. Quo enim vultu fornicarios cælo excludet cum Paulo, qui huic volutabro cœni ipsè immerfus est? An existimas

(inquit ipse Paulus) ô homo omnis qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas: eadem enim agis quæ iudicas. Scimus quippe, quia iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. *Rom. 2.*

CAP. VIII. *Quæ fugienda*
Parocho,
& quæ sectanda.

Denique Paulus ad Timotheum: Iuvenilia, inquit, desideria fuge; sectare vero iustitiam, fidem, spem & charitatem, & pacem cum his qui invocant Dominum de corde puro. Labora sicut bonus miles Christi. Nemo enim, militans Deo, implicat se negotiis secularibus; & quæ sequuntur. In summa, sollicitè cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. 2 Tim. 2. *2 Tim. 2.*

P A R S S E X T A.

CAP. I. *De disseminatione verbi.*

Hoc ministerium sanctissimus Apostolus cæteris omnibus præfert. Vnde &, Corinthiis scribens, ait: Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare. cui & cæteri Apostoli adstipulantur, quum inquirunt: Non est æquum, nos relinquere verbum, & ministrare mensis. Quin imò & Christus aliis anteponit: Euntes, inquit, in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ, ac docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis. Quamobrem Paulus, Timotheum suum excitans, ait: Attende lectioni, attende exhortationi & doctrinæ; noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. Hæc meditare; in his esto; ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinæ; insta in illis; hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Et iterum: Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, prædica verbum, insta opportune, importune, ministerium tuum imple. *1 Cor. 1.*

infigenda est. Speculatorem, inquit, dedi te domui Israël. quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram. Parochi siquidem sunt, quibus potissimum dictum est: Fratres, si quis ex vobis erraverit à veritate, & converterit quis eum, scire debet, quoniam, qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte. Dura est nimis illa Prophetæ lamentatio: Parvuli petierunt panem, & nemo dabat eis. Pasce ergo, fame morientem: si non paveris, occidisti. At homo ex duabus partibus constat, ex carne scilicet & spiritu. Duplici ergo cibo opus est. Nam ut Scriptura ait: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Cibus exterior carnem tantum mortalem reficit, &, intrans per os, in ventrem vadit, & in fecesum emititur. Panis autem Spiritus, tam per verbum prædicationis, quam sacramentaliter in veritate Corporis & Sanguinis Dominici, in viva fide comestus, vivificat, reficit, ac vegetat animam; qui non perit, sed permanet in vitam æternam: &, hunc qui ederit, non morietur in æternum. Id quod omnes pii sciunt ac sentiunt. Vivus enim sermo Dei est, & efficax, & penetrantior quovis gladio ancipiti, ac pertingens usque ad divisionem animæ & spiritus, compagumque & medullarum. *Actor. 6.*
Marc. 16.
Matth. ult.
1 Tim. 4.
2 Tim. 4.
Jacobi 5.
Thren. 4.
Matth. 4.
Joan. 6.
Hebr. 5.

CAP. II. *Quid*
Parocho
meditandum.

Meditabitur Parochus, quid ipsi Dominus per Ezechielem, cap. 3, 33, ac 34, præceperit: parabolaque speculatoris, menti

CAP.

CAP. III. *Fidelitas imprimis in Parocho requiritur.*

IC jam inter hujus cælestis panis dispensatores quæritur, ut fidelis quis inveniatur: Fidelis, inquam, servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis escam in tempore. Beatus ille servus, quem, quum venerit Dominus ejus, invenerit sic facientem. sin secus, veniet Dominus servi illius in die quo non sperat, & hora quam ignorat, & dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis, ubi erit fletus & stridor dentium.

CAP. IV. *Quis sit fidelis verbi dispensator.*

IS autem fidelis est dispensator, attestante divinisimo Ioanne, cujus scopus unicus ille Christus est, & cujus spiritus confitetur, Christum in carne venisse; id est, ut divus Paulus interpretatur, qui docet, apparuisse gratiam Dei & Salvatoris nostri omnibus hominibus, ad erudiendum nos, ut, abnegantes omnem impietatem & secularia desideria, sobriè, justè, & piè vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi. Qui, inquam, docet, eundem Christum Iesum, Dominum nostrum, hominem factum, ut daret semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Quibus verbis sanctus Paulus duas in Christo naturas, Verbi scilicet & Carnis, indissolubili vinculo coherentes, & utriusque naturæ rationem, complectitur. Verbi, quatenus erudit nos, docens, quæ sit voluntas Patris; quam facientibus denunciat præmium, prævaricantibus vero pœnam æternam. Carnis vero, quatenus datus & immolatus est pro nobis, in ara Crucis, Agnus immaculatus & victima tollens peccata mundi, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus, & eadem cogitatione armemur: quia qui passus est in carne, desiit à peccatis; ut jam non desideris hominum, sed voluntate Dei, quod reliquum est in carne temporis, vivamus. Omnis autem spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo non est; & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & jam in mundo est.

CAP. V. *Omnis Scriptura ad geminam charitatem exigenda.*

IS item fidus est minister verbi, qui omnem Scripturam ad Christianam exigit charita-

tem. Charitas enim Christianissimum consummat; quemadmodum apud divum Paulum legimus: Finis præcepti, est charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. Et est potissimum illud indicium, quo Christiani esse comprobamur. In hoc (ait Christus) cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Vnde beatus Augustinus, in libris de doctrina Christiana, brevissimam methodum ad pervestigandas intelligendasque Scripturas demonstrare volens: Quisquis Scripturas divinas vel quamlibet earum partem intellexisse sibi videtur, ita ut in illo intellectu non ædificet geminam charitatem Dei & proximi, is nondum intellexit, quod legis ac Scripturarum summa, finis ac plenitudo, sit dilectio; quæ duobus mandatis comprehenditur; nempe, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, ex tota virtute tua; & diliges proximum tuum sicut teipsum; & quemadmodum vultis ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis. in his duobus mandatis universa lex pendet & Propheta. Quicumque ergo ad hanc amulsum doctrinam suam attemperat, is nunquam potest perniciosè errare.

CAP. VI. *Summa Evangelicæ prædicationis.*

EZechiel vero Propheta summam suæ prædicationis Dominum enarrantem facit, hisce penè verbis: Vivo ego, dicit Dominus; nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur impius & vivat. justitia justus non liberabit eum, in quacunque die peccaverit; & impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua. quare qui egerit pœnitentiam à peccato suo, feceritque judicium & justitiam, & in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quicquam injustum, vita vivet & non morietur. Quod Christus brevius complexus: Pœnitentiam, inquit, agite; appropinquavit enim regnum cælorum. Sed de his aliàs locupletius. Suffecerit hîc, utcunque indicasse scopus.

CAP. VII. *Parocho cautissima sollicitudine in prædicatione verbi utendum.*

QUO autem sollicitus Parochus provinciam, cui admotus est, gubernare satagat, haud existimabit, se alicui levi muneri, sed omnium gravissimo ac difficillimo, præfectum; tantæ nimirum difficultatis, ut verbi prædicatorem, undiquaque absolutum, vix unum è millibus reperias. Non idem est ovium palatum; magna in pascendis varietas: quod

quod unam oviculam nutrit, alteram macerat aut mactat. Culpaverit aliquis avaros; prodigus hinc argumentum prodigalitatibus suæ colliget: culpaverit prodigos; avarus inde tenacitatis suæ excusationem arripiet. Ea est hominum malitia, ut, nedum alia, sed & sanctissimum Dei verbum, pro suis quisque affectibus, ac ad sua desideria confovenda potius quam eradicanda, trahat. Videmus, pro dolor, quemadmodum hac tempestate plerique sacras literas in parabolam ac proverbium vertant, atque ad excusandas excusationes in peccatis, summa vi atque impudentia torqueant, adulterantes verbum Dei. Quare Parochus cautissima sollicitudine agere debet, per gladium Dei, secantem à dextris & sinistris, ut medium iter pateat ad incedendum per viam regiam mandatorum Dei.

CAP. VIII. *Quemadmodum sermo temperandus.*

AT temperandus sermo, quoad ejus fieri potest, pro auditorum captu. Alii siquidem acri ingenio ac judicio sunt, alii hebetes animo, ac rudi Minerva præditi: quidam attentis, quidam vero desides: hi recte ac sincere instituti, illi seducti ac decepti. Discretionem ergo maxima opus est. Breviter; nemo erit concionator absolutus, cui præter vitam exemplarem non adsint omnia quæ sequuntur: nempe, cognitio Scripturarum utriusque Testamenti, ingenium velox, solers atque verfatile, eloquentia vehemens, suadibilis & suavis; neque interim minus temperata, quam copiosa; prudentia rerum ac personarum docendarum, experientia multiplex, immobilis constantia: denique spiritus; qui si deerit, reliquis donis parum profecerit. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Quomodo enim ad æternarum rerum desideria alios accendet, qui ipse totus languet ac friget, nondum spiritu concepto qui ex Deo est, quem & ipse Deus dat bonum petentibus se? En, quam arduum est concionandi munus: nec tamen propter ea diffidentia (quæ plerumque multos avertit) deferendum: Ad evangelizandum missi sunt Parochi. Væ ergo illis, si non evangelizaverint. Si quis autem eorum sapientia indiget, scrutetur Scripturas, & postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropere; & dabitur ei.

CAP. IX. *Quid cavendum inter concionandum.*

CAVEBIT autem modis omnibus, ne lubricus in docendo sit, huc illucque effluens. Et in primis, ne vento doctrinarum, ab Ecclesia Catholica non receptorum, veluti nubes

sine aqua, circumferatur; sed formam habebit sanorum verborum, ab Ecclesia (quæ columna veritatis est) instituto nihil discrepantium. Tu (inquit Paulus ad Titum) loquere, quæ decent sanam doctrinam, verbum sanum & irreprehensibile.

CAP. X. *Nihil aut fabulosum aut suspectum adferendum.*

INEPTAS autem & aniles fabulas devitabit; qualia nuper erant, quæ ex nullis probatis autoribus, sed potius suspectissimis obscurorum hominum commentis, adferbantur exempla; olim vero genealogiæ interminatæ, quod ad pietatem illa nihil fecerint. Exercebit autem seipsum ad pietatem; quod corporalis exercitatio ad modicum utilis sit, pietas autem ad omnia utilis, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ.

CAP. XI. *Loquacitas vitanda.*

NEQUE minus vitabit prophana & vaniloquia, hoc est, futilem & inanem loquacitatem, qua nonnulli ratiocinationibus humanis fallam scientiæ opinionem sibi venantur. Sic enim suum compellat Timotheum Paulus: O Timothee, depositum serva, devitans prophanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ; quam quidem promittentes, circa fidem exciderunt.

CAP. XII. *Quemadmodum Parochum adversus hereticos pugnare oporteat.*

PARATOS nos esse vult Apostolus Petrus ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe & fide; sed cum modestia & timore. Neque ergo doceat, neque intendat his Parochus, quæ quæstiones magis præstant, quam ædificationem quæ est ex charitate, 1 Timoth. 1. Et iterum 2 Timoth. 2 & 3, Paulus ait: Stultas & sine disciplina quæstiones & pugnas legis respue, sciens, quia generant lites; servum autem Domini non oportet litigare. Proindeque, ubi cum hæreticis res est, corripiet quidem eos cum modestia qui resistunt veritati, ne quando Deus det illis poenitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiscant à diaboli laqueis, à quo tenentur captivi ad ipsius voluntatem. Quod si non profecerit, hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devitet, sciens quia subversus est qui ejusmodi est, & delinquit, quum sit proprio judicio condemnatus. Nequaquam autem ad populum verbis contendat: ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium: memor Apostolici sermonis, quo rejiciuntur omnes,

Psal. 140.

Matt. 10.

1 Cor. 11. 1. 1.

Ex epif. Inn.

2 Tim. 1.

Tit. 2.

1 Tim. 4. 2 Tim. 2. Tit. 3.

1 Tim. 4.

1 Tim. 6.

2 Petr. 3.

Tit. 3.

2 Tim. 2.

1 Cor. 11. omnes, qui scissuram querunt. Si quis enim vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.

dum. Quemadmodum Paulus quoque in **2 Cor. 2.** gratiam recepit Corinthium illum penitentem.

CAP. XIII. *A scommatis & conviciis abstinendum.*

INter concionandum ergo à scommatis, maledictis, ac conviciis, omnino abstinendum est. Prædicetur pure ac sincere Dei verbum, juxta Ecclesiasticam traditionem, & Patrum ab Ecclesia Catholica approbatorum interpretationem. Quæ vero in contentionem vel disceptationem revocari possunt, penitus fileantur; quemadmodum quoque pragmatica Augustensi functione cautum est.

Prag. Augustiniana.

CAP. XIV. *In contentiosis dogmatibus, quomodo docendus populus sapere.*

IN controversis autem & contentiosis obsecrisque dogmatibus, quæ sacris voluminibus vel universali Ecclesiæ consensu expressim decisa non sunt, populus privatim (maxime cum exomologei se purgat, modo gravatam conscientiam in hoc habeat) ita docendus est sapere, atque hac cautione, profiteri de his se credere, sicut credit Ecclesia. Hoc enim tutius, quam asseverare, de quo dubites, aut quod non intelligas.

CAP. XV. *Qualem oporteat esse Parochum in reprehendis criminibus.*

ERit quoque Parochus in reprehendis criminibus vehemens atque acer. Constitutus est enim ut annunciet populo scelera eorum; sic tamen, ut in suggestio vitia tantum reprehendat, non personas nominatim perstringat. Argue, inquit Apostolus, increpa, obsecra, in omni patientia & doctrina. Vbi persona arguenda, denunciatione Evangelica utendum: Si peccaverit in te frater tuus, inquit Christus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: quod si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: quod si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum: quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ: quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Sic Paulus Corinthium, respicere nolentem, excommunicavit. Et hic iterum Christi doctrina & exemplum sequendum, ut benevolentia severitatem vincat, ut paratus sit Parochus dimittere peccanti, non modo septies, sed & septuagies septies; & cum Christo paratior sit ad absolvendum adulteram, ad frugem melioris vitæ revertentem, quam ad condemnan-

2 Tim. 4.

Matt. 18.

1 Cor. 5.

Matt. 18. Ioan. 8.

CAP. XVI. *Manifesta reprehensio utriusque potestatis vitanda.*

Vitanda quoque manifesta reprehensio utriusque potestatis, tam Ecclesiasticæ quam civilis. Neque invehendum in Ordinem aliquem, aut aliquod ab Ecclesia receptum vivendi genus. Omnis enim potestas à Deo est, & propterea eatenus honoranda, non incessenda. Sequenda præcursoris Dominici doctrina & exemplum, qui ne milites quidem à se repulit, aut ulla contumelia affecit, sed magis viam recte vivendi ostendit. Per ejuscemodi enim incautam reprehensionem, plebs ad seditionem magis ac rebellionem incitatur. Hanc murmur, odium, impatientia, contumacia, protervia, & detractionis libido comitantur. Quin potius docendus populus est obedire Magistratibus, parere Præpositis suis, etiam dycolis: ac interim admonendus est, si sint Magistratus interdum vitiosi, id evenire, quod Dominus regnare facit malos & hypocritas propter peccata populi: omnem animam potestatis sublimioribus subditam esse: quodque omnis potestas à Deo sit: quod denique, qui potestati resistit, Dei ordinationi resistat: nisi tamen potestas expressim præcipiat, quod est contra mandatum Dei; tum enim oportet plus obedire Deo, quam hominibus.

Rom. 13.

Luce 3.

1 Petr. 2.

Iob. 34.

Prov. 28.

Esai. 3.

Rom. 13.

Act. 5.

CAP. XVII. *Quomodo corripiendi Magistratus.*

IN corripiendis vero Magistratibus, correctioni quoque fraternæ locus est; quemadmodum Ioannes reprehendit Herodem. Sic enim legimus: Dicebat enim Ioannes Herodi, non populo: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Qua si nihil promoveas, postulanda & expectanda provisio Prælatorum ac majorum Magistratum est: qui si dissimulent, etiam consultum magis, ut ultio remittatur ad Deum, quam ut tantum scandalum inde deterius subsequatur.

Marc. 6.

CAP. XVIII. *Admonendus populus, ut oret pro Magistratibus.*

Est autem populus, frequenter in concionibus, post conciones vero semper, diligentissime commonendus, ut Deum Opt. Max. pro potestatibus deprecetur. Volo (inquit gentium Magister Paulus) ut fiant omnium primum obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in

1 Tim. 2.

sublimitate constituti sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. hoc enim bonum est & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

CAP. XIX. *Notantur, qui secus docent.*

1 Tim. 6. **S**I quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem est, doctrinæ; superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemiæ, suspiciones malæ, conflictationes hominum corruptorum, & qui à veritate privati sunt, existimantium, quæritum esse pietatem.

CAP. XX. *Summa doctrina Christiana in Enchiridion contrahenda.*

Ex Conc. Afr. Prag. Augustana. **P**orro, cum secundum Evangelicam atque Apostolicam doctrinam, quibus decreta Patrum ac Conciliorum, denique pragmatica sanctio Augustana, merito accedunt, in Ecclesia Dei sola Canonica Scriptura ac divina eloquia, secundum Ecclesiasticam interpretationem sanctorum Patrum ac Doctorum & recitari & prædicari debeant: non abs re videbitur, Parochis summam Bibliorum paucissimis præscribere, ne alicubi, dum Scripturæ metas nesciunt, impingant.

CAP. XXI. *Enchiridion quæ docebit.*

ET, cum præcipuè ipsis incumbat, ut plebem erudiant in præceptis decalogi, articulis fidei, qui Symbolo Apostolico recensentur, ac Ecclesiæ Sacramentis, simul cum explicatione orationis Dominicæ; (hic est enim inchoationis Christi sermo, quo jacitur fundamentum ab operibus mortuis & fidei in Deum:) idcirco, ut imperitioribus consulatur, quoddam Enchiridion dabimus, in quo brevissime hæc omnia secundum sanam & Ecclesiasticam doctrinam exponantur; simul & loci quidam communes, ad omnes omnium hominum ætates ac ordines, commonitorii inferentur; veneratio quoque Sanctorum ac Reliquiarum, denique, quatenus imaginibus ac picturis utendum, docebitur. nec interim, quid sibi Ecclesiasticæ cærimonix, præsertim illæ piæ ac antiquissimæ, velint, & quo conducant, in eodem libello declarare omittemus; idque succinctissime.

CAP. XXII. *Ordo concionandi, quem simpliciores sequentur.*

Simpliciores ac minus eruditi concionatores festis quibusque diebus concione in nomine sanctissimæ Trinitatis, cum imprecatione gratiæ Dei (nempe ut Dominus suum spiritum verbo addere dignetur) cæptâ, initio ambas lectiones, quæ Epistola ac Evangelium Missæ ejus diei appellantur, ad verbum denarrabunt. Deinde, post imploratam divini numinis clementiam, regrediantur ad utriusque lectionis brevem dilucidationem; locos aliquot communes ex utraque diligentes, quibus populus ad vitæ pietatem, charitatemque Dei ac proximi, inflammetur. Denunciabunt quoque, quid Ecclesia Dei eo die potissimum Deum oret ac precetur, quod in precationibus seu collectis, quæ post Canticum *Kyrie eleison*, aut *Gloria in excelsis*, dicuntur, continetur: ac hortabuntur populum, ut idem pariter, interea dum sacra aguntur, Deum oret, si non verbotenus, mentetamen.

Aug. de doctri. Christi. lib. 4. c. 30.

CAP. XXIII. *Sanctorum historiae quatenus attingenda.*

Sanctorum historiis ne nimis diu immorentur: quin potior pars (uti jam diximus) Evangelio detur & Epistolæ explicandis. Quod si fabulosa videbitur historia, ne attingat quidem; si verisimilis, leviter; eaque decerpat quæ imitanda videantur. Miracula quoque ne impudentius jactentur, nisi quæ Scripturis prodita, aut à non levibus scriptoribus, summa cum historiæ fide, tradita fuerint.

CAP. XXIV. *Allegoriæ quomodo explicandæ.*

SI quas allegorias aut sensus Scripturæ reconditiores, spiritualia spiritualibus conferentes, adferre velint; has ex receptis Ecclesiæ Doctoribus, veluti Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Chrysostomo, ac similibus comprobatis autoribus, desument.

CAP. XXV. *Quomodo finienda concio.*

Vbi ad calcem concionis devenit, brevi epilogo, quo argumentum ac capita totius concionis renarret, utatur. Id enim ad captum ac fulciendam memoriam auditorum plurimum fecerit.

CAP. XXVI. *Quid recitandum, finita concione.*

DEbet quoque, finita concione, Decalogus ac Symbolum fidei & succincte & exerte recitari; illa quoque exomologesis ac publica peccatorum confessio, cum imploratione misericordiae Dei, pure ac distincte pronunciari, ac moneri populus, ut eisdem verbis Sacerdotem pronunciantem subsequatur; ac deinde recenseri consolatoria imprecatio remissionis peccatorum, ut populus, dejecto, contrito, humiliato animo ac toto corde, cum Presbytero accingatur ad mysterium redemptionis suae (quod in Altari tractatur) contemplandum, fructumque Dominae passionis, quae in Altaris mysterio commemoratur praesentaturque, participandum.

CAP. XXVII. *Quomodo, finita concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis.*

Cum multum plerumque temporis, parvo cum fructu, teratur in recensendis singulatim defunctorum nominibus, ubi viritum pro quolibet exigitur una oratio Dominica, idque interdum non citra suspensionem vel quæstus vel ambitionis fiat: Nobis potius videbitur, ut populus ad communem pro defunctis orationem pie ac devotè dicendam accendatur, & hæc genealogia intermittatur. Super qua re tamen, quod ad morem Civitatis Nostræ Colonienfis attinet, & cum Parochis & cum Senatu latius agere non omittemus.

P A R S S E P T I M A.

CAP. I. *De administratione Sacramentorum.*

Ecclesiæ Catholicæ usus, septem mysteria (quæ Sacramenta appellantur) observat; veluti septem quædam parata remedia, per quæ Deo visum est peccatis nostris mederi, ac nobis gratiæ suæ salutariæ medicinam (diversa tamen ratione) infundere. quæ sunt, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. Quæ cur à Christo & Ecclesiâ instituta sint, & à veteribus Sacramenta peculiariter appellata; deinde, quæ illorum sit per gratiam Dei efficacia & virtus; nunc non est dicendi locus. Tantum admonebimus in præsentia Parochum, quæ illum circa dispensationem singulorum observare conveniat.

CAP. II. *Instruendus populus, quid agatur in cujuslibet Sacramenti exhibitione.*

Quia igitur in Sacramentis aliud videtur, atque aliud agitur; instruendus est populus in cujuslibet exhibitione, quid in hujusmodi Religioso arcano (id enim Sacramentum sonat) agatur. Cum enim in Sacramentis istis per signa quædam sensibilia infundatur insensibilis gratia, congruens externis signis; excitanda est fidelium fides & devotio in Deum, ut, credentes, ac divinum mysterium intelligentes, ad Dei ac Salvatoris nostri Iesu Christi participandam gratiam accedant. Quod fiet, cum Parochus, sub administrationem cujuslibet Sacramenti, sacra concione populum breviter admonuerit, quid in ea re agatur.

Aug. lib. de doct. Christ.

CAP. III. *Quid agatur in Baptismo.*

ET ut de sacro Baptismo exordium capiamus, docendus est populus, quod illic aboleatur vetus homo, remisso omni peccato, atque novus exoriatur, ab omni labe purgatus per fidem in Christum: quod illic, qui baptizatur, lavetur lavacro regenerationis & renovationis Spiritus sancti in Sanguine Christi pro nobis effuso: quod illic veterem Adam exuimus, ac vicissim Christum induimus, conscripti cum illo per Baptismum in mortem, ut, quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus: quemadmodum hæc Enchiridion latius edocebit.

Galat. 6.

Ti. 3.

Rom. 6.

CAP. IV. *Cujus sint admonendi Susceptores infantis.*

Susceptores infantis (Patrini qui dicuntur) Smerito admonentur, quod ipsi sint, qui, Ecclesiæ nomine, & in Ecclesiæ fide, Christo parvulos offerant per Baptismum, ac se prope modum pro parvulis fidejussores constituant, nomine parvuli respondentem: quem etiam, postquam adoleverit, Symbolum simul & Orationem Dominicam edocere, atque vitam Christo ac professione in Baptismo factâ dignam perpetuo agere, saltem ubi id necessitas postulare videbitur, cohortari non omittent. proindeque malumus, illos deliqui propectæ ætatis, quam impuberis; ne videatur infans infantem offerre, ac sponsorem se Deo pro alio constituere, qui, quod promittit, non intelligat; ideoque multo minus, quod non intelligit, docere queat.

c. vos ante omnia, de cons. dist. 4.

CAP.

CAP. V. *Populus docendus, quid velint
externa signa.*

Praterea docebunt populum, quid sit, quod catechizetur baptizandus; quid reliqua solemnia, quæ Ecclesia adhiberi voluit, signent; videlicet, Cur insuffletur in faciem baptizandi, cur signum Crucis & in pectore & in fronte fiat, cur sal in os detur, cur aures & nares spuito attingantur linianturque, cur inunctio in pectore & scapulis fiat, & cur post baptismi tinctionem in vertice; denique, quid significet amictus albus, quo infans seu alius baptizatus superinduitur. quæ omnia sunt mysteriorum plena; quemadmodum Enchiridion declarabit.

CAP. VI. *Quomodo accedendum
ad Baptismum.*

Cum beatissimus Apostolus in Ecclesia I Cor. 14. omnia honeste atque secundum ordinem fieri jubeat; debet Baptismus, summâ mentis, in Deum & in sacratissima quæ aguntur mysteria, intentione, & dari & accipi. Quare, quicquid hinc Susceptores seu alios adstantes avocet, procul tollendum est. Accedatur itaque, deposito omni fastu, humili spiritu, ac recta in Deum fiducia; quemadmodum Mat. 18. accesserunt, qui Jesu parvulos obtulerunt, ut manus eis imponeret. Nam hic renunciat Satanæ, & omnibus operibus atque omnibus pompis ejus. Conveniaturque ante inter Paternos de nomine infantis; ut potius in baptismo ipso cogitetur de lucranda anima Christo, quam de retinendo nomine.

CAP. VII. *Baptismus in facie Ecclesia
peragendus.*

Magna certe ratione Ecclesiasticis Patribus visum est, ut Baptismus in conspectu Ecclesiæ, in loco sacro, recipiatur; nisi tamen imminens necessitas fieri aliud suaserit. Quamobrem displicet Nobis, quod quidam fastuosi, templum Domini despicientes, ambiunt magis, suos infantes in domibus privatim baptizari. Quod deinceps, nisi necessitas id ipsum exegerit, & causâ cognitio præcesserit, indulgere nolumus.

CAP. VIII. *In Confirmationis exhibi-
tione quid docendum.*

Idem, dum Sacramentum Confirmationis confertur, docebunt Vicarii Nostri in Pontificalibus, quid agatur; nempe quod illic ambiatur gratia Spiritus sancti, qua confirmatur tyro adversus Satanæ tentationes roboraturque, ut, quod corde credit ad ju-

stitiam, ore quoque palam confiteatur ad salutem. Quamobrem eo communiri solet Rom. 10. quæ ad nequitiam proclivior est quam ad pietatem, ut ea proclivitas minuat, docilitasque ad pietatem augeatur. Omnes fideles (inquit Urbanus Pontifex Romanus) per manus impositionem Episcoporum, Spiritum sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur: quia, cum Spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam roboratur. De Spiritu sancto accepimus, ut efficiamur spirituales; quia animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. De Spiritu sancto accepimus, ut sapiamus inter bonum malumque discernere, justa diligere, injusta respicere, ut malitiæ ac superbiæ repugnemus, ut luxuriæ & diversis illecebris ac foedis indignisque cupiditatibus resistamus. De Spiritu sancto accepimus, ut, amore vitæ & gloriæ ardore succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & Divina valeamus. Sed de hoc alibi latius.

CAP. IX. *Quomodo ad Sacramentum
Confirmationis accedendum sit.*

An expediat, imitari consuetudinem, qua observatur, ut, nedum adultis, sed & infantibus, detur Confirmatio, idque prænfit, hic non definimus: quanquam, quod Aureliani Concilio sancitum est, Nobis magis placuerit; videlicet, ut jejuni ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis, ut moneantur Confirmationem Sacramentalem facere priusquam accesserint, quod mundi, donum Spiritus sancti mereantur accipere. Cum enim hoc Sacramentum non sit necessitatis absolutæ, convenientius & utilius dabitur, si addatur admonitiuncula. At, antequam infans supra septimum ætatis annum progressus fuerit, parum aut nihil horum quæ aguntur intelliget, ne dicamus, meminerit.

CAP. X. *Cujus sint admonendi Suscep-
tores Confirmati.*

Quemadmodum in baptismo Susceptores sunt, ita hic qui Confirmandum præsentant ac coram Episcopo sistunt; idque non admodum diversa ratione; nisi quod quidam etiam dicunt, decens esse, ut, qui nondum adversus Carnis, Mundi ac Satanæ tentationes roborati sint, per Confirmatos jam dudum, atque exercitatos sensus habentes, quibus fides Confirmandi cognita atque explorata sit, Episcopo præsententur. Quamobrem quoque admonendi sunt isti officii sui; curandumque, ut tanti Sacramenti perceptio digne ac reverenter peragatur; quemadmodum in primitiva Ecclesia observatum legitimus.

CAP.

CAP. XI. *De moderandis donariis, quæ susceptores infantibus donant.*

Quibusdam in locis, ambitionis magis quam pietatis causa, dum utrumque tam Baptismi quam Confirmationis Sacramentum peragitur, hi, qui Patrini dicuntur, certant, ut alter alterum, donariorum precio, (quo suscepti ac presentati pueri donantur,) vincant. Præterea itur statim, maxime post Baptismum, ad comessationes; cum tum maxime comessationibus esset abstinendum. Qua de re monendus est populus, ut, quæ digna sunt his Sacramentis, tantum curent; cætera aut moderentur aut penitus tollant. Nam non offenderimus Deum gravius, quam cum illius sanctissima mysteria indigne tractamus.

CAP. XII. *Docendus populus de signis externis.*

Docebit præterea Parochus populum, quid signet Chrisma, & cur ex oleo olivæ ac balsamo conficiatur; quemadmodum docebit Enchiridion.

CAP. XIII. *De Sacrosancta Eucharistia.*

Eucharistia, unicum illud piarum mentium solatium ac delictum, hac deploratissima tempestate, execranda insania ac abominabili prophanatione hæreticorum, de re tanta quodlibet comminiscuntur, plerisque quodam modo in nauseam vertitur: adeo, ut (quod dolentes referimus) multi nunc sint, qui non tantum hunc panem vitæ, qui de cælo descendit, accipere non desiderant, sed & averferentur; homines, solo nomine Christiani, re ipsa vero Capharnaitis ipsi deteriores; etiam quos post acceptam noticiam veritatis, voluntarie in Filium Dei peccantes, ac Corpori Dominico & Sanguini contumeliam inferentes, terribilis quædam expectatio iudicii, & ignis æmulatio (quæ consumptura est adversarios) manet.

CAP. XIV. *Quid docendus populus in hujus Sacramenti ministracione.*

Docendus est itaque populus Christianus, certissima fide credere, quod in hoc Sacramento sit verum Corpus & verus Sanguis Christi Iesu. Neque enim veritas mentitur, quæ apud Matthæum, Marcum & Lucam, hoc Sacramentum instituens ac porrigens, simplicissime dixit: Accipite & comedite; Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; Hic est Sanguis meus Novi Testa-

menti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum; Hoc facite in meam commemorationem. Sic docet Paulus Apostolus: Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? Et, Panis quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? Unde conficitur, in Eucharistia totum esse Christum, quanquam ibi sit sub ratione cibi & potus. Qui enim tradidit verum Corpus & Sanguinem, haud dubie tradidit vivum. Quare, si credimus, in sepulcro Divinam naturam non fuisse separatam ab exanimi corpore, quanto magis credemus, eam à vivo corpore non esse separatam in Sacramento?

I Cor. 10.

CAP. XV. *Quibus persuasum est, utramque speciem Laicum participare oportere, quomodo docendi.*

Vbi sunt, quibus contra Ecclesiæ consuetudinem persuasum est, oportere Laicos participare Corpus & Sanguinem Domini sub utraque specie; ibi docebit Parochus hos qui gravatam habent conscientiam, Corpus & Sanguinem Domini in altera tamen specie, perfecte consistere; adeo ut Laicus, qui sub specie panis communicat, non tantum Corpus, sed & Sanguinem Domini, non minus recipiat quam qui capit sub utraque specie & panis & vini: Ecclesiam quoque Laicis unam tantum speciem dare, quod, pro reverentia ipsius Sacramenti & salute fidelium, Ecclesia (cui dispensatio Sacramentorum Dei commissa est) sic viderit expedire. Nam, quum nullatenus ambigendum sit, sub specie panis non tantum carnem, nec sub specie vini Sanguinem tantum, sed sub qualibet specie totum Christum contineri; cur se Laicus iudicio Ecclesiæ, quam Dominus audiri voluit, non submittet? quæ non temere, sed multis rationibus permota, decrevit, salubrius esse, ut non tantum populus, sed & Sacerdotes non sacrificantes, Christum sub una potius specie, quam sub duabus, perciperent. Quid enim panis vini que species aliud sunt post consecrationem, quam species Sacramentales & accidentia sine subjecto? ut non habeat Laicus, cur queratur, sibi alteram subtrahi speciem, ubi totum, quod sub utraque specie continetur, integre accipiat. De qua re alibi latius dicetur.

Ex Concil. Constant.

Matt. 18.

Amb. de Sacra. c. de vere. de conf. dist. 2.

CAP. XVI. *De veneratione sacrosanctæ Eucharistiæ.*

ET, quoniam in hoc Sacramento Christus continetur, cohortandus est populus, ut ad hæc mysteria, contremiscens, quum in celebratione Missarum elevatur Hostia salutaris, se reverenter inclinet, corporeque humi fuso, mente

Ioan. 6.

Hebr. 10.

Matt. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

Hono. 3. c.
sant. de
celeb. Miss.
Ex Conc.
Mogunt.
c. Presb.
de conf.
dist. 2. in
c. sane.

mente adoret Crucifixum; facturus idem, quum Presbyter defert ad infirmum Eucharistiam; quam ob id paratam semper habere debet, ut, quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, ne sine communione decedat. Quod faciens, decenti habitu indutus, hanc salutarem Hostiam palam ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore ferat & referat, lumine semper præcedente, ut hoc signo populus intelligat, illic eum esse præsentem qui est candor lucis æternæ. Hæc denique sacrosancta Hostia reponatur in loco singulari, mundo & signato; honorificeque collocata, devote ac fideliter conservetur.

CAP. XVII. *Quomodo tantum miraculum in hoc Sacramento fiat, populus docendus.*

Docendus item est populus; quod tantum miraculum in hoc Sacramento virtute Christi fiat, non ex merito Sacerdotis. Quod & in cæteris Sacramentis obtinet. Nam intra sanctam Ecclesiam Catholicam, in mysterio Corporis Christi, nihil à bono majus, nihil à malo minus, perficitur Sacerdote: quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute Spiritus sancti. Si enim in merito esset Sacerdotis, nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem, sicut ipse est qui baptizat, ita ipse est qui per Spiritum sanctum hanc suam efficit Carnem, & transit vinum in Sanguinem. Sed hoc tantum interest, quod malus Sacerdos sibi tantum nocet, indigne tanta mysteria tractans. Nam, quod ad veritatem Corporis Domini attinet, ita percipit hic cui dicit Apostolus, Qui manducat indigne, iudicium sibi manducat; sicut is cui dicitur, Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in eo.

I Cor.
II.
Ioan. 6.

CAP. XVIII. *Quomodo admonenda plebs, ad sumendum Eucharistiam accedens.*

Præterea instituenda plebs est, quod Eucharistia sumenda sit; & in primis admonenda, quam grave crimen sit, ad tanti Sacramenti participationem indigne accedere. Nam Apostolus ait: Quicumque manducaverit panem hunc & biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Et iterum hanc horrendam sententiam congeminans: Qui, inquit, manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Ideoque (uti subjicit) multi inter vos infirmi & imbecilles sunt, & dormiunt multi. Quod si nos ipsos dijudicaremus, non utique iudicaremur.

I Cor.
II.

CAP. XIX. *Qui ad hoc Sacramentum participandum admittendi.*

Proinde nemo admittendus est, nisi ejus conscientia Parocho sit, aut cui potestas super hac re legitime facta est, per exomologesin explorata, & qui poenitenti ac contrito corde Corpus Domini dijudicans accesserit; quod jubet Apostolus, quum ait: Probet autem semetipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat; ne cum Iuda, qui cenæ Dominicæ ad iudicium interfuit, locum diabolo præbeat. Mens ergo ab omni affectu peccandi longe absit. Nam, si adhuc habet voluntatem peccandi, gravatur magis Eucharistiæ perceptione, quam purificatur. At contra, quamvis quis peccato mordeatur, si tamen poeniteat, & de cætero peccandi voluntatem nullam habeat, confidens de Domini miseratione, accedat ad Eucharistiam intrepidus & securus.

I Cor.
II.
Ioan. 13.

Aug. c.
quoni. de
conf. dist.
2.

CAP. XX. *Quatenus, alteri quam suo Parocho confessus, ad Eucharistiam admittendus.*

Qui alteri quam suo Parocho confessus est, is, si non factæ Confessionis suspectus habeatur, testimonium adferet, se confessum esse. cujus etiam conscientiam verus ipse Parochus in principalibus Christianismi articulis excutere non omittet. Ac generatim singuli Parochiani rudiores, anno saltem semel, quum adibunt mensam Dominicam, examinandi prius in præceptis Domini, articulis fidei, oratione Dominica, ac Ecclesiæ Sacramentis, maxime Baptismi & Eucharistiæ.

CAP. XXI. *Intra annum saltem semel communicandum.*

Et, ut cohortandus est populus, quo sæpenumero communicet, quemadmodum olim singulis diebus Dominicis fieri consuevit; (quod quidem nunc quo minus fiat, per Laicos stat, quibus non debet cælestis ille cibus invitis aut nauseantibus obtrudi;) ita ut minimum populus ipse in disciplina Ecclesiastica retinendus est, ut saltem toto anno semel ab omnibus, qui ad discretionis annos pervenissent, Confessis & Contritis, Eucharistia summâ cum reverentiâ suscipiatur. Olim, qui non communicassent in anno saltem ter, in Pascha videlicet, Pentecoste, & Natali Domini, inter fideles Catholicos non connumerabantur: sed quum sensim omnis penè refrigerit charitas, in hoc quoque Ecclesiastica disciplina cœpit esse remissior.

Ex Conc.
general. c.
omni. de
poenit. &
remiss.

Ex Conc.
Tolet. &
Elib. de
conf. dist.
2. omni
homo.

CAP.

CAP. XXII. *Quorum admoneri populus, hoc Sacramentum participaturus, maxime debeat.*

August. c. timorem de conse. dist. 2. Matt. 26.

OMnium autem maxime instruendus est populus, ut recta fide accedat, sermone Domini firmiter credens, quo nos edocet Christus, dicens: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; Hoc facite in meam commemorationem. Quibus verbis & veritatem sui corporis adstruit, & credentibus, digneque suscipientibus, remissionem peccatorum promittit; jubens, ut hoc faciamus in suam commemorationem. Porro, anima, quæ fidem habet, & ejusmodi Christi verbis credit, in memoriam Christi Sacramentum edit, quum secum recogitat, quemadmodum unigenitus Filius Dei, ob perditum hominem Deo Patri reconciliandum, & delendum quod contra nos scriptum erat chirographum, de cælo descendit, semetipsum exinaniverit ac humiliaverit, factus obediens Patri usque ad mortem, mortem autem Crucis. In quo maxima erga nos Dei charitas commendatur, qui unico Filio suo non pepercit, sed pro omnibus nobis à peccati & satanæ vinculis redimendis tradidit illum. Talem ergo fidem & affectum, Deo suggerente, præparare debet in animo suo is, qui Eucharistiam percipit.

CAP. XXIII. *Docendus quoque, cur hoc Sacramentum sub specie panis & vini institutum sit.*

August. in sermone de dedicatione Ecclesie.

Nequè interim negligendum, sed perpetuo inculcandum erit, hoc Sacramentum Corporis & Sanguinis Dominici, sub specie panis & vini institutum esse, ut, præter veritatem Corporis & Sanguinis, quæ in eo continetur & recipitur, quoddam etiam eximium signum nativæ dilectionis & charitatis excitandæ in nobis foret; quemadmodum divus Paulus inquit: Quoniam unus Panis & unum Corpus multi sumus, qui de uno Pane & de uno Calice participamus. Quamobrem ab hujus convivii spirituali participatione longe absunt, qui invidiæ vel odii veneno infecti aut iracundiæ furore repleti fuerint. Monendi itaque sunt qui communicare desiderant, ut, deposita omni simultate, diligant alterutrum, uti unius corporis membra, ut non sit schisma in corpore, sed in idipsum pro invicem sollicita sint membra.

CAP. XXIV. *Quomodo singulis Dominicis diebus plebs ad audiendam Missam se præparabit.*

c. hoc attenden.

Docendus quoque populus, ut, qui juxta antiquum Ecclesiæ ritum, singulis Do-

minicis diebus ad communicandum Corpori & Sanguini Dominico non se præparat, Missæ saltem Parochiali, hisce aliisque festis diebus, intersit; ut, tametsi inter sacrificantem & assistentes non sit (more illo antiquo) tam frequens Sacramentalis communio, sit saltem sacræ doctrinæ, piæ exhortationis, precationis, laudis, & gratiarum actionis communio; ut sic quodammodo omnes spiritualiter communicent, cum desiderio etiam sacramentaliter communicandi. Ne vero populus ab hac Missæ Parochiali, & ab auditione verbi Dei distrahatur; placuerit Nobis, ut, si quæ sint aliarum Missæ legendæ die Dominico, hæ inchoentur primum post verbi prædicationem finitam; quemadmodum latius in visitatione secundum diversorum locorum mores ordinare studebimus.

dum. de conse. dist. 5. Ex Conc. Carth. c. sacer. de conse. dist. 1.

CAP. XXV. *Docendus populus generatim, quid agatur in Missa.*

Docendus populus generatim, quid agatur in Missa, & quibus partibus consistet. Constat siquidem psalmodia, quem vocamus Introitum, invocatione & gloriosa celebratione sanctissimæ Trinitatis, quæ in Canticis, Kyrie eleison, & Gloria in excelsis Deo, peraguntur; precatione seu collecta, recitatione verborum Prophetarum aut Apostolicorum, quam vocamus Epistolam; sacris Canticis, quæ vocamus Gradualia & Alleluja, & quæ sequuntur, lectione Evangelica, Symboli recitatione, seu professione fidei Catholicæ; Cantico, quod non sine mysterio Offertorium appellatum est; Gratiarum actione, quæ dicta est Præfatio; religiosa commemoratione mortis, consecrationeque Corporis & Sanguinis Dominici, quæ fit in Canone; rursus precatione, inter quas est precatio Dominica: sequitur osculum pacis, Symbolum Christianæ charitatis; mox communio; rursus sacrum Canticum, quod Commune appellatur, & Precatio. Postremo loco, Sacerdos totum populum, velut in suam tutelam receptum, Deo benedictione tradit atque commendat, ut perseveret in affectu pietatis mutuaque charitate, quorum quum admonetur populus, incipiet, nedum credere, sed & sentire, quod in Missa nihil non sit pium ac venerandum.

CAP. XXVI. *Corripiendus abusus eorum, qui ante finitam Missam irreverenter discedunt.*

Corripiendus verò abusus est, quod quidam post adpersam aquam & ante Missæ introitum, exitum faciunt; quidam, post auditum & non intellectum Evangelium, abeunt; aliique, posteaquam Sacerdos dixit, *Suscipite corda, & Gratias agamus.* Atqui tum præ-

Ex Conc. Agat. c. Missæ de conse. dist. 5. & c. sequen.

Cyprian.
c. quando
autem. de
conf. dist.
I.

c. omnes
fideles. de
conf. dist.
I.

præcipue populi partes erant, quando, submissius legente aut tacente Sacerdote, quisque cum Deo loquitur; denique alii, statim post elevationem Corporis & Sanguinis Domini, non expectantes præcipuam Missæ partem, quæ est communio. Antiquissimus ergo Canon populo rememorandus est, qui sic habet: Omnes fideles, qui in solemnitatibus sacris ad Ecclesiam conveniunt, & Scripturas Apostolorum & Euangelium audiant. Qui autem non perseverant in oratione, usque dum Missa peragatur, nec sanctam communionem percipiunt, (quam Nos, ut non exigimus quotidie sacramentalem, saltem spiritualementem à populo requirimus,) velut inquietudines Ecclesiæ commoventes, convenit communionem privari.

CAP. XXVII. *Docendus populus, quale sit Missæ sacrificium.*

August. de
Trinit. &
in Psalm.
20. c. semel
de
conf. dist.
2. & duobus
sequen.
I Pet. 3.
Rom. 6.

Docendus item est populus, quale sit Missæ sacrificium; nempe repræsentativum. Semel quidem Christus mortuus est, iustus pro iniustus: semel in manifestatione sui corporis, in distensione suorum membrorum omnium, verus Deus & verus homo, semel tamen in Cruce pependit, offerens Patri semetipsum hostiam vivam & passibilem, immortalem, vivorum & mortuorum redemptionis efficacem. Et scimus, quia Christus, resurgens à mortuis, jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur. Et tamen quotidie immolatur in Sacramento; non quod toties Christus occidatur, sed quod illud unicum Sacrificium mysticis ritibus quotidie renovetur, quotidianaque recordatione mortis Domini (qua liberati sumus) in edendo & potando Carnem & Sanguinem, quæ pro nobis oblata sunt, hoc ipsum repræsentetur, quod olim factum est: facitque oblatio ista Sacramentalis, moneri nos, tanquam videamus præsentem Dominum in Cruce, elicientes subinde nobis ex illo fonte inexhausto gratiam salutarem: immolamusque hostiam pro vivis & defunctis, dum pro illis Patrem per Filii mortem deprecamur.

CAP. XXVIII. *Exequia ac Missæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebranda.*

Exequias ac Missas, quæ pro defunctis peculiariter dicuntur, malimus in alium diem transferri, quam die Dominico celebrari; nisi tamen plebs diei translatione gravaretur. In quibus etiam ad populum fiat admonitio, declareturque, quibus potissimum modis, Dei misericordia pro animabus ambienda sit; sic, ut interim admoneantur hi, qui funebres pompas ac Missas, gloriæ tantum au-

cupandæ causâ, instituunt, perdere mercedem suam. Debet quoque plebs doceri, pium esse, quemadmodum ab Apostolorum temporibus Ecclesia (quæ columna & firmamentum veritatis est) & docuit & observavit, pro defunctis Dominum exorare, & eleemosynas in finis pauperum largiri; atque hæc eis prodesse, qui in communionem Ecclesiæ & signo pacis decesserunt, & qui, cum viverent, hæc sibi ut postea possent prodesse, cooperando meruerunt.

c. non affi-
ma. c.
tempus.
23. q. 2.
Ex Frag.
August.
I Tim. 3.

CAP. XXIX. *Qui ad Exequias evocandi.*

Ad Exequias, quæ extra Civitatem Nostram Coloniam celebrantur, non evocandi Monachi, nec ista cohors levium ac indignorum Sacerdotum: aut, si evocentur, videndum ipsis, ne lasciviant. Quanquam Nobis magis probetur, ut, qui volet, pietate ductus, multiplicari pro defuncto preces, is Monachos in suis Monasteriis, ac Clericos singulos in suis templis, permanere sinat, ibidemque preces ac Missas peragere. Quoniam enim spectat concursus iste, interdum, quam par est, immodestior, quam ad captandam auram popularem? Cavenda vero summopere post Exequias delicata convivia, crapulæ ac comestationes, ne Deus, placandus, magis irretitur.

CAP. XXX. *De Pœnitentiæ partibus.*

In Sacramento Pœnitentiæ explicando, ac recte ministrando, maturitate multa ac diligentia opus est. Veteres Orthodoxi Pœnitentiæ partes tres nobis tradiderunt, Contritionem, Confessionem, ac Satisfactionem, seu fructum Pœnitentiæ dignum. Quanquam Pœnitentiæ, quatenus Sacramentum dicitur, potissimum in absolutione Presbyteri consistat, qua ille, ex virtute verbi & clavium, sibi à Christo traditarum, peccatorem pœnitentem, & in misericordia Dei sperantem, à peccatis suis absolvit. de quibus paulo latius in Enchiridio dicemus.

Ioan. 20.

CAP. XXXI. *Prima Pœnitentiæ pars, Contritio, in suggesto semper pertractanda.*

Prima Pœnitentiæ pars, quum omnis Evangelicæ prædicationis exordium sit, nunquam non est in suggesto pertractanda. Hac enim confugitur ab ira Dei ad misericordiam; hac convertimur ab operibus mortuis ad Deum viventem; hac subducimur à peccati ac diaboli laqueis, ac concorporamur Christo. Vnde à pœnitentiæ præcursor Ioannes, deinde Christus ipse, ac Princeps Apostolorum Petrus, prædicationis Evangelicæ doctrinam sunt exorsi. Pœnitentiæ autem tum recte prædicatur,

Hebr. 6.

Matt. 3.
Act. 2.

Rom. 2. dicatur, quom arguuntur scelera ac flagitia per verbum Dei, & incutitur populo timor iræ, indignationisque ac iusti iudicii Dei, certo certius manentis eos, qui male agunt, ac male agendo perseverant. Subinde vero vino oleum miscendum est, ut ex animo vereque territis ac conuersis promittatur gratia ac misericordia. Ad eum modum Paulus, ad Ephesios scribens: Hoc, inquit, scitote, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentie. nolite ergo effici participes eorum. Et iterum ad Galatas: Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, rixæ, iræ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam, quæ talia agunt, regnum Dei non consequentur.

CAP. XXXII. *Neminem non ad Penitentiam invitari.*

Ioan. 6. I Am, quanquam nemo convertatur ad Dominum nisi tractus per Patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat quod non trahatur: quod ille semper stet ante ostium pulsans; nimirum per internum & externum verbum commonens, ut convertatur à via nostrâ pessima; & inclamans, quoniam ira, indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, gloria autem & honor & pax omni operanti bonum. Hic concussis conscientis commonstrandus est Samaritanus ille, qui infundit vinum & oleum; qui sanat omnes contritos, & alligat omnes contritiones eorum. Filioli mei, inquit divinissimus I Ioan. 2. Ioannes, hæc scribo vobis, ut non peccetis. sed &, si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum; & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed & pro totius mundi. Hæc est doctrina, quæ docet mori mundo, & vivere Christo.

CAP. XXXIII. *Presbyter, qui à Confessionibus est, qualis esse debeat.*

DE Confessione, & quotuplex sit, alibi dicemus. Tantum, quod ad eam, quæ Sacerdoti privatim fit, attinet, paucis admonebimus. Primum, magnopere necessarium iudicamus, ut Sacerdos, qui à Confessionibus est, sit integer, eruditus, ac silentii tenax: alioqui, si ad quæstum intentus sit, si ad malum sollicitus, si curiosior explorator sit, si pertinacibus

blandiatur, si intricatam conscientiam extricare nesciat, si denique vel ebriosus, vel iracundus, vel levis, vel secreti minime tenax, dissipandis magis quam pascendis ovibus videbitur idoneus.

CAP. XXXIV. *Quid confitentem docebit Presbyter Confessarius.*

Imprimis autem, qui huic muneri intentus est, docebit confitentem, ne ambiguis ac perplexis sermonibus se remoretur, & percontando cogatur velut expiscari crimina, (quod sæpenumero periculosum est,) sed simpliciter, tanquam coram Deo, aperiat lethalia crimina, & quæ conscientiam onerant ac lædunt; quod ea, quæ contra conscientiam aguntur, ædificent ad gehennam. Atque ibi maxime opus est Sacerdote iudice, discernente inter lepram & non lepram.

CAP. XXXV. *Remedium pro ratione morbi adhibendum.*

QVod omnibus Christianis præcepit Paulus, dicens: Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes; hoc eum, qui à confessionibus est, maxime convenit observare; nimirum ut consolando erigat pusillanimes per immensam Dei misericordiam; præfractos autem objurget, tremendumque Dei iudicium ante oculos ponat. Denique, uti prudentissimus Medicus, pro morbi qualitate temperabit medicinam; obfuturus magis quam profuturus, si putaverit uno collyrio omnium mederi morbis. Monendi ergo, qui confitentur, singuli secundum ordinem, statum, ac ætatem, atque id per locos quosdam communes, ex Scriptura depromptos; quos in numero habere debet Parochus.

CAP. XXXVI. *Nimis anxii, quomodo tranquillandi.*

QVI nimis anxii sunt in repetenda confessione vel iteranda apud alium Sacerdotem, vel etiam in enumerandis circumstantiis; quales sunt quidam, qui, quantumvis confitendo, conscientiam tamen vix tranquillare possunt; docendi erunt, Deum (cui omnia patent) sinceritatem tantum cordis à nobis requirere, nec tam severum esse exactorem, qui conscientiam, ob unam vel ob aliam delicti circumstantiam, inter confitendum non dedita opera neglectam, perpetuo turbatam esse velit. Nam, quis omnes erratus suos enumeraverit? quem admodum David ait: Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me Domine.

CAP. XXXVII. *Moderatio in casibus reservatis.*

IN occultis delictis, ex reservatione casuum, compertum habemus, nonnihil mali interdum accidere; vel quod peccator, non habens in promptu Sacerdotem qui illum absolvat, confiteri vel differt vel contemnit; vel quod, qui minores aetate sunt vel mulieres, difficile adducantur, ut ex suis Parochiis non sine levi suspicione ad Nos seu Commissarios Nostros proficiscantur. Quare, ut consulamus & verendia & fama, visum Nobis est, hanc potestatem Nostram absolvendi à peccatis & casibus Nostrae absolutioni reservatis, (occultis tamen) omnibus Parochis per Dioecesim Nostram constitutis, rite vocatis, delegare; modo tamen Vicariorum Nostrorum in Pontificalibus consilium requirant ac adhibeant: Nostros tamen Suffraganeis potestatem facientes, aliter in Dioecesibus suis, uti consultius videtur, super hac re ordinandi.

CAP. XXXVIII. *Publica poenitentiae usus in Ecclesiam revocandus.*

IN publicis vero criminibus, quemadmodum necesse est, ita jubemus ad Canones antiquos publicae poenitentiae regredi, atque adeo ad Christi & sui discipuli Pauli institutum reverti, qui ad Corinthios exemplo ostendit, quomodo oporteat Ecclesiam, in publice peccantem, animadvertere, donec ipsi publice peracta poenitentia satisfecerit. de quo fusius dicemus, sub titulo, de Jurisdictione Ecclesiastica contentiosa.

I Cor. 5.

CAP. XXXIX. *Recitata Confessione, quid a gendum per Parochum.*

Peracta Confessione, sub absolutionem Sacerdos monebit Confitentem, ut, quod admissum est, detestetur, ut sic deinceps vitam instituatur, ne in ullum lethale crimen posthac incidat; quemadmodum Christus ad mulierem dixit: Vade, & noli amplius peccare. Utque, eum affectum habens, credat, per Dei misericordiam virtute Sanguinis Christi, per absolutionem impartienda in verbo ejus, sibi remissum iri peccata. Injungat etiam illi, fructum dignum poenitentiae facere; ac tum denique imponat manum, ac absolvat Confitentem.

Ionn. 8.

CAP. XL. *In Matrimonii Sacramento quid agatur.*

DVm Matrimonio jungunt Parochi virum ac mulierem, docebunt, Matrimonium

institutum esse à Deo, confirmatum per Christum, ut Genesios secundo & Matthaei 19 legimus. Quod Sacramentum, si quis, sicut decet, acceperit, accedente sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiam; mulier vicissim, propter Christum, amet reverenturque virum suum, uti Dominum; uterque liberos (si dentur) summa cura instituatur ad Christianam pietatem. Copiosam monendi materiam Paulus, ad Ephes. 5, subministrat.

Gen. 2.
Mat. 19.

Ephes. 5.

CAP. XLI. *Quemadmodum monendi sunt, qui Matrimonium contrahere affectant.*

QUUM Matrimonium ante lapsum Adae propter procreandos liberos institutum, ac benedictione Dei firmatum sit, qua dixit ille; Crescite & multiplicamini, & replete terram; peculiariter autem homini; Erunt duo in carne una; propterea relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit uxori suae; nec ratio conjunctionis seu benedictio post lapsum defecerit; sed tantum, quod sanis potuit esse officium, id ægrotis factum etiam sit remedium, dum utriusque sexus infirmitas, propendens in ruinam turpitudinis, rectè excipitur honestate nuptiarum; quemadmodum divus Paulus ait; Vnusquisque uxorem suam habeat propter fornicationem, nimirum vitandam: Monendi sunt, qui Matrimonium contrahere affectant, ne alius affectus ipsos huc rapiat; ut sit honorabile conjugium ac cubile impollutum. Nam si neque ob prolem suscitandam, neque ob fornicationem vitandam, sed potius divitiarum aut opum nanciscendarum aut alterius rei gratia, Matrimonium contrahatur; perperam agitur, ac graviter in Sacramentum peccatur. Hic, quæ Tobiae 6, 7 & 8 scribuntur, enarrari, proponi, ac doceri conveniet. Vbi locus pulcherrimus est, exemplo commonstrans, quemadmodum bona uxor donum Dei sit, debitum timenti Dominum; quomodo in timore Dei apparentibus, non luxuriae causa, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen Dei in secula, petenda; quo pacto, conjugii conscriptione facta, tradenda; quemadmodum etiam convivium nuptiale cum laude & benedictione Dei agendum; denique, quomodo precandus sit Deus per conjuges, ut benedictionem suam in ipsos, quos conjunxit, impleat. Hæc enim decent sanctorum filios; qui non debent ita conjungi, sicut gentes quæ ignorant Deum. Eritque horrendum illud exemplum, de septem Saræ viris, à dæmonio occisis, replicandum. His namque (ut Raphael Angelus apud Tobiam ait) qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & sua mente excludant, & suæ libi-

Aug. de
Gen. ad
literam, li.
9. c. 3. §
seq.
Gen. 1.
Gen. 2.

I Cor. 7.

libidini ita vacent sicut equus & mulus in quibus non est intellectus, dæmonium malum dominatur. Quamobrem vehementer comprobamus illum morem, quo, Matrimonio jungendi, ante Ecclesiasticam conjunctionem jejunio se præparant, & sacram Eucharistiam sumunt.

CAP. XLII. *Matrimonium tria completi.*

Ang. de Genesi ad literam lib. 9. c. 7. tom. 3.

DOcendi itaque breviter, Matrimonium tria completi, fidem, prolem, & Sacramentum. In fide attenditur, ne, præter vinculum conjugale, cum altera vel altero concubatur. in prole, ut amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur. in Sacramento autem, ne conjugium separetur, neve dimissus aut dimissa, etiam prolis causa, alteri conjugatur.

CAP. XLIII. *Pium votum, & in clandestine contrahentes censura.*

Ex Can. non. Eugen. risti.

OPtandum, ut Canon Euaristi Pontificis Concilio generali renovetur, tollanturque illa clandestina matrimonia, quæ, in vitis parentibus ac propinquis, Veneris potius quam Dei causa contrahuntur. Nam quanta ex his clandestinis matrimoniis mala suboriantur, in aperto est. Interea vero, donec Ecclesia de hoc prospiciat, si non irrita, prohibita saltem sint; & pænæ Canonice, hoc est, excommunicationi, contrahentes & qui his ope aut consilio adfuerint, subjaceant: quam nec tam facile, nisi Ecclesiæ satisfiat, tolli, admodum expedire, Nobis videtur. Quantum fieri potest, cavebit Parochus, ne liberos citra parentum auctoritatem conjugat. Quod si parentes negligentes fuerint, aut, in admittendo matrimonio jam contracto, rigidiores negatores; admonebit eos, ut liberos maturæ ætatis elocent, neve vinculo, jam per Ecclesiam indissolubili, pertinacius oblucentur.

CAP. XLIV. *Conjunctio conjugum in facie Ecclesiæ peragenda.*

I Cor. II.

Conjunctionem, per Sacerdotem, cum benedictione sacerdotali ac precibus, inter Missarum solemniam in templo secundum antiquos Canones & Ecclesiasticum ritum fieri, decernimus. Superbia ac fastu tumidis, qui in privatis domiciliis malunt quam in templo, ubi Ecclesia convenit ac jungendis bene precatur, copulari, quis non inepte opposuerit illud Paulinum: Num Ecclesiam Dei contemnit? Nec Sacerdos antè quoslibet conjugat, nisi edictis aut proclamationibus tribus, publice è suggesto ad populum factis,

præcedentibus, ob multas ac varias fraudes evitandas. Contra hæc haud facile, sed tantum ubi ratio admodum necessaria hoc ipsum fieri postulaverit, idque non nisi causa cognita, dispensabitur.

CAP. XLV. *Peregrinos & ignotos, sine legitimo testimonio, non conjugendos.*

Peregrini & ignoti non conjugantur, nisi legitimis testimoniis doceant, se, ubi ante versati fuerint, nullis matrimonii vinculis adstringi, ipsisque per suum Parochum licere, per alium Parochum copulari.

CAP. XLVI. *In gradibus consanguinitatis ac affinitatis, Concilium generale observandum.*

Quod ad gradus consanguinitatis ac affinitatis attinet, qui matrimonium contrahendum ac contractum dirimunt, decretum Concilii generalis observabitur. Hic si Parochi in dinumeratione graduum addubitaverint, peritiores consulent. Vbi Romanus Pontifex dispensatorio diplomate matrimonium, secus contractum, approbandum jusserit, examinentur causæ diligentius, quæ dispensationem extorserunt. Quæ si comperiantur aliter, quam narratum est, se habere, non dubium est, dispensationem nullius roboris esse.

Ex Conc. gener. c. non debet. de consan. & affi.

CAP. XLVII. *Ludicra tollenda.*

Ludicra illa, quæ in templis post conjunctionem Sacerdotalem fieri consueverunt, veluti in pulsando sponso, atque alia ejusdem generis, penitus tollantur. Nam res seria, quam Deus ipse instituit, benedixit, in violabilemque decrevit, agitur.

CAP. XLVIII. *De sacro Ordine dictum esse prius.*

De sacro Ordine, & quæ salutaris gratia hoc Sacramento conferatur, quæ denique in eodem Sacramento conferendo observari oporteat; titulo primo, qui de munere Episcopali est, abunde diximus.

CAP. XLIX. *Cur adhibeatur Extrema unctio.*

Restat Extrema unctio, quæ (quoniam in morte extrema lucta est) adhibetur, ut vel convalescat ægrotus, si Deo ita visum, vel fide bonaque spe obdormiat in Domino.

CAP. L. *Quomodo impendenda
Vnctio extrema.*

E St autem Vnctio impendenda cum expositione Vnctionis & mandati Apostolici, quod sic habet: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesie, ut orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei. Postremo loco adhibebit Parochus admonitionem preparationis ad mortem; quemadmodum Enchiridion docebit.

Iac. vli.

CAP. LI. *A sepultura nemo, in communione decedens, repellendus.*

Q uod ad sepulturam attinet, quis poterit negare, rem longe piissimam esse, & in veteri & in nova lege accurate observatam, ut Christianorum (qui spem resurrectionis habent) corpora, non pecudum more disjiciantur, sed in cœmeterii sinum recondantur,

Gen. 23.
25.

quod etiam alto mysterio non caret? Ab hac ergo sepultura nemo Christianus, qui in communione decessit Ecclesie, arceatur, et si casu mortuus fuerit. Quum enim communicabatur viventi, & mortuo communicandum est. Soli vero hæretici, excommunicati, publici latrones, & hi, qui sibi mortem, criminis conscientia adacti, consciverunt; & quos in peccato letali, nullis pœnitentiæ signis præcedentibus, decessisse constiterit, prohibeantur.

c. ex parte de sepult.

CAP. LII. *Quam admonitionem in sepulturis & exequiis fieri oporteat.*

I N sepulturis autem & Exequiis, mortalitatis atque hujus calamitosæ vitæ admonitio diligens fiat; atque excitandi inter alia præfentes, ut recogitent, sibi eodem modo hinc excedendum esse, sese in hac terra peregrinos agere, aliam autem inquirere, ad quam semper oporteat suspirare. Nam, quo pacto ad exorandam pro defunctis Dei misericordiam commonendi sint, supra diximus.

Heb. II.

P A R S O C T A V A.

CAP. I. *De victu Parochorum.*

Ex Cont. Tolet. II. c. 8.

S Vperest, ut de victu Parochorum dispiciamus. Hic imprimis, quod Christus docuit, & sacri Canones maxime serio præceperunt, præmittendum duximus: nempe ut Sacramenta Ecclesiastica gratis ministrantur; dicente Domino: Gratis accepistis, gratis date. Quamobrem neque pro baptizandis consignandisque fidelibus, neque pro collatione Chrismatum, vel promotionibus graduum, neque aliis Sacramentis distribuendis, precia quælibet vel præmia, nisi quid voluntariè offeratur, recipienda sunt. Neminem quoque ad quæstuosas Exequias cogi, aut pro sepultura munus aut precium exigi volumus, secundum Canonicas sanctiones; Custodi interim ac vespilloni de sua mercede nihil detrahentes.

Matt. 10.
Ex Cont. Tribu-
rensi ac
Varensi.
c. in Eccle-
siastico. c.
præcipien-
dum 13.
q. 2.

CAP. II. *Parochis victus necessarius
suppeditandus.*

A T, quum lex Divina præcipiat, non alligandum os bovi trituranti, quod utique, non boum causâ sed propter nos dictum, Christus in Euangelio explicat: Dignus, inquit, est mercenarius mercede sua. ac Paulus toto capite 9 primæ ad Corinth. confirmat: Quis enim militat suis stipendiis un-

Dent. 25.
1 Tim. 5.
Matt. 10.
1 Cor. 9.

quam? quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? neque enim magnum est, si, qui spiritualia seminant, carnalia etiam metant. Quamobrem dispiciendum est, ut Parochis, Euangelii prædicatoribus, certa ac competens subministratio victus & vestitus fiat, idque ad eum modum, ne, in administrandis Sacramentis quippiam exigendo, oneri sint Parochianis, aut cibum, vicatim discurrendo, emendicare cogantur; quo nihil turpius aut sordidius.

CAP. III. *Viccuratos, quos vocant,
ex proventibus Ecclesie congruam
sustentationem recepturos.*

I Mprimis igitur, qui per Vicarios seu Viccuratos Ecclesias Parochiales regendi potestatem à Nobis acceperunt, iisdem Vicariis tantam, ex proventibus Ecclesie, partem assignabunt, qua vitam congruè sustentare possint. Quod Nos inter visitandum, pro ratione locorum ac Parochiarum ut fiat, ordinabimus.

CAP. IV. *Qui Ecclesias unitas habent,
Vicariis perpetuis portionem congruam
assignare oportere.*

E cclesie Cathedrales ac Collegiatae, itidem Monachi seu Religiosi, qui Ecclesias

De præ-
ben. c. 11.
gnit. lib. 6.

fias Parochiales aut suis Ecclesiis vel Monasteriis unitas habent, aut regendas aliis committunt, aut presentando committi procurant; adeo interdum omnem proventum emungunt, ut residui reditus, qui Rectoribus Ecclesiarum permittuntur, nimis tenues sint & exiles. Quamobrem Nostræ curæ erit, ut tanta portio Rectoribus istis assignetur, unde jura Episcopalia solvere & congruam sustentationem habere possint.

CAP. V. *Vbi reditus non suffecerint, quid agendum.*

Ex Viennensi Concilio Clem. si una.

Vbi verò reditus Ecclesiarum non suffecerint, iuris consilium sequendum putamus; nempe ut duæ uniantur; aut, si id grave videbitur, saltem una aut plures etiam Vicariæ, quæ ad Altaria in ejusmodi Ecclesiis fundatæ sunt, ipsi Ecclesiæ Parochiali (ut vocant) incorporentur; sic tamen, ut, quoad fieri potest, per Parochum, Officium, ob quod Vicariæ illæ fundatæ sunt, minime negligatur. Porro, Decimas potissimum Parochis ac Ecclesiæ ministris deberi, non dubium est. Nunc, quum illæ passim à Laicis magna ex parte usurpentur, neque facile ex eorum manibus divelli possint; videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via, Iuri consentanea, Parocho, cui Ecclesiæ reditus ad victum non sufficiunt, hinc aliquid emendicari possit.

CAP. VI. *Denarius consuetus, sed duplicatus, pendendus.*

Postremo loco, justum ac decens putamus, ut singuli Parochiani denarium illum con-

suetum, sed duplicatum, saltem in anno quater, videlicet in festis illis majoribus, veluti in Natali Dominico, Paschate, Pentecoste, Assumptioneque Virginis gloriosæ, id est, singulis festis duos denarios Parocho pendant. Neque enim, tantillum offerre, ulli onerosum esse aut videri potest. Quis enim tam fordidus est, qui non æquum putet, modicum quid caduci ac temporalis subministrare illi, à quo spiritualia ac æterna vicissim repetit? Certe omnes scire debent, eos, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edere; & qui Altario deseruiunt, cum Altario participare. Nam & Dominus ordinavit his, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere. Qui se unica solutione (quæ uno Albo Rotato fiet) liberare volet, id ipsi liberum esto. Ne verò Parochus aut in contentionem aut suspicionem trahatur, potius hæc pecunia per Ecclesiæ œconomos, aut alios probatæ fidei viros, colligetur, ac ipsi Parocho numerabitur.

I Cor. 9.

CAP. VII. *Laudabilem consuetudinem Agrippinæ Colonie per hæc non abrogari.*

Laudabilem tamen consuetudinem in Civitate Nostra Colonienſi erga sanctam Ecclesiam, pia devotione fidelium introductam, per has Nostras Synodales Constitutiones nolumus immutare, donec ipsis Parochis intra eandem Civitatem de sufficientiori victu fuerit provisum.

P A R S N O N A.

CAP. I. *De constitutionibus ac consuetudinibus Ecclesiasticis.*

DE constitutionibus humanis, ac Ecclesiasticis consuetudinibus, magna in presentiarum in Ecclesia Dei concertatio est; quam Ecclesiæ turbatores, ut Ecclesiæ autoritatem everterent ad nihilumque redigerent, invexerunt. At populus hic docendus est, sanctorum Patrum regulam sequi; qui diligenter admonent, Traditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ fidei non officiant, ita observandas, ut à majoribus traditæ sunt. Sunt autem illa, quæ, non scripta, sed tradita custodimus, non unius generis; quemadmodum divus Augustinus tradit. Alia enim toto terrarum orbe observantur à Patribus, nobis quasi per manus tradita. Quæ quidem putan-

Aug. ad Ianuarium. c. 12. dist.

da sunt vel ab ipsis Apostolis, vel ex plenariis conciliis (quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas) commendata atque statuta retineri, veluti quod Passio, & Resurrectio, & Ascensio in cælum, adventus Spiritus sancti, & Quadragesima, annua solemnitate celebrantur, quod die Veneris à carnibus abstinetur; atque alia multa, quæ ab universis merito observantur. Alia verò, quæ per loca terrarum regionesque variantur; sicut est, quod alii jejulant diem Mercurii, alii non; alii quotidie communicant Corpori & Sanguini Domini, alii certis diebus accipiunt; & si quid aliud hujusmodi animadverti potest; totum hoc genus rerum liberas habet observationes. quod enim neque contra fidem Catholicam, neque contra bonos mores esse convincitur, indifferenter est habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, societate servandum. Sic divus Ambro-

sius Augustinum docuit, de hoc altero genere interrogantem. Tu (inquit) ad quamcunque forte Ecclesiam (nimirum in unitate Catholicae Ecclesiae permanentem) veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalum, nec quenquam tibi. Sed de his, ac quatenus Ecclesiasticae istae constitutiones obligent, alibi latius dicemus.

CAP. II. *Jejunia, ab Ecclesiâ indicta, reverenter observanda.*

Jejunia ergo, ab Ecclesiâ indicta, reverenter observari volumus; admonendusque populus, cur sint instituta; nempe ut corpus, per intemperantiam cibi aut potus luxurians, castigetur, in servitutemque redigatur, quo animus vegetior ac liberior laudibus divinis insistat, Divinaeque voluntati sese attemperet. Magnum certe & generale jejunium est, abstinere ab omnibus iniquitatibus, & ab illicitis voluptatibus seculi. Ad hoc perfectionis qui nondum pervenit, is Ecclesiae indictum, huc vocans, haud contemnat.

Aug. in Io. c. jejunium autem magnum, de cons. dist. 5.

CAP. III. *Irrisores Ecclesiasticorum jejuniorum reselluntur.*

Quae Ecclesiae ordinationem irrident, illique divum Paulum opponunt, quasi is jejunia Ecclesiasticis contradicat, gravissimam utrique contumeliam (Apostoli doctrinam dedita opera adulterantes) inferunt. Non enim Ecclesia aliquod cibi genus perpetuo interdixit, aut Iudaicum ciborum delectum contra Apostolicam doctrinam invexit: quinimo cum Paulo semper docuit, doctrinam esse demoniorum, cibum aliquem immundum judicare & prohibere, quem Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & his qui cognoverunt veritatem; quod scilicet omnis creatura Dei bona sit, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed potius Ecclesia, veteris legis ac Apostolicorum virorum exempla sequuta, jejunia quaedam publica certis diebus indixit, jubens tum à carnibus abstinere, & cibis aridioribus uti; non quod carnes immundae sint, sed ut luxui temperetur. Qua de re in Gangrensi Concilio, quod non multo post Apostolorum tempora observatum est, pari censura damnati sunt, tum hi qui nonnullos cibos carniū illicitos reputarint, tum illi qui, praeter necessitatem corporalem superbientes, jejunia communia totius Ecclesiae putaverint contemnenda, perfectam in sua scientia rationem vindicantes; quos anathema esse Concilium illud decrevit; atque alia multa, quae nunc in contentionem rursus vocantur, ut succincte admodum, ita Christianissime Apostolico spiritu definiit.

Ex Conc. Gangren.

CAP. IV. *Ecclesia constitutionem charitati cedere.*

Utrum verò crimentur hostes Ecclesiae ejus institutum, non videmus, quum ipsa nulli injiciat laqueum; quod hanc constitutionem adeo ligare non velit, ut vel charitati vel necessitati minime cedere debeat. Quinimo liberum facit, quolibet tempore quibuslibet vesci, modo id vel charitas vel necessitas suadeat, adhibito tamen utriusque Medici, si praesto sint, aut saltem alterius, nimirum animae, consilio.

c. consilium. de observ. jeju.

CAP. V. *Quid in jejunio potissimum spectandum.*

Am quum in jejniis ratio potius indictionis, quam abstinentia ista à carnibus, spectetur; admonendus est populus, quum jejunandum erit, non minus sumptuosa & prolixa illa piscium fercula, quam carniū, vitanda; bellaria item illa, magis quam carnes inflammantia.

CAP. VI. *Redarguuntur, qui Quadragesimae observationem contemnunt.*

Quadragesimae institutio antiquissima est, à temporibus Apostolorum ad nos usque deducta; cujus violatores plerisque generalibus Conciliis, praesertim Toletano octavo, acerrime redarguuntur, religionique contraire monstrantur. Atque adeo omnes, quotquot sine inevitabili necessitate seu fragilitate, evidenterque languore, seu etiam impossibilitate aetatis, diebus Quadragesimae esum carniū attentare praesumpserint, alienos à sancta communione decernit, quod sacris diebus abstinentiae oblati sint, disciplinam ac Quadragesimae dies (quae anni totius Decima putantur, quae & in oblatione jejunii Domino consecrantur) temerarie prophanaverint. Quos verò aut aetas incurvat; aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare praesumant, quam, à Sacerdote permissum esse, percipiant.

Orig. super Levit. Hieron. adversus Montan. haeret. Ambros. in sermo. de Quadragesima 36. Ex Conc. Tolet. 8.

CAP. VII. *Litaniae & Rogationes cur institutae, & quomodo populus admonendus sit.*

Litaniae, id est, supplicationes seu Rogationes, indicto triduo jejunio ante Domini Ascensionem, Patribus placuit celebrari: quibus omnes interesse jubentur, ut, quemadmodum omnes peccaverunt, sic & omnes pro venia supplicent, omnesque ad Deum corda cum manibus elevent. Quanquam potissimum Litaniae istae principio institutae sunt, ut tum popu-

Ex Conc. Arcl. c. 23.

populus, divina institutione admonitus, clementiam Dei exoret, quo pestes, clades, calamitates, fames, bella, & id generis adversa, quæ nobis iustissimo Dei iudicio ob peccata nostra infliguntur, ac sub id anni tempus, nempe Veris (quum bella emergere, atque terræ fructus, qui tum in flore atque teneri adhuc sunt, facile corrumpi solent) potissimum imminet, avertat & tollat. Ut autem Ecclesia fiduciam erga Deum (quam orantes ac petentes habere necesse est) tum in nobis adaugeat, Heliam proponit, hominem nobis similem & passibilem, qui oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex; & rursus oravit, & cælum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum. Quod si solus Helias, petens, exauditus est, num Christus Ecclesiæ suæ preces averfabitur? Hic interim populus docendus est, quod non solum quæ animi, sed & quæ corporis & externa bona sunt, à Deo omnium autore postulare oporteat: & redarguendi illi, (haud ita multo, quam gentes, meliores,) qui vel fortunæ, vel suæ industriæ, bona temporaria accepta ferunt.

Jacob. ult.
3 Reg. 17.

CAP. VIII. Processiones intra septa Ecclesiarum peragendæ.

Quod Processiones per agros & campos peraguntur, rationem quidem habet; nempe quod populus oret, ut segetes ac fruges terræ à Domino conserventur. Verum, ut alia plurima, ita & hic mos, hominum malitiâ, depravatus est; quod per occasionem talis deambulationis, quæ Deo placando erat instituta, pleraque scelera committantur. Quamobrem Nobis fatius videtur, ut hæc aliæque supplicationes ac Processiones, de cætero intra septa Ecclesiarum religiose fiant, ac ut in templo, loco precatationibus peculiariter dedicato, oretur Deus, habeaturque tum pius, rei ac tempori conveniens, ad populum communitorius sermo. Nostros tamen Suffraganeis liberum relinquimus, ut ipsi in suis Diocæsi-bus de hac re, uti mores regionis patientur, dispiciant.

Mar. II.

CAP. IX. Admonendus populus, cur feriæ institutæ.

Diligenter quoque populus admonendus est, cur feriæ, & potissimum dies Dominicus, qui à temporibus Apostolorum in Ecclesia Dei semper celebris fuit, institutæ sint. nempe, ut tum in unum omnes pariter convenirent ad audiendum verbum Domini, ad audiendum quoque Sacrum, & communicandum; breviter, ad vacandum Deo soli, ut dies illa tantum orationibus, Hymnis, Psalmis, & Canticis spiritualibus transigatur. Hoc enim est sanctificare sabbatum.

Apo. I.

Exodi 20.
Deut. 5.

CAP. X. In feriis soli Deo vacandum.

Quamobrem cupimus, hisce diebus prohiberi nundinas, claudi cauponas, vitari comestationes, ebrietates, sumptus, lites, lusus improbos, choreas plenas infantiis, colloquia prava, cantilenas turpes; breviter, omnem luxum. Nam hisce & quæ hæc fere semper consequuntur, blasphemias ac perjuryis, nomen Domini prophanatur, ac sabbatum (quod nos admonet, ut quiescamus perverse agere, & benefacere discamus) contaminatur.

Isa. I.

CAP. XI. Dies dedicationis templi, extra Coloniam, uno die ubique celebrandus; & quomodo sit admonendus populus.

Et, quum in diebus festis, qui dedicationi Ecclesiarum peculiariter dicati sunt, plerunque indigna committantur, adeo ut videatur populus tum potissimum comestationis caula convenire: visum Nobis est, ut per Dioceses Nostras, uno certo die anni, quo ejusmodi festum dedicationis in Metropolitana Nostra colitur, in reliquis quoque Ecclesiis omnibus, extra Civitatem Nostram Coloniam Agrippinam constitutis, observetur. Nam intra Coloniam summo Nostro templo suis honos constare debet; quod & in aliis oppidis insignioribus, ubi una cæteris Ecclesiis præeminet, obtinere placuerit; videlicet, ut ibi minores Ecclesiæ pridie ejus diei, qui dedicationi Ecclesiæ summæ jus loci consecratus est, aut die Dominico proximo præcedente, suas singulæ dedicationes celebrent, observetur. Docendus autem est populus, dedicatione templi significari dedicationem Ecclesiæ Catholicæ ac cujuslibet hominis Christiani, qua copulatur Deo. Nam, ut divus Augustinus ait: Quotiescunque templi festivitatem colimus, si fideliter ac diligenter attendimus, & sancte & iuste vivimus, quicquid in templis manu factis agitur, totum in nobis spirituali ædificatione completur. Non enim est mentitus ille, qui dixit: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Et iterum: Nescitis quia corpora vestra templum est Spiritus sancti?

August.

I Cor. 3.

CAP. XII. Cur Tempia & Altaria consecrentur.

Ex vetustissima institutione & more receptum est, Tempia & Altaria, & pleraque alia, quibus in templis ad excitandum fidelium animos, & divinum cultum explendum, utimur, consecrari, solemnibusque precibus ac benedictionibus dedicari Deo. quod in veteri quidem Testamento præceptum etiam divinum

c. Sicut non alii. c. Missarum solemnias. c. Ecclesiar de cons. dist. I.

vinum habuit; quemadmodum Exod. 31, & 2 Paralip. 22, legimus. Vngitur præterea secundum Ecclesiasticam consuetudinem, quum consecratur, Altare; quum dedicatur, templum; quum benedicitur, calix; idque non solum ex mandato veteris legis, verum etiam exemplo beati Sylvestri, qui, quum consecrabat Altare, illud Chrsinate perungebat. Verum Vnctionis Sacramentum, aliud quidem efficit & figurat, tam in novo quam in veteri Testamento. Vnde non Iudaizat Ecclesia, quum Vnctionis celebrat Sacramentum, sicut aliqui mentiuntur, qui neque Scripturas neque Dei novere virtutem.

c. 1. & f. de sac. m.

CAP. XIII. *Populus docendus, quid agatur & significetur in consecratione templorum & altarium.*

Quamobrem populus docendus est, hic aliud agi, atque aliud significari, quum consecratur templum. Funduntur preces Domino, ut hunc locum sibi peculiariter dedicatum esse velit, ut diabolus & ejus potestatem inde penitus expellat, ut omnes, qui huc deprecaturi conveniunt, ex quacunque tribulatione consolationis Divinæ beneficia consequantur, ut ab omnibus, pariter convenientibus, Deo laudes solvantur, Divinum verbum audiatur, ac Ecclesiastica Sacramenta ministrantur. Peculiariter Altare consecratur, ut illic oblatio munda Deo offeratur, hoc est, Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi, quod in memoriam Passionis Dominicæ immolamus. Quod vero, præter preces, adspersionis etiam atque unctionis aliarumque rerum solemnia adhibentur, mysterii secretioris plenum est: non quod inanimata ista gratiæ Divinæ susceptiva sint; sed, quum hæc visibiliter fiunt, admonetur Christianus, Deum omnia hæc per invisibilem virtutem in anima operari, quæ est domus Deo dedicanda, ubi fides fundamentum facit, spes erigit, & charitas consummat. Signat ergo templi dedicatio, tam fidelis animæ, quam Ecclesiæ, cum Christo desponsationem. Ipsa enim Ecclesia Catholica, ex multis vivis lapidibus adunata, verum Dei templum est. Quod si Dei templum sumus, altare intus habemus. Altare quidem nostrum, cor nostrum est. In hoc Altari fit sacrificium laudis. Sacrificium enim Deo, spiritus contribulatus & cor contritum. In hoc Altari fit commemoratio Corporis & Sanguinis Christi: hinc preces ad cælum ascendunt: ad cor enim respicit Deus. Quamobrem, nisi omnia, quæ in hujuscemodi consecratione exterius aguntur, in nobis spiritaliter impleantur, parum hinc fructus nobis accesserit. Quid enim exterior ablutio vel inunctio sine interiori prodest?

2 Reg. 6.

1 Cor. 3. 6.

Psal. 50.

CAP. XIV. *Cur benedicantur Campanæ.*

Benedicuntur quoque Campanæ, ut sint tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur populus ad conveniendum in templum, & audiendum verbum Dei; Clerus verò ad annunciandum mane misericordiam Dei & veritatem ejus per noctem, ut per illarum sonitum fideles invitentur ad preces, & ut crescat in his devotio fidei. quamvis etiam Patres aliò respexerint, videlicet ut dæmones tinnitu campanarum, Christianos ad preces concitantium, terreatur, quin potius precibus ipsi, terri, abscendant, illisque submotis, fruges, mentes & corpora credentium ferventur; ut procul pellantur hostiles exercitus & omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum & fulgurum temperentur, infesta tonitrua & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum & aëreæ potestates prosternantur; breviter, ut, audientes, confugiant ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium, ac ante sanctæ Crucis vexillum, cui flebitur omne genu; quemadmodum hæc in solemni benedictione Campanæ reperies.

Philip. 2.

CAP. XV. *Docendus populus, ut signatis potius, quam signis, inhæreat.*

Docendus est ergo populus ab exterius istis, ut signatis potius quam signis inhæreat ac intendat. Quod & in omnibus aliis obtinet cæremoniis; alioqui parum ad pietatem profuturus. Nam, qui in exterioribus istis consistit, ac non potius illis admoneatur ut ad Deum respiciat, confugiat, ac totam suam fiduciam in illum collocet; huic citius externa ista in subversionem, quam ædificationem, erunt.

CAP. XVI. *Quicquid in cæremoniis ad abusum spectat, caute ac diligenter vitandum.*

Quamobrem, quicquid in ejuscemodi rebus ad abusum & superstitionem spectat, & quo populus à Deo ad collocandum in externis istis aliquam fiduciam abduci possit, prohibemus. Quale inter alia est, quod Sanctorum imagines cum indulgentiis & impositione incertarum reliquiarum dedicantur; quod quidam aqua, sale, cereis, ac herbis benedictis, in medicandis pecoribus, superstitionis abutuntur. Omnis quidem creatura per verbum Dei & orationem sanctificatur; quemadmodum divus Paulus testatur. Ergo, quanto res sacrator, tanto abusus ejus damnableior.

c. Placuit de cons. dist. 1.

1 Tim. 4.

CAP.

CAP. XVII. *Cur reconcilietur templum aut cœmeterium.*

Reconciliatur Ecclesia aut cœmeterium ob seminis emissionem, peccandi libidine factam; itidem ob enormem sanguinis effusionem, dedita opera violenter & injuriose commissam, ac aliis quibusdam de causis; qui mos ex Levit. 14, & 15 suam originem trahit. Fit autem hæc reconciliatio, non quod templum revera polluatur; Ecclesia enim, quum sancta sit, coquinari non potest; immo ipsius loci sanctitas, infamiam loci abolet: sed, quum templum locus sit, ubi delictorum venia postulatur, ubi salutaris Hostia pro peccatis immolatur, ubi Deo laudes exolvuntur, ubi tutela refugii esse debet; fit, ut scandalum, horror, atque abominatio turpitudinis & peccati, ibi commissi, propositum quoque & voluntas letaliter delinquentis, in causa sint, ut sacer locus reconcilietur; idque ad exemplum & terrorem; ut, videntes, locum sacrum seu inanimatum templum, nullo peccato obnoxium, lavari & purificari, delicti horrore concutiantur, & recogitent, quantum, pro expiatione delictorum, vivo Dei templo sit elaborandum. Sic Christus ementes & vendentes è templo ejecit, flagello facto de funiculis; ipsos acerrime corripens, ac dicens: Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem fecistis illam speluncam latronum. aliud quidem agens, aliud verò innuens.

CAP. XVIII. *Qua pollutio reconciliationem requirat.*

Non tamen omnis pollutio hanc reconciliationem requirit, sed tantum publica vel per rei evidentiam, vel saltem per famam. Quod si occulta sit contaminatio; quæ etiam Baptismi ac Penitentiae sacramenta non remoratur; solemnitas non exigit; quod ratio reconciliationis in occultis non habeat locum.

CAP. XIX. *Quorum sumptu & expensis reconciliatio facienda.*

Reconciliationem autem ejuscemodi gratis fieri, ac tamen itineris sumptus Vicariis Nostri in Pontificalibus suppeditari volumus. Qui quidem sumptus ex Bonis delinquentis desumentur; modo tamen tantæ illius facultates sint; sin secus, Parochiani non gravabuntur vel tantillos sumptus itineris suppeditare, ne populus præter culpam suam gravetur. Ne verò diutius, ob talem pollutionem, Divinum suspendatur Officium, aut Ecclesiastica intermittatur sepultura; Vicarius Noster in Pontificalibus, statim ut vocatus fuerit à populo, (modo gravioribus rebus id temporis non fuerit impeditus) ultro ibit, Officium suum expleturus.

CAP. XX. *Immunitatem Ecclesiasticam in duobus potissimum sitam esse.*

Immunitas Ecclesiastica, vetustissima res est, Iure pariter Divino ac humano introducta; quæ in duobus potissimum sita est. Primum, ut Clerici, illorumque possessiones & bona, à vectigalibus & tributis, aliisque muneribus Laicis libera sint. nam (ut de libertate Levitarum sileamus) non temere refert Scriptura, Pharaonem totam terram Ægypti sibi tributariam fecisse, præter terram Sacerdotum, & possessiones quæ à rege traditæ fuerant eis, quas vendere non sunt compulsi: quin potius ipsis etiam statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, ut legimus Genes. 47. Deinde, ne rei criminis, ad Ecclesias confugientes, inde violenter extrahantur; exceptis publicis latronibus qui per industriam proximum occiderint, ac nocturnis depopulatoribus agrorum, qui itinera obsident aggressionum insidiis; denique his, qui sub immunitatis spe in Ecclesiis ac cœmeteriis delinquant. Quod si à confugientibus ad Ecclesias paria his commissa sint crimina, quæ reipublicæ referat puniri; tantisper saltem debet secularis potestas à manuum injectione abstinere, donec Nostros consulari Officialibus, ne devenire necesse sit ad cessiones à Divinis & interdicta, quæ visum est antecessoribus Nostri, ob violationem ejuscemodi immunitatis, editis constitutionibus promulgare.

Ex Cont. Latera. c. non minus. Ex generali c. adversus de immu. Eccles. Ex Cont. Tolet. 3. c. Ecclesiarum servos. 12. q. 2. Genes. 47. c. inter alia. cap. immunitatem de immu. Eccles. Ex Gangr. c. si quis per super. 30. dist.

CAP. XXI. *Quemadmodum Fraternalitates reformatæ sint.*

Fraternitates, quæ vocantur, & in honorem aliquorum Sanctorum in Ecclesiis fiunt, speciem quidem pietatis habent; sed, quales hac tempestate servantur, nempe in quibus tam Clerici, quam Laici, potissimum comeffationibus & ebrietatibus vacant, interdum etiam variis conspirationibus adversus potestates intenti sunt, si non omnino sublatas, saltem correctas ac reformatas volumus. Omnino sublatas malimus; ac, reditus seu census earundem, vel in usus pauperum vel Parochi, expendi, Nobis magis placuerit. At, cum hæc Sodalitates forsitan præter publicum officium, ac pauperum (qui ab eis Elemosynas ex constitutione accipiunt) præjudicium, commode tolli non possint; videbimus inter visitandum, ut saltem tollantur abusus, ut prima servetur institutio & examinentur formulæ earum & statuta, ut ratio ac calculus singulis annis per Provisores (ut vocant) earundem Fraternalitatum coram Parochiis Ecclesiarum reddatur, ut superextantes fructus ac reditus in pauperum seu Ecclesiæ usum ac utilitatem convertantur, aut etiam inde aliquid Parocho ad victum decidatur.

Matt. 21. Ioan. 2.

P A R S D E C I M A.

C A P. I. *De vita ac conversatione
Monastica.*

Vita Monastica non multo post Apostolorum tempora cœpit; quanquam multis persuasum sit, aliam tum fuisse, quam nunc est, Monachismi rationem; nemo tamen negaverit, hoc vitæ genus ad perfectionem Evangelicam maxime accommodum, modo secundum sanctissimam institutionem pure immaculateque observetur. Quia vero res est quam maxime ardua, in carne vivere, & carnis stimulis nullum locum dare, diabolique mille fraudibus (quibus præsertim solitarios aggreditur) feliciter semper resistere; idcirco in hoc vitæ genus nemo vel invitum intrudendus, vel pelliciendus, vel temere suscipiendus; sed, summa cura adhibita, post diligentissimam demum examinationem, Monachi ac Monachæ recipiantur. Quibus sæpe inculcandum est prius Christi verbum de Eunuchis, qui se castrarunt propter regnum cælorum, quum inquit: Qui potest capere, capiat. proponenda Sapientis sententia, quæ habet in hæc verba: Altiora te ne quæsieris, &c. rememorandum quoque diligentissime, quod Deo stulta & infidelis promissio admodum displiceat. breviter; admonendus omnis, ad hanc vitam adspirans, ut primum se totum excutiat, ne provinciam suscipiat cui non suffecerit; alioqui parabolæ Evangelicæ dictorio notandus, quod cœperit ædificare, & non potuerit consummare. Maxima autem cautio adhibenda est in puellis, propter sexus fragilitatem: ne, vel ob ætatem dehit voluntas, vel metus adsit, aut alius affectus minime Christianus.

C A P. II. *Neminem Monachismi professione temere alligandum.*

Certe sancti Patres admodum fuerunt solliciti, ut, non nisi voluntario ac spontaneo iudicio, virginitatis propositum atque habitus susciperentur; quod coacta servitia Domino ingrata esse dinoscantur: siquidem voluntarie Domino sacrificandum est; & voluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu Domini, Psalmographus obsecrat. Quod enim quis non eligit, nec optat: quod non optat, nec diligit: quod non diligit, facile contemnit. Vnde consequitur, nullum esse bonum, nisi voluntarium; adeo ut, qui alio affectu, quam bonæ voluntatis, Monachismo se alligant, magis peccent quam mereantur. Ambigi enim non potest, crimen magnum admitti, ubi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam, si humana facta non possunt impune

calcari, quis de eis manebit, qui corruerint fœdera Divini Sacramenti? De adolescentioribus viduis Paulus pronuntiavit, quod, quum fuerint luxuriatæ in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. 1 Tim. 5.

C A P. III. *Admonendi parentes, ne liberos invitos in Monasterium detrudant.*

Admonendi quoque erunt parentes, ne liberos in Monasterium invitos detrudant; quod illos Væ longe gravius maneat, quam Phariseos, qui circumibant mare & aridam, ut facerent unum proselytum, & quum esset factus, fiebat filius gehennæ duplo magis quam ipsi. Matt. 23.

C A P. IV. *Quo affectu Monastica vita amplectenda.*

Qui Monasterium ingreditur, alio affectu quam simplici amore Dei ductus; veluti vel spem vel promissionem Abbatiam consequendi habens, vel in otio vivere affectans, vel lucris temporalibus inhians, vel honores ab hominibus appetens; quisquis talis est, non Dei filius aut Monachus, sed plane mercenarius est; quemadmodum superius Nos de Clericis etiam dixisse meminimus; cui, verendum est, ut, quum volet ingredi nuptias Evangelicas, objiciatur illud: Amice, quomodo huc intraisti, non habens vestem nuptialem? quodque, ipso obmutefcente, rex sit præcepturus ministris, ut, ligatis manibus & pedibus, ipsum in tenebras exteriores mittant, ubi erit fletus & stridor dentium. Matt. 22.

C A P. V. *In Monasteriis habendus, qui doceat legem Domini.*

Habendus est in virorum Monasteriis vir pius ac doctus, qui doceat Monachos, ab adolescentia meditari in lege Domini die ac nocte. ad quod munus, in Monasteriis Monachialium, sanctimonialis, cæteris vita & doctrina præstantior, deligatur. Debet autem, qui Monasterio præest, summa discretionem uti, maxime erga eos, quos compererit Divinis literis intentos aut contemplationi deditos, ut scilicet tales à sordidioribus officiis finat esse immunes.

C A P. VI. *Verbi prædicatorem in Monasteriis esse oportere.*

In Monasteriis quoque verbi prædicator erit pius quidem ac eruditus: nam nulla ar-
matura

Matth. 4. matura fortior ad resistendum diabolicis insidiis ac jaculis, quam gladius ille spiritus, quod est verbum Dei; quo Christus, in deserto solitarius, jejuniis & orationibus vacans, & nihilo secius temptationibus diabolicis expositus, retudit omnem diaboli fraudem ac nequitiam. nihil quoque potentius illo ad dejiciendos, ac vicissim consolandos animos nostros, nihil efficacius ad concitandum mentem in amorem Dei, contemptum mundi, ac omnium quæ in mundo pulchra ac speciosa apparent.

CAP. VII. *Monachi bonæ indolis ad Academias mittendi.*

NEque Nobis displicuerit, ut aliquot ex Monachis bonæ indolis, ad Vniversitates publicas & bene Christianas, aliquot annos Theologicis studiis operam navaturi, mitterentur; illic tamen non alibi, quam in Monasteriis seu Gymnasiis, sub cura & oculis præceptorum commoraturi; ne, bonis ac rectis studiis destinati, mores minime monasticos imbibant ac contrahant.

CAP. VIII. *Moniales non esse alligandas, ut nulli quam suo (ut vocant) Patri aut Præposito confiteantur.*

Sint præterea in Monasteriis, virginum præsertim, præter Abbates aut Præpositos, alii conscientiarum examinatores ac à confessionibus. Aut saltem virginibus liberum sit, bis aut ter in anno aliis (quos elegerint) probis ac doctis viris, de suorum Superiorum (ut vocant) consensu (quem hi, interpellati, rationabili causâ intellecta, nequaquam negabunt) conscientias suas exomologei exponere exonerareque; ne scilicet adigatur Monialis, renitens, semper uni homini delicta confiteri. Debent autem hi, qui ejusmodi munere in Monasteriis Monialium funguntur, esse homines vitæ probatissimæ, ac morum quam maxime inculpatorum, eruditi ac singularis judicii, observaturi ea, quæ supra, ubi de Pœnitentiæ Sacramento tractatum est, delibavimus. Cavebit autem is inprimis, criminum non confessorum rememorationem; ne virgines discant, quæ prius nescierunt. Cavebit præterea, nisi res omnino exegerit, duritiam increpationis, magis intentus ad modestissime arguendum, & pientissime vicissim consolandum. Confessiones autem Monialium non privatim audiet, sed in cæterarum conspectu; non tantum ut omne malum, sed & omnis mali suspicio omnino cesseret.

CAP. IX. *Mutatam esse paulatim faciem Monasteriorum, ac usurpatum hospitii jus, simul cum accessu, moderandum.*

Monasteria; olim virtutum scholæ ac pauperum hospitalia erant: nunc, proh

dolor, videmus ea, quæ virorum sunt, è scholis virtutum, in diversoria militum ac raptorum, quæ verò mulierum sunt, in plerisque locis in suspectas de incontinentia domos (ne quid gravius dicamus) esse commutata. Quamobrem dispiciendum Nobis est, ne tam passim à quibusvis militibus hospitii jus à Monasteriis vi exigatur, & Eleemosynæ, pauperibus deputatæ, improborum luxu devorentur, neve ad Monasteria Virginum accessus, toties à sacris Canonibus prohibitus, pateat: & ut, qui deprehenso præter hæc fuerint, offendiculum aut occasionem illis labendi, sive intra sive extra Monasteria, dedisse, dignas pœnas ferant.

CAP. X. *Visitatio Monasteriorum necessaria.*

Visitatio ergo Monasteriorum quam maxime opus esse, intelligimus; quam & Canones nobis imponunt. In hoc verò oportebit omnia ad Regulam Ordinis Monastici exigere, nihil non ad pietatem & vitæ sanctimoniam dirigere, &, quicquid mali exemplo aut improbæ consuetudinis irrepsit, penitus tollere ac eradicare. Profecerit quoque hic, examinari Regulas, statuta & consuetudines, tolli superstitiosa.

CAP. XI. *Sumptuosi Monialium Præpositi abrogandi, & frugales æconomi constituendi.*

Habent quædam Monialium Monasteria sumptuosos Præpositos, sub quorum potestate quum omnis Bonorum administratio sit, ipsi de redditibus Monasticis luxuriantur; &, qui Monasticæ conversationis exemplum esse debuerant, ad mundi delicias revolvuntur; fastidientes interdum simulam & mella; interim Monialibus ipsis vix milio & cibario pane rugientem ventrem saturantibus. Sunt quoque Virginum Monasteria, ubi non est victus & mensa communis, sed mos ille (quem ad Corinthios scribens Paulus, quamvis in longe sacratori convivio, damnavit) quotidianus, nempe quod unaquæque suum cibum præsumit ad manducandum; & alia quidem esurit, alia vero ebria est. Quos abusus tollere necessarium putamus; videlicet, ut, in illorum delicatolorum Præpositorum locum, probi æconomi, à Nobis comprobandi (quorum victus sit Monastico similis) surrogentur; qui etiam obligati erunt singulis annis rationem de receptis ac erogatis integram reddere.

CAP. XII. *In Monasteriis Monialium, victum ac mensam communem esse oportere.*

Itidem ut Moniales victum ac mensam communem ubique habeant, &, quæ pari sunt

c. 1. de immut. Ecles. c. Monast. de vit. & honest. Cler.

c. in singul. parag. Porro Dixit. de statu Mon.

Hieron.

I Cor. II.

c. Osius. q. 3. c. qui relig. 17. q. 2.

P sunt

sunt officio destinatae, pari etiam cibo alantur. Quod ut quam minime onerosum sit, non debent plures in Monasterium Moniales recipi, quam congrue poterunt in singulis Monasteriis sustentari; de quo Nobis prius legitimam fidem fieri conveniet.

CAP. XIII. *De Præpositis solitarie commorantibus.*

Displicet etiam Nobis, quod quaedam Monasteria quosdam Præpositos habent, qui in Capellis solitarii commorantur; quod Lateranensi Concilio vetitum est, ac cautum, ut Episcopus Abbates, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam compellat, ut ejusmodi Præpositos aut Priores ad Claustrum revocent, faciantque Ecclesiis ipsis seu Capellis per Seculares Clericos deserviri, aut saltem alios Monachos ipsis adjungant.

Ex Later.
Concil.

CAP. XIV. *Visitanda domus fratrum Teutonicorum, divi Joannis Baptistæ, & Antonitarum.*

Visitanda quoque in primis & reformanda erunt domus Hospitalium militum Teutonicorum, præterea Ordinis divi Joannis Baptistæ, ac Antonitarum; atque initio providendum, ut in iisdem domibus cultus Divinus rite ac debite peragatur, ut hospitalitas pro pauperibus fervetur, ut vita ac conversatio Regularis secundum institutionem primam ac Regulam (quam illi professi sunt) illic geratur; ut ab ipsis vestes, Ordini ac Professioni dignæ ac convenientes, publice deferantur; ut comestiones, crapulae, ac omnis luxus prohibeatur; ut prædæ illæ Bonorum mobilium, quæ post mortem Prælatorum per Primores Ordinis fieri, ac in exteris regiones deferri, pessimo omnium exemplo consueverunt, amodo nequaquam fiant: sed, quicquid parsimonia defuncti Prælati coacervatum ac relictum fuit, vel necessariis usibus Ecclesiæ aut successorum aut pauperum ejus regionis ubi religiosa ista domus sita est, applicetur.

CAP. XV. *De vita & conversatione Monachorum.*

ET, ut revertamur ad Monachorum vitam, haud ignorare debent, Concilio Chalcedonensi cautum, Monachos oportere quieti operam dare, jejunia & orationes observare; in his locis, in quibus se semel Deo devoverunt, remanere; nullas Ecclesiasticas seu Seculares actiones tractare; nunquam sua Monasteria relinquere, nisi forsitan ob ingentes necessitates id facere à suo Episcopo jubeantur; ne nomen Domini blasphemetur. Quare libertas illa peregrinandi seu exeundi, præ-

Ex Conc.
Chalced.

textu invisendi parentes, moderanda seu penitus tollenda erit.

CAP. XVI. *Monachorum studia atque exercitationes quales esse oporteat.*

Monachus & Monacha amare debent Scripturarum scientiam, & carnis vitia non amare; Psalterii librum de manu aut oculis nunquam deponere; semper orare, sensu vigilare; vanis cogitationibus aditum præcludere, corpore pariter & animo in Deum tendere; iram patientia vincere: breviter; nullis animi perturbationibus (quæ si insederint, ad delictum maximum inducunt,) locum dare; semper aliquid operis facere, ut eos diabolus semper inveniat occupatos. Et, ut nulla sint quæ manibus operari liceat, libros tamen sacros describere ipsis maxime conveniret, ut & manus operetur cibos, & lectione anima saturaretur. Porro Egyptiorum Monasteria hunc morem servasse leguntur, ut nullum Monachum absque opere & labore susciperent, non tam propter victus necessaria, quam propter animæ salutem, ne perniciosis cogitationibus vagarentur, neve, instar fornicantis Israël, omni transeunti divaricarent pedes suos.

Hieronymus
Russi.
Mon.

c. mon.
quam de
conf. dist.
3.

Hier. 3.

CAP. XVII. *Monachos vagos sub custodiam revocandos.*

Monachi qui pervagati fuerint, ubicunque inveniuntur, tanquam fugaces, nostro auxilio sub custodiam revocentur. Et, si qui habitum abjecerint, ut eundem reassumant, cogendi.

Ex 4. Tr.
letian.

CAP. XVIII. *Literas privatas Monacho aut Monacha, injussu Abbatis, resignare non licere.*

VT Monachi seu Monachæ literas nullas vel destinare vel recipere audeant, absque Abbatis seu Abbatissæ, aut ejus, qui ipsorum loco Monasterio præest, scientia, summa ratione olim constitutum est, sed per incuriam abolitum: id præsentis constitutione innovandum censuimus.

CAP. XIX. *Canonissarum secularium mores reformandi.*

Postremo, vitam, conversationem ac mores Canonissarum, quæ Seculares ob id appellantur quod perpetuæ castitatis ac reliqua vota monastica non emittant, reformari omnino ducimus necessarium. Nam vitam agunt plus nimio licentiosam, ac plerisque scandalosam. Quæ ut in ordinem & Ecclesiasticam quandam disciplinam, quoad fieri potest, revocentur, Nobis, quum visitationem aggrediemur, curandum est.

P A R S

P A R S V N D E C I M A .

CAP. I. De Hospitalibus & Orphanotrophiis, aliisque id genus piis locis.

Non solum Canonicis constitutionibus, sed & Imperialibus ac Regalibus institutis, antiquitus piensissime sancitum est, ut habeantur quam fieri potest frequentia in Repub. Xenodochia, Ptochotrophia, Orphanotrophia, Gerontocomia & Brephotrophia, & id genus alia loca pietati consecrata, in quæ recipiantur peregrini, pauperes, invalidi, senes, parentibus orbatique inopes liberi, infantes expositi, furiosi, leprosi, contagiosisque ac perpetuis morbis obfisi, atque alia miserabiles personæ. Idcirco curæ Nostræ imminet, ut ejuscemodi loca, ubi constituta sunt, facta tecta teneantur; ubi verò dissipata sunt, instaurentur, reformenturque; denique, ubi necdum constituta sunt, Episcopali Nostra providentia ædificentur, construanturque. Pauperum enim curam nobis Christus præcipuam esse voluit; & horum toties meminit divinissimus Paulus Apostolus.

CAP. II. In Hospitalibus imprimis animæ curandæ, deinde corpus.

Hic ante omnia curandum Nobis est, ut in domibus istis, quæ ad salutem animarum pertinent, minime negligantur, sed ante omnia de Sacramentorum administratione, pauperibus, debilibus & ægrotis, provideatur; ac, ubi corporis infirmitas medicum postulat, ibi prius animæ, deinde corporis medicus accersatur.

CAP. III. In Hospitalia qui recipiendi.

In ejuscemodi autem Hospitalia nullæ aliæ quam eæ, quas diximus, miserabiles personæ, quæ aut morbo aut debilitate aut ætate impeditæ, suis manibus laborare victumque ac vestitum sibi comparare non possunt, recipiantur; quas ad Ecclesiasticam disciplinam Canones pertinere, ac Nostris aliorumque piorum hominum largitionibus victitare, voluerunt.

CAP. IV. In Hospitalia pauperes ejus loci, ubi constituta sunt, potissimum recipiendos, maxime contagiosis morbis implicitos.

Inprimis autem recipiantur in hæc Hospitalia personæ miserabiles ejus loci, ubi Hospitalia constituta sunt. Quod si recte curatum

fuerit, suffecerint penè (nisi tamen fallamur) jam constituta Hospitalia omnibus vere pauperibus, per singula oppida ac vicos repertis, ut amodo illis non fuerit necesse ostiatim panem emendicare, aut eos, qui lepra seu alio contagioso morbo impliciti sunt, inter homines diverfari; quod lege Divina, ne fiat, prohibitum legimus; nec immerito; quod, ex tali commixtione ac conversatione cum ianis, infinita pericula subsequantur, etiam ex solo adfpectu; qui intuentibus horrorem solet incutere. Quod si leprosis, aliisque qui similibus morbis impliciti sunt, Hospitalium, quibus addicuntur, reditus non suffecerint, satius est, ut ipsorum nomine, in Conventu Ecclesiæ, Eleemosyna per aliquot viros probos, ad hoc munus deputandos, colligatur ac præstetur, atque ut trunci in templis, Eleemosynis istis colligendis asservandisque, erigantur, quam ut ipsi morbofi, alimoniam petendam obtentu, aut quocumque alio prætextu, consortiis hominum misceantur.

CAP. V. Mendicantibus validis Hospitalia clausa, & mendicitatem interdictam esse oportere.

Sint autem Mendicantibus validis non solum Hospitalia clausa, sed & publice ac ostiatim mendicare penitus interdictum. Et, qui secus agere comperti fuerint, arceantur, ac legalibus Nostrisque constitutionibus comprehensis, pœnis subdantur. Vtilius enim esuriienti panis tollitur, si, de cibo securus, justitiam negligat, quam eidem frangitur, ut, se ductus, injustitiæ acquiescat.

CAP. VI. Magistrorum Hospitalium pravi affectus damnantur.

Damnamus autem abusum, quo in quibusdam locis fit, ut, neglectis miseris ac inopibus quibus Hospitalia dedicata sunt, ex privato affectu Magistrorum aut Magistratum qui Hospitalibus hæc præsent, non modo validi, sed & quibus victus & vestitus suppetit, recipiantur; tantum quod illic commodius & in otio vivatur: qui certe aliter cenferi non possunt, quam pauperum deprædatores, raptoresque, de alieno viventes, ac velut ex sanguine pauperum saginati. Quos divus Hieronymus gravissime increpat. Qui (inquit) ex bonis parentum & suis opibus sustentari possunt, si, quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium, judicium sibi manducant & bibunt.

CAP. VII. *Quam graviter peccent, qui ex pauperum victu se ditant.*

Ioan. 12. Viderint quoque hi Magistri ac Hospitalium præfides, ne Iudam imitentur, qui loculos (ex quibus pauperibus distribuebatur) ferebat, ac fur erat; ne, sicut ille, ita & ipsi pereant. Noverint ergo, se tali muneri additos, non ut sui, sed ut pauperum curam ge-

rant; quos neglexisse, occidisse est; quibus quid subtraxisse, sacrilegii instar est. Et, quò vigilantiores in officio sint, singulis annis aut sæpius, Magistratui ejus loci, præfente Parocho, rationem de omnibus reddant. Non meum est (inquit Prosper) dicere, quantum peccatum est eorum, qui cibos pauperum sibi usurpant, &, unde pauper victurus erat, præsumendo suscipiunt.

P A R S D V O D E C I M A.

CAP. I. *De Scholis, Typographis, ac Bibliopolis.*

Ecclesiæ Reformatio à summis pariter & infimis, à capitibus simul & parvulis, ordianda est. Parvuli enim sunt, qui, succrescentes, in majorum locum, subinde decedentium, in Reipub. tam Ecclesiastica quam Secularis administratione succedunt; ut consequens sit, ab ipsis, prave ac nequiter institutis, Reipub. perniciem imminere. Quamobrem summopere refert, ut pueritia, quæ seges est omnium Rerumpublicarum, in timore Domini ac bonis disciplinis edoceatur. Id quod Dominus præcepit, Exod. 13, & Proverb. 6. Siquidem ea ætas, nullis aliis usibus accommoda, per id tempus colligere poterit & sibi & Reipub. luculentum fructum. Inprimis autem operæ precium Nobis videtur, ut clancularii illi magistrælli, qui in conventiculis vicatim docent, prohibeantur; utque Gymnasia illa ac Scholæ minores, in quibus pueri primis rudimentis imbuuntur, diligenter repurgentur, præfectis illis Didascalis seu Præceptoribus, non tam eruditis, quam, sanæ doctrinæ, integræque ac inculpatæ vitæ viris; idque hac potissimum tempestate, qua innumeræ pestilentes hæreses totam fere Germaniam, summo cum Christianismi ac Reipublicæ detrimento, iusto Dei judicio pervadunt, ac velut cancer serpunt: quas quum pueri semel inbiberint, difficile, immo impossibile, erit, ut easdem penitus iterum eluant. Nam, Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu.

Horatium.

CAP. II. *Scholæ inter visitandum repurgandæ, ac instituendæ.*

Quemadmodum verò Didascali pueros in Classés digerent, quæ dein ipsis prælegent, tam ad eruditionem quam ad vitam Christianam recte instituendam pertinentia, Nos inter visitandum pro ratione cujuscunque Scholæ trademus.

CAP. III. *Apud singulas Ecclesias habendus vir eruditus, qui Clericos ejus Ecclesiæ instituat.*

Olim Conciliari constitutione cautum est, ut non solum apud quamlibet Cathedrali Ecclesiæ, sed & apud alias, nimirum Collegiatis, quarum sufficere poterunt facultates, constituatur Magister idoneus, qui Clericos earundem Ecclesiarum doceat & instituat. Apud Metropolim autem Theologum haberi præceptum est, qui Sacerdotes ac quoscunque alios in Sacris literis doceat, & in his præsertim instituat quæ ad curam animarum pertinere dinoscuntur. Visum etiam Concilio fuit, ut singulis Magistris unius Præbendæ proventus, tantisper quoad in docendo perstiterint, assignentur. Cujus quidem saluberrimæ constitutionis vix vestigia quædam apud ejuscemodi Ecclesias reliqua videmus. Nam, ut Scholas ipsas reperias, Didascalum tamen vix ullum eruditum ac pium repereris; quod nihil penè stipendii (ne dicamus unius Præbendæ proventus) illi suppeditetur. Quod emendatione magna indiget. Neque enim hæc res levis momenti est; à qua totius prope modum Reipublicæ tum salus tum perniciës dependet.

e. I. G. I. quia non nullis de Magist.

CAP. IV. *Qui huic viro victum suppeditabunt.*

Cvrandum itaque, ut singula Collegia ludos literarios diligenter instituant, eisque de idoneis ludimagistris ac sumptibus prospiciant; ubi Collegia non sunt, Senatus & Reipublica idem curet.

CAP. V. *Quemadmodum Academia instaurari ac studia ali possint.*

Academias seu Univeritates publicas, per hanc hæresum colluviem, perire misere cernimus; quas instaurari maxime in votis est. Id fieri posse Nobis videtur, si modus aliquis inveniatur, quo pauperibus Scholasticis ex Ecclesiasticis stipendiis aliquid possit decidi: (Cle-

(Clericos enim illos convenit Ecclesiasticis stipendiis sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla bona suffragantur;) quo insuper Professoribus, atque his qui in bonis literis, optimis quibusque disciplinis, ac in primis Theologiæ studiis, multum profecissent, spes præmii fieret: nam spes alit artes.

CAP. VI. *Pium votum ad studia sublevanda.*

Concil.
Basil.

ET, quanquam hic articulus à summo Pontifice potissimum pendere videatur, tamen, quod in Nobis est, cuperemus, omnes ordinarios collatores, præsertim Parochialium Ecclesiarum, huc induci posse, ut Academia potestatem faceret, significandi subinde ipsis viros literatos, ad regendum Ecclesias ejuscemodi idoneos, quos ipsi collatores quibuscunque aliis non idoneis præferrent, ac Parochiis, quum vacarent, præficere non differrent, modo tamen personaliter residere non detrectarent. Quod si idem apud Collegiatis Ecclesias (qui mensè ordinario Canonicatus & Præbendas conferunt) obtineri possit, non dubium, id plerisque ad studia capessenda calcar fore non exiguum.

CAP. VII. *Decretalem Honorii Tertii, quoad ejus fieri potest, renovari æquum esse.*

et super
specul. de
Magist.

PRÆTEREA non parum huc fecerit, si Honorii Tertii Decretalis servetur, nempe ut Canonici Ecclesiarum Diocesis Nostræ Coloniensis dociles, ad studia, potissimum Theologiæ, per Capitula transmittantur, percepturi toto quinquennio Beneficiorum suorum fructus, non obstante aliqua contraria consuetudine vel statuto; quum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes; de quo dictum est partim superius. Ex his enim tandem spes non vana concipi possit, aliquando futurum, ut doctorum copia habeatur, quò veluti stellæ valerent plurimos ad justitiam erudire, & temporis successu Ecclesiam Dei univèrsalem in vita ac doctrina reformare.

CAP. VIII. *Quid curandum in Academiis.*

NEQUE ignoramus, multa ac diligenti provisione opus esse in Academiis; qua imprimis curare necesse erit, ut optimi quique libri in singulis professionibus ac disciplinis per doctissimos Professores statis diebus ac horis vigilantissime prælegantur, enarrenturque: deinde, ut Scholasticis vivendi regulæ præscribantur; nempe ut bonis disciplinis vacent, à pompis, comessationibus, ebrietatibus, aleæ ludis, dissensionibus ac rixis, abstineant; ut prodigi esse desinant, ac quisque se suo modulo metiatur, & factum omnem ac doctrinæ supercilium deponat; nec incipiant esse Magistri, priusquam fiant discipuli. Quot enim sunt, qui Magistrorum ac Doctorum insignia ambiunt, & per ambitum extorquent, etiam qui nunquam eam artem, quam post magisterium profitentur, vel à limine salutarunt? quod quam turpe ac indecorum sit, nemo ignorat.

Hieron.

CAP. IX. *Nihil imprimendum aut vendendum, nisi revisum prius.*

PRÆTEREA, quum, per abusum artis impressoriæ, librorum plurimum malorum emerferit; prohibemus, ne ulli Typographi aut Bibliopolæ, quempiam recens editum librum aut chartam vel imprimant vel venum exponant vel vendant publice vel occulte, nisi hic liber revisus, & charta, vel scripturam vel picturam continens, per Nostros ad hoc deputatos commissarios diligenter perspecta sit prius. quæ & Typographi nomen & cognomen complectantur, atque eam Civitatem seu oppidum, in quibus excusa sunt, nominatim designent; quæ verò his caruerint, nullo pacto venum exponantur. Porro Typographi, Bibliopolæ, ac reliqui librorum intitores ac geruli, qui huic ordinationi contravenerint, præter confiscationem librorum, poenis etiam legalibus ac Pragmaticæ constitutioni Augustanæ subjacebunt. Contra quos in territoriis Nostris Fiscalis Noster acerrime inquirere, ac ad justarum poenarum declarationem procedere non omittet.

Pragm.
August.

PARS DECIMA TERTIA.

CAP. I. *De Iurisdictione Ecclesiastica contentiosa.*

ANTE annos non admodum multos, Reformationem Iurisdictionis Nostræ Ecclesiasticæ edicavimus; per quam ita temperata ac moderata omnia speramus, ut nemo de ea jure queri possit.

CAP. II. *Excommunicationis origo & præcipuus usus.*

NE autem quispiam Excommunicationis Ecclesiasticæ originem ignoret, primus Excommunicationis in Ecclesia usus, qualis fuerit, Paulus primæ ad Corinthios quinto manifeste ostendit; ubi Corinthium, publice cum noverca fornicantem, tradit Satanæ

in interitum carnis, ut spiritus ejus salvus fieret in die Domini nostri Iesu Christi: non tantum exemplo indicans, sed & expressim jubens, ut, qui ejuscemodi sunt, è medio Ecclesiæ ejiciantur. Si is (inquit) qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriofus, aut rapax, cum ejuscemodi nec cibum sumere permitto. Quin, ante discipulum, ille qui solus vere Magister est, Christus, ejuscemodi Excommunicationis usum Matthæi 18 docuit. Quem optamus in Ecclesiam revocari, ac frequentissimum esse; nempe ut tales, publice ac enormiter peccantes, ne aliis offendiculo sint, & notati tandem resipiant, extra communionem Sacramentorum ac vitæ communis ponantur, donec, ad cor & Ecclesiæ gremium reversi, suum reatum deplorent. Divus sane Paulus gravissime Corinthios increpat, quod incestum illum tantisper paterentur. Omnino (inquit) auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui quis habeat. & vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. non est bona gloriatio vestra. nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? expurgate ergo vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis Azymi; & cætera, quæ sequuntur. Quod si denunciationem Evangelicam (qua nulla res salubrior esse potest, & quæ nobis non tantum facienda suadetur, sed præcipitur) frequentaremus, & Apostolica præcepta mordicus teneremus, rariores profecto in cœtu Nostro haberemus adulteros, raptos, homicidas, & id genus alios publice criminosos, propter quos blasphematur nomen nostrum inter gentes, & scandalizantur multi inter nos infirmiores.

1 Cor. 5.

Matt. 18.

Esai. 52.
Rom. 2.

CAP. III. *Cur passim in omnes inobedientes Excommunicationis Censura distringi cæperit.*

Iam dudum verò cœpit Excommunicatio in omnes inobedientes distringi: quod quasi peccatum hariolandi sit, repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.

1 Reg. 15.

CAP. IV. *Usum Excommunicationis, in publice criminosos, in lucem revocandum.*

Usum ergo Excommunicationis, præsertim adversus publice criminosos, in lucem revocari convenerit: deinde posthac in aliis causis Excommunicatio tantum in manifeste contumaces feratur.

CAP. V. *Quid cavendum in decernenda Excommunicationis Censura.*

Cavebit autem inprimis Iudex, ne hanc aliaque Censuras Ecclesiasticas, vel ex in-

justis vel ex levibus causis, vel Iuris Ordine non servato, vel ex odii fomite, proferat unquam. Quum enim Excommunicatio poena sit, qua nulla major est in Ecclesia; nec sit excommunicandus quis nisi pro peccato lethali, quod anathema sit æternæ mortis damnatio; nec infligenda veniat nisi his qui aliter corrigi non possunt: debet Iudex non ante excommunicare quempiam, quam cognoverit, id vel causæ gravitatem, vel ejus, qui extra communionem ponendus est, apertam contumaciam, præcepto iusto acquiescere nolentis, exigere.

Ex Conc. Meldan. & Alver. c. nemo. & c. nullus sacer. II. q. 3.
Ex Conc. Lug. c. 1. de sen. excomm. in 6.

CAP. VI. *Excommunicatos vitandos.*

Volunt autem, ut hæc Censura ab omnibus (jure non tantum humano, sed & Divino idipsum postulante,) timeatur: utque excommunicati, in familiari conversatione vitentur, & à nemine recipiantur; quemadmodum antiquissima Concilia, sub gravis reatus incurfu, idipsum fieri præceperunt.

Ex Conc. Ant. Carth. Arch. Bracar.

CAP. VII. *Non passim, contra omnes delatos, per Fiscales inquirendum.*

Procuratores Nostri Fiscales adversus neminem inquirent, nisi quem legitima ac frequens gravat infamia; non quidem à malevolis & maledicis, sed providis & honestis, justitiæ zelo commotis, suborta: quam si non probaverint, condemnentur ipsi, non autem inquisiti, in expensis. Neque enim speciem aliquam æquitatis habet, quod ab innocentibus, absolutis, quippiam, expensarum nomine, extorqueatur: alioqui calumnia & injusta difamatio mercedem (quod absit) haberent. Valeant ergo alii malevoli delatores, depeculatores famæ, ac Reipub. pestes. Neque enim ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt, in occulto inquirendum est super criminibus in eodem descriptis; quum inquisitio fieri tantum debeat super illis, de quibus clamores aliqui præcesserint.

c. cum oportet. c. inquisitionem. h. tertia dubita. de accusationibus.

CAP. VIII. *Manifeste criminosi, pro quaestu nequaquam ferendi.*

Volunt autem, ut Concubinarum, aut alii manifeste criminosi, ullo modo pro quaestu, aut pecuniæ emungendæ causa, ferantur tolerenturque; aut ut poenæ pecuniariæ pro criminibus passim imponantur; quod res mali exempli sit, crimen pecuniæ redimere: sed Reformationis Nostræ constitutio, quæ de Officio Sigilliferi postrema est, servetur. Quod si interdum vel personæ delinquentis, vel delicti qualitas, poenam pecuniariam imponi postulerit, hæc in pios tantum usus convertatur, ne magis avaritiæ quam correctionis causâ exacta videatur.

c. pauper. II. q. 3.

CAP.

CAP. IX. Clerici, gravissimorum criminum rei, secundum Canonicas sanctiones puniendi.

Clerici, in gravissimis criminibus deprehensi, juxta Canonicas sanctiones puniantur. Expedi enim, ut, publice delinquentes & Ecclesiam Dei scandalizantes, publice quoque arguantur & puniantur. Quamobrem tales, vel à Nobis deprehensi, vel extra territoria Nostra per Magistratus capti, ac Nobis juxta sanctiones Canonicas traditi, dignam sui sceleris poenam recipient. Quod si tam grave fuerit, ut degradatione dignum sit, faciemus, ipsos curiæ tradi Seculari; ne Clericali privilegio gaudeant, quo se per flagitia reddiderunt indignos.

1 Tim. 5.

CAP. X. De Testamentis insinuandis, approbandis, ac exequendis.

In Concilio Moguntino sancitum est, ut hæredibus, qui iussa testatorum non adimpleverint, ab Episcopo loci illius, omnis res, quæ eis relicta est, interdicatur, cum fructibus & emolumentis; ut vota defunctorum adimpleantur. Quamobrem Procuratores Nostri Fiscales in Diocesi Nostra Colonienfi advigilabunt, ut Testamenta, maxime Ecclesiasticarum personarum, privilegii Ecclesiæ Nostræ majoris salvis, intra anni spacium executioni mandentur; utque intra idem tempus executores testamentorum legitimum calculum reddant. Quorum etiam Testamentorum insinuationem approbationemque intra triginta dies à morte Sacerdotis peti volumus atque obtineri, nisi rationabilis causa longiorem dilationem exposcat in præmissis. Dispiciet auter Sigillifer Noster, ut, si quid, in quempiam stultum aut jure prohibitum usum, temere relictum sit, in pium convertatur.

Ex Conc. Mog. c. si hered. de test.

CAP. XI. Bona Presbyteri, ab intestato defuncti, in piam causam convertenda.

Vbi Sacerdos Nostræ Diocesis Colonienfis mortuus est intestatus, Bona ipsius, præter Patrimonialia quæ hæredibus cedunt, deducto ære alieno & funeralibus, in piam causam, pro defuncti animæ salute, convertantur.

CAP. XII. Portio, quæ Archiepiscopo solvitur, minime gravis.

EA portio, quæ Nobis, uti Archiepiscopo, secundum rationem bonorum (extra quæ tamen Patrimonialia immobilia sunt,) deducto ære alieno, ex more & speciali conventionione cum Clero Nostro inita, debetur, nemini gravis esse potest; quod major Episcopo secundum Canonicas sanctiones portio, quam ea est quæ ex remissione nostra Nobis solvitur, debeatur.

c. Offi. de testa.

CAP. XIII. Juramentorum facilis exactio in judiciis refrenanda.

Multiplex illa & facilis Juramentorum exactio, quæ in judiciis Ecclesiasticis fit, Nobis probari non potest. Christus inter perfectionis hortamenta ponit & illud, ut in totum abstineamus ab omni jurejurando. Quo colore ergo consuetudo nunc passim jurantium in omni negotio excusari possit, non videmus, nisi aut gravitate negotii aut necessitate. Crebris juramentis raro deest perjurium; quod gravissime punit Deus. Quamobrem monemus Causidicos, ne tam faciles sint in exigendis malitiæ ac aliis juramentis. Comperit enim habemus, quosdam esse tam male Christianos, qui in re tam seriâ ludant, ac juramenta interdum exigant, quibus præstitis credere nolint. Ne dicamus, quosdam eò vesaniæ prolabi, ut jusjurandum exigant, quod malint suspicari, præstando violatum iri, quam vere reverenterque adhiberi. Quo laqueo quis perniciosior esse potest? Admonebit igitur Officialis Noster Causidicos atque alios, juramenta exigentes, ut ea, quæ judiciarii processus solemnitas necessario non requirit, remittant; utque memores sint, eandem manere poenam temere exigentem, quæ manet frustra præstantem juramentum.

Matth. 5.

Deut. 15.

CAP. XIV. Formula inquirendi hereticos delineanda.

Qum hæresum ac schismatum in præsentiarum plena sint omnia, videbimur operæ precium facturi, si, communicato cum Inquisitoribus Apostolicis consilio, formulam quandam inquirendi, juri consentaneam, ac tantum negotium decentem, minimeque captiosam, præscribamus. Quamobrem ea de re Nostris Iurisperitis mandabimus.

PARS DECIMA QUARTA.

CAP. I. De Visitatione ac Synodis Episcopalis Archidiaconalibusque.

QUum frustra sint in Civitate leges, nisi & sint qui eas exequantur; itidem institutiones Canonicas inefficaces & languidas esse oporteat, nisi ab Episcopo & reliquis, quibus ea cura demandata est, & quodammodo viva lex sunt, qui & in Evangelio nuncupantur sal terræ, mancipentur effectui: idcirco visitatione per Nostram Diocesim Colonensem opus est, quam Deo auctore per Nostrum in Pontificalibus Vicarium, ac ipsi adjunctos viros juxta pios ac doctos, quibus plenam dabimus in his spiritualibus ac Ecclesiasticis rebus ordinandi potestatem, aggrediemur, eodemque adjuvante Deo peragemus.

Math. 5.

CAP. II. Quo ordine Visitatio instituenda.

EX superioribus vero liquet plus satis, quo ordine Visitatio instituenda sit. Siquidem imprimis ab Ecclesiis Nostris Metropolitana ac Cathedrali inchoandum: dehinc singulæ Collegiatæ, simul cum Monasteriis & virorum & mulierum, invisendæ: post hæc ad Parochiales Ecclesias omnes, in Nostris Civitatibus ac Diocesibus constitutas, (ubi maxima cura opus erit,) transeundum: ibi non solum Parochi, sed alii etiam (quotquot ibidem commorantur) Sacerdotes ac Clerici advocandi. Atque interim non prætermittendæ Scholæ & Bibliothecæ, ubi illæ reperientur: ac postremo Hospitalia pauperum diligenter perlustranda erunt.

CAP. III. Quæ ubique corrigere oporteat.

QUæ vero oporteat ubique sciscitari ac investigare, quæ corrigere ac repurgare, quæ statuere ac ordinare, superiores constitutiones abundè docent.

CAP. IV. Inprimis reformandos esse Decanos.

QUod ad Cathedrales & Collegiatas Ecclesias attinet, prima cura erit in reformandis Ecclesiarum Prælati, maxime Decanis. Qui si cæci fuerint, consequitur necessarium, ut hi, quibus ducatum præstant, simul in foveam trahantur ac cadant. Quod enim ab illis committitur, facile ab aliis trahitur in exemplum.

CAP. V. Inquietos, & Prælatis rebelles, corripiendos.

ET, quoniam alicubi tanta est Cleri dissolutio, ut Prælati, quantumvis bonis ac eruditis, neque suis honor neque autoritas servetur, intendunt Visitatores Nostrum animum, ut inquieti corripiantur. Qui corripere & obedire nolunt, censura Ecclesiastica secundum culpæ modum percillantur, donec resipuerint.

CAP. VI. In Monasteriis quomodo abusus percipiendi.

IN Monasteriis facile percipientur abusus, imo Regulæ Ordinis relegantur, interrogenturque qui illis præsent, num illis scilicet simul cum Nostris constitutionibus per omnia satisfiat.

CAP. VII. In Visitatione Parochiarum quid agendum.

Vbi ad Parochias ibitur, debet Parochus ac populo, paucis ante diebus, adventus Visitorum significari, quo tum omnes expediti adsint, ac publicæ saluti intendant, denique ea Sacramenta ac munera, quæ per solum Episcopum administrantur, expurgati & præparati recipiant.

CAP. VIII. Habenda concio per Visitatores.

Nec videbitur inutile, ut Vicarius Noster in Pontificalibus, seu alius ex Visitoribus Nostris Theologus, concionem ad populum habeat; eundemque de omnibus, de quibus utile videbitur, ex divinis Scripturis per Dei verbum admoneat.

CAP. IX. Interrogandus Parochus, quo titulo ministerium gerat.

Interrogandus deinde Parochus, num ipse principalis rector sit, aut Vicarius mercenarius; an ordinaria autoritate admissus, necne. ubi Vicarius præest Parochiæ, videndum quo privilegio abfit Parochus principalis.

CAP. X. De vita, moribus, & doctrina inquirendum.

Deinde investigandum de vita, moribus, ac de doctrina; quo pacto verbum Divinum disseminet, ac Sacramenta Ecclesiastica administret; & num omnia calleat quæ ad officium suum spectant. Vbi vero minus fuerit instructus, erudiatur, maxime in his quæ ad dispensationem Ecclesiasticorum Sacramen-

men-

mentorū attinent, præsertim poenitentia. Subinde inquiratur, num in his defes aut negligens interdum sit; & num illi necessarius & honestus victus suppetat, seu digna stipendia exolvantur. Nam si competens victus defecerit, ad eum modum (uti supra diximus) procurandus erit, aut ad Nos referendum.

CAP. XI. *De habitu, tonsura, ac reliquis externis videndum.*

Videndum deinde de eruditione, habitu, tonsura, ac familiari conversatione: honestas familiae exploranda; libri quoque omnes inspiciendi; qui si nothi aut suspecti erunt, auferendi ac tollendi sunt.

CAP. XII. *Num hæresis quæpiam serpat, diligenter investigandum.*

Insuper investigandum erit diligentissime, num in tota Parochia ullus hæreticus aut schismaticus delitescat, num hæresis aliqua serpat: atque hic apponenda securis ad radicem, ut, seducti, per verbum Dei in viam veritatis & Ecclesiae unitatem reducantur; qui contumaces fuerint, e cœtu cæterorum tollantur.

CAP. XIII. *Num agantur alia, quæ cum Dei & Ecclesiae institutis pugnent, dispiciendum.*

Præterea, num in Parochia superstitiones, sortilegia, divinationes, atque alia id generis, quibus mentes à Deo vivo per diaboli fraudes seducuntur, exercentur; num perjuria, blasphemiae, adulteria, & similia crimina, ob quæ iratus Deus in nos gladium iræ suæ vibrat, publicè committantur; num Ecclesiasticæ Censuræ contempnantur; num sint, qui Parocho obedire floccifaciant, qui Sacramenta Ecclesiae non participant; item, num festi dies & jejunia Ecclesiastica rite observentur.

CAP. XIV. *De puerorum institutione, & Hospitalium cura, quærendum.*

Deinde videndum, quo pacto pueri instituantur, qui præterea sint Scholis præfecti. Hospitalium quoque cura haud prætermittenda.

CAP. XV. *Vitia quibus assueverint Parochiani, acriter corrigenda ac refrenanda.*

De vitiis, quibus Parochiani vel maxime assueverint, inquisitio facienda, ut per Visitatores verbo Divino ab his populus avocetur.

CAP. XVI. *De Officio Parochi inquirendum.*

Denique expiscandum, num Parochus divinum Officium in Ecclesia, canendo le-

gendoque, rite gerat, num sacrum Baptisma, itidem sacrosanctam Eucharistiam cum Chrysmate, secure ac decenter custodiat, num vestes & reliqua ornamenta, quibus in Divinis Officiis utimur, munde asservet; num ipse, aut qui Ecclesiae Provisores appellantur, templum factum tectum curent; num sacris Altaribus suis honos impendatur; num in ruinis domus Parochialis occurrat; num de rebus Ecclesiae alienationes faciat, atque his similia, quæ Visitatoribus Nostris pro eorum circumspicione & prudentia facile occurrent, & ex constitutionibus Nostris, quæ ubique pro loci ac personarum ratione rememorari debebunt, suppetabuntur.

CAP. XVII. *Synodus Episcopalis anno bis habenda.*

ET quoniam Visitaciones istæ generales per singulas Parochias absque magno sumptu singulis quibusque annis frequentari haud possunt, saluberrime sancitum est in antiquissimis Canonibus, bis per singulos annos in singulis Provinciis Concilium fieri: ut primum ante dies Quadragesimæ habeatur, videlicet quo omnibus, si quæ sunt, simultatibus amputatis, mundum solemneque Deo munus possit offerri; secundum vero agatur ante tempus Autumni, in quo si, communi omnium consensu, rationabiliter comprobato, secundum Ecclesiasticam Regulam, duo vel tres, animositate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia Sacerdotum.

CAP. XVIII. *Quid agendum in Synodo Episcopali.*

In his ergo Conciliis, anno bis, de omnibus apud Metropolitanæ, Cathedralium, Collegiatarum, Monasteriorumque Prælatos, & præsertim Archidiaconos, ac quos vocamus Decanos Rurales, qui vocati sunt in partem sollicitudinis Episcopalis, per Vicarium Nostrum in Pontificalibus ac Officialem disquisitio diligens fiat; & quæ ex illorum iudicio reformatione opus habere comperientur, communi consilio emendentur.

CAP. XIX. *De Synodis Archidiaconalibus ac Ruralibus.*

Denique Archidiaconi, qui Episcoporum oculi dicuntur, ac Decani isti Rurales, in suis deinceps Synodis quæ sancita fuerint, in Provinciali seu Episcopali Concilio publicabunt. Et ad eundem modum (qui in Visitacione præscriptus est) vitiis extirpandis ac virtutibus inferendis studeant, criminibus publicis, magis per poenitentias Canonicas, quam pecuniæ exactione, puniendis intenti.

Nic. c. 3.
Anti. c.
20. Con-
stan. c. 3.
Chalcedo-
c. 19. c.
sicut olim
de accu-
sat.

CAP.

CAP. XX. *Officiales Archidiaconorum,
& Decanos Rurales, viros graves
esse oportere.*

Qvod ut recte ac prudenter fiat, Archidiaconis nostris incumbit, ne ullos inidoneos Officiales aut Decanos Rurales deligant aut admittant, sed ad has functiones viros tantum assumant, cum doctrina praestantes, tum vitae innocentis inculpatæque, qui, nullius criminis labe notabiles, Officium suum irreprehensibiliter exequantur.

CAP. XXI. *Synodi Archidiaconales
antiquitatem quandam praeseferunt.*

c. I. de
off. arch.
Hunc
Canonem
venarrat
B. Rhenanus
in
proemio
Tertul.

EX vetustissima quadam inquirendorum criminum formula relictum est, ut Archidiaconi anno bissextili circumeant, & peccata enormia emendent; quæ sequitur in hæc verba: In Concilio publico, ab Episcopo habito, primitus jurare debent de villis singulis fidelissimi quique, liberi & servi, tres vel quatuor, seu etiam plures, ut rei veritas omnino inquiratur. Juramentum autem illud hujusmodi esse debet: Quicquid in villa, in qua habitat, veraciter sciat, vel serio audierit actum contra fidem rectam & Christianitatem, Episcopum aut ejus nuncium, quantum recordari possit & scientia subministrat, non lateat. Post juramentum vero Episcopus per singula numerare debet, quæ prius juramento comprehendit, hoc est: Si vir, super uxorem suam, aliquam elanculo corrupit: Si cum duabus cognatis, sive mulier cum duobus propinquis fornicata sit: Si commatrem spirituales aut filiolum suam stupro violavit: Si qua mulier partum suum necavit, vel conceptum quocunque modo excussit: Si quis cognatum suum voluntate aut casu occidit, seu morbidum fecit, & necdum ad publicam poenitentiam venit: Si mulier maritum suum, aut maritus uxorem suam, iniquo consilio interemit: Si quis virum aut foeminam veneno, aut aliqua alia potione, occidit, & qui hoc, scilicet veneno, machinatur: Si sciat divinatrices vel augures, etiam illos qui per incredulitatem illas inquirant: Si sciant meretrices, quia meretrix appellatur; si, uno contempto, cum aliis fornicatur, licet nupta non sit: Si illos etiam sciant, qui cum excommunicatis communionem habent: Si illos sciant, qui convicti sunt perjurium perpetrasse; si & illos noverint, qui loca, Deo non dicata, contra fidem Ecclesiasticam colunt, & ad Christi Ecclesias venire contemnunt: Illos etiam si sciant, qui indictum jejunium negligunt. Hæc omnia dum Episcopus habet recitata, juratores per juramentum

commoneat; cæteros vero omnes, nobiles & ignobiles, per Bannum Christianitatis confringat, ut supradictas res minime celent, ac si in die iudicii, ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, rei occultatione præfatarum rerum nefandarum inveniantur. Hoc enim indicet & per Bannum contestetur, ut nemo, per ullius timorem aut favorem vel etiam amicitiam, præfata reticeat, veraciter scita. neque per odium, neque per inimicitiam ullam, quicquam alicui irroget, quod veraciter non possit probare. Horum aliqua si antea in præsentia Episcopi allata essent, ejusque iudicio terminata, postea iterata comperta fuerint; velut in initio, referantur, & Episcopali decreto constituentur.

CAP. XXII. *Abusus in Synodorum Archidiaconalium ac Ruralium observatione.*

PRæscripta quidem formula, quam antiquitatis causa retulimus, successu temporis in abusum, quod negare non possumus, deducta est; quod non fidelissimi quique, sed leves delatores, non qui veraciter sciant, aut serio audiverint, idque à probatis, neque uno tantum, sed pluribus, hisque fide dignis minimeque malevolis; sed frequentius absque omni delictu, vel leves ac futiles, vel invidi ac rapaces calumniatores, delationi comperiantur adsciti; quodque pro manifestis criminibus non Canonice poenitentia, sed pecuniariae potissimum multæ à delinquentibus fuerint exactæ, permixtis interim delinquentibus, haud præter grave populi offendiculum, in publica scelerum infamia perseverare.

CAP. XXIII. *Inter visitandum
abusus corrigendi.*

Quæ omnia magna correctione indigent; quam, volente ac adjuvante Deo, inter visitandum adhibebimus; nimirum curaturi, ut viris exploratæ virtutis tantum hoc Officii delegetur.

CAP. XXIV. *Procuratorem suo officio recte fungentibus pendendi, æquum esse.*

His autem, qui Synodo præficiendi sunt, sumptus necessarios (quam Procuratorem Canones vocant) per Parochianos suppeditari, justum atque æquum est.

Cætera, quæ præsentis Concilii Decretis comprehensa non sunt, (sunt autem pleraque, non minorem quam ea quæ correximus, castigationem postulantia) ea secundum sacrorum Canonum censuram, partim in Visitatione, partim in futuris Synodis Episcopalis, Deo dante, emendare diligenter adnitemur.

Ex Conc.
Lateran.
Ex Conc.
gener. 6.
cum App.
stolis 6.
procurat.
iones de
consensu

Canonum Concilii Provincialis Coloniensis, Anno
M D XXXVI celebrati, Finis.